Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK VŠEOBECNÉHO SÚDU (ôsma komora)

z 13. júla 2011 *

„Hospodárska súťaž – Kartely – Trh montáže a údržby výťahov a eskalátorov – Rozhodnutie, ktorým sa konštatuje porušenie článku 81 ES – Manipulovanie verejných súťaží – Rozdelenie trhov – Určenie cien“

Vo veciach T-141/07, T-142/07, T-145/07 a T-146/07,

General Technic-Otis Sàrl, so sídlom v Howalde (Luxembursko), v zastúpení: pôvodne M. Nosbusch, neskôr A. Winckler, advokáti, a J. Temple Lang, solicitor,

žalobkyňa vo veci T-141/07,

General Technic Sàrl, so sídlom v Howalde, v zastúpení: M. Nosbusch,

žalobkyňa vo veci T-142/07,

Otis SA, so sídlom v Dilbeeku (Belgicko),

Otis GmbH & Co. OHG, so sídlom v Berlíne (Nemecko),

Otis BV, so sídlom v Amersfoorte (Holandsko),

Otis Elevator Company, so sídlom vo Farmingtone, Connecticut (Spojené štáty),

v zastúpení: A. Winckler a J. Temple Lang,

žalobkyne vo veci T-145/07,

United Technologies Corporation, so sídlom vo Wilmingtone, Delaware (Spojené štáty), v zastúpení: A. Winckler a J. Temple Lang,

žalobkyňa vo veci T-146/07,

proti

Európskej komisii, v zastúpení vo veciach T-141/07, T-142/07: A. Bouquet, R. Sauer, splnomocnení zástupcovia, za právnej pomoci A. Condomines, advokát, a vo veciach T-145/07 a T-146/07: A. Bouquet, R. Sauer, J. Bourke, splnomocnení zástupcovia, za právnej pomoci A. Condomines,

žalovanej,

* Jazyky konania: francúzština a angličtina.

ktorých predmetom sú návrhy na zrušenie rozhodnutia Komisie K(2007) 512 v konečnom znení z 21. februára 2007 o konaní podľa článku 81 [ES] (vec COMP/E-1/38.823 – Výťahy a eskalátory) alebo subsidiárne na zníženie pokút uložených žalobkyniam,

VŠEOBECNÝ SÚD (ôsma komora),

v zložení: predsedníčka komory M. E. Martins Ribeiro (spravodajkyňa), sudcovia N. Wahl a A. Dittrich,

tajomník: K. Andová, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaniach z 1., 6. a 7. októbra 2009,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Predmetom prejednávaných vecí sú návrhy na zrušenie rozhodnutia Komisie K(2007) 512 v konečnom znení z 21. februára 2007 o konaní podľa článku 81 [ES] (vec COMP/E-1/38.823 – Výťahy a eskalátory) (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“), ktorého zhrnutie je uverejnené v *Úradnom vestníku Európskej únie* z 26. marca 2008 (Ú. v. EÚ C 75, s. 19), alebo subsidiárne na zníženie pokút uložených žalobkyniam.

2 V napadnutom rozhodnutí Komisia Európskych spoločenstiev konštatovala, že tieto spoločnosti porušili článok 81 ES:

– Kone Belgium SA (ďalej len „Kone Belgicko“), Kone GmbH (ďalej len „Kone Nemecko“), Kone Luxembourg Sàrl (ďalej len „Kone Luxembursko“), Kone BV Liften en Roltrappen (ďalej len „Kone Holandsko“) a Kone Oyj (ďalej len „KC“) (ďalej spoločne alebo jednotlivo len „Kone“),

– Otis SA (ďalej len „Otis Belgicko“), Otis GmbH & Co. OHG (ďalej len „Otis Nemecko“), General Technic-Otis Sàrl (ďalej len „GTO“), General Technic Sàrl (ďalej len „GT“), Otis BV (ďalej len „Otis Holandsko“), Otis Elevator Company (ďalej len „OEC“) a United Technologies Corporation (ďalej len „UTC“) (ďalej spoločne alebo jednotlivo len „Otis“),

– Schindler SA (ďalej len „Schindler Belgicko“), Schindler Deutschland Holding GmbH (ďalej len „Schindler Nemecko“), Schindler Sàrl (ďalej len „Schindler Luxembursko“), Schindler Liften BV (ďalej len „Schindler Holandsko“) a Schindler Holding Ltd (ďalej len „Schindler Holding“) (ďalej spoločne alebo jednotlivo len „Schindler“),

– ThyssenKrupp Liften Výťahy NV (ďalej len „TKLA“), ThyssenKrupp Aufzüge GmbH (ďalej len „TKA“), ThyssenKrupp Fahrtreppen GmbH (ďalej len „TKF“), ThyssenKrupp Elevator AG (ďalej len „TKE“), ThyssenKrupp AG (ďalej len „TKAG“), ThyssenKrupp Ascenseurs Luxembourg Sàrl (ďalej len „TKAL“) a ThyssenKrupp Liften BV (ďalej len „TKL“) (ďalej spoločne alebo jednotlivo len „ThyssenKrupp“),

– Mitsubishi Elevator Europe BV (ďalej len „MEE“).

3 UTC je svetovým lídrom v oblasti stavebných systémov a leteckého a kozmického priemyslu. OEC je stopercentná dcérska spoločnosť spoločnosti UTC, ktorá sídli v Spojených štátoch a vykonáva svoje činnosti v oblasti eskalátorov a výťahov prostredníctvom vnútroštátnych dcérskych spoločností. Týmito dcérskymi spoločnosťami sú najmä Otis Belgicko v Belgicku, Otis Nemecko v Nemecku, GTO

v Luxembursku a Otis Holandsko v Holandsku. V čase prijatia napadnutého rozhodnutia vlastnila podiel v spoločnosti GTO vo výške 75 % Otis Belgicko a zvyšný podiel vo výške 25 % vlastnila GT (odôvodnenia č. 21 až 26 napadnutého rozhodnutia).

Správne konanie

Vyšetrovanie Komisie

4 V priebehu roka 2003 boli Komisii poskytnuté informácie o možnej existencii kartelu medzi štyrmi najväčšími európskymi výrobcami výťahov a eskalátorov, ktorí vykonávajú obchodnú činnosť v Únii, konkrétne Kone, Otis, Schindler a ThyssenKrupp (odôvodnenia č. 3 a 91 napadnutého rozhodnutia).

Belgicko

5 Od 28. januára 2004 a v priebehu marca 2004 Komisia na základe článku 14 ods. 2 a 3 nariadenia č. 17 Rady zo 6. februára 1962, prvého nariadenia implementujúceho články [81 ES] a [82 ES] (Ú. v. ES 13, s. 204; Mim. vyd. 08/001, s. 3), vykonala šetrenia okrem iného v priestoroch dcérskych spoločností spoločností Kone, Otis, Schindler a ThyssenKrupp v Belgicku (odôvodnenia č. 92, 93, 95 a 97 napadnutého rozhodnutia).

6 Kone, Otis, ThyssenKrupp a Schindler postupne podali žiadosti podľa oznámenia Komisie o oslobodení od pokút a o znížení pokút v prípadoch kartelov (Ú. v. ES C 45, 2002, s. 3; Mim. vyd. 08/002, s. 155) (ďalej len „oznámenie o spolupráci z roku 2002“). Dotknuté podniky tieto žiadosti doplnili (odôvodnenia č. 94, 96, 98 a 103 napadnutého rozhodnutia).

7 Dňa 29. júna 2004 bolo spoločnosti Kone priznané podmienečné oslobodenie od pokút podľa bodu 8 písm. b) tohto oznámenia (odôvodnenie č. 99 napadnutého rozhodnutia).

8 V období od septembra do decembra 2004 Komisia tiež zaslala podnikom, ktoré sa podieľali na porušení v Belgicku, viacerým zákazníkom v tomto členskom štáte a belgickému združeniu Agoria žiadosti o informácie podľa článku 18 nariadenia Rady (ES) č. 1/2003 zo 16. decembra 2002 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch 81 [ES] a 82 [ES] (Ú. v. ES L 1, 2003, s. 1; Mim. vyd. 08/002, s. 205) (odôvodnenia č. 101 a 102 napadnutého rozhodnutia).

Nemecko

9 Od 28. januára 2004 a v priebehu marca 2004 Komisia na základe článku 14 ods. 3 nariadenia č. 17 vykonala šetrenia okrem iného v priestoroch dcérskych spoločností spoločností Otis a ThyssenKrupp v Nemecku (odôvodnenia č. 104 a 106 napadnutého rozhodnutia).

10 V dňoch 12. a 18. februára 2004 Kone doplnila svoju žiadosť podľa oznámenia o spolupráci z roku 2002 z 2. februára 2004 týkajúcu sa Belgicka o informácie týkajúce sa Nemecka. Otis medzi marcom 2004 a februárom 2005 rovnako doplnila svoju žiadosť týkajúcu sa Belgicka o informácie týkajúce sa Nemecka. Schindler predložila 25. novembra 2004 žiadosť podľa uvedeného oznámenia, ktorá obsahovala informácie týkajúce sa Nemecka a ktorá bola doplnená v období od decembra 2004 do februára 2005. Napokon v decembri 2005 ThyssenKrupp tiež predložila Komisii žiadosť podľa tohto oznámenia (odôvodnenia č. 105, 107, 112 a 114 napadnutého rozhodnutia).

11 V období od septembra do novembra 2004 Komisia tiež zaslala žiadosti o informácie na základe článku 18 nariadenia č. 1/2003 podnikom, ktoré sa podieľali na porušení v Nemecku, viacerým zákazníkom v tomto členskom štáte a združeniam VDMA, VFA a VMA (odôvodnenia č. 110, 111 a 113 napadnutého rozhodnutia).

Luxembursko

12 Dňa 5. februára 2004 Kone doplnila svoju žiadosť z 2. februára 2004 týkajúcu sa Belgicka o informácie týkajúce sa Luxemburska. Otis a ThyssenKrupp podali ústne žiadosť podľa oznámenia o spolupráci z roku 2002 týkajúcu sa Luxemburska. Žiadosť podľa toho istého oznámenia týkajúca sa Luxemburska bola podaná spoločnosťou Schindler (odôvodnenia č. 115, 118, 119 a 124 napadnutého rozhodnutia).

13 Od 9. marca 2004 Komisia na základe článku 14 ods. 3 nariadenia č. 17 vykonala šetrenia okrem iného v priestoroch dcérskych spoločností spoločností Schindler a ThyssenKrupp v Luxembursku (odôvodnenie č. 116 napadnutého rozhodnutia).

14 Dňa 29. júna 2004 bolo spoločnosti Kone priznané podmienečné oslobodenie od pokút podľa bodu 8 písm. b) oznámenia o spolupráci z roku 2002, pokiaľ ide o časť jej žiadosti týkajúcej sa Luxemburska (odôvodnenie č. 120 napadnutého rozhodnutia).

15 V septembri a v októbri 2004 Komisia zaslala žiadosti o informácie na základe článku 18 nariadenia č. 1/2003 podnikom, ktoré sa podieľali na porušení v Luxembursku, viacerým zákazníkom v tomto členskom štáte a Fédération luxembourgeoise des ascensoristes (Luxemburský zväz výrobcov výťahov) (odôvodnenia č. 122 a 123 napadnutého rozhodnutia).

Holandsko

16 V marci 2004 Otis podala žiadosť podľa oznámenia o spolupráci z roku 2002 týkajúcu sa Holandska, ktorá bola neskôr doplnená. V apríli 2004 podala ThyssenKrupp žiadosť podľa tohto oznámenia, ktorá bola tiež neskôr viackrát doplnená. Napokon 19. júla 2004 Kone doplnila svoju žiadosť z 2. februára 2004 týkajúcu sa Belgicka o informácie týkajúce sa Holandska (odôvodnenia č. 127, 129 a 130 napadnutého rozhodnutia).

17 Dňa 27. júla 2004 bolo spoločnosti Otis priznané podmienečné oslobodenie od pokút na základe bodu 8 písm. a) uvedeného oznámenia (odôvodnenie č. 131 napadnutého rozhodnutia).

18 Od 28. apríla 2004 Komisia na základe článku 14 ods. 3 nariadenia č. 17 vykonala šetrenia okrem iného v priestoroch dcérskych spoločností spoločností Kone, Schindler, ThyssenKrupp a MEE v Holandsku, ako aj v priestoroch združenia Boschduin (odôvodnenie č. 128 napadnutého rozhodnutia).

19 V septembri 2004 Komisia zaslala žiadosti o informácie na základe článku 18 nariadenia č. 1/2003 podnikom, ktoré sa podieľali na porušení v Holandsku, viacerým zákazníkom v tomto členskom štáte a združeniam VLR a Boschduin (odôvodnenia č. 133 a 134 napadnutého rozhodnutia).

Oznámenie o výhradách

20 Dňa 7. októbra 2005 Komisia prijala oznámenie o výhradách, ktoré bolo určené okrem iného spoločnostiam uvedeným v bode 2 vyššie. Všetky spoločnosti, ktorým bolo oznámenie o výhradách určené, predložili v reakcii na výhrady uvedené Komisiou písomné pripomienky (odôvodnenia č. 135 a 137 napadnutého rozhodnutia).

21 Nebolo vykonané nijaké vypočutie, keďže ani jedna zo spoločností, ktorým bolo oznámenie o výhradách určené, nepodala žiadosť o vypočutie (odôvodnenie č. 138 napadnutého rozhodnutia).

Napadnuté rozhodnutie

22 Dňa 21. februára 2007 Komisia prijala napadnuté rozhodnutie, v ktorom konštatovala, že spoločnosti, ktorým bolo toto rozhodnutie určené, sa podieľali na štyroch jednotlivých, komplexných a pokračujúcich porušeniach článku 81 ods. 1 ES v štyroch členských štátoch, pričom si medzi sebou rozdelili trhy dohodami alebo zosúladením svojho postupu pri zadávaní zákaziek a zmlúv súvisiacich s predajom, montážou, údržbou a modernizáciou výťahov a eskalátorov (odôvodnenie č. 2 napadnutého rozhodnutia).

23 Pokiaľ ide o spoločnosti, ktorým bolo určené napadnuté rozhodnutie, Komisia konštatovala, že okrem dcérskych spoločností dotknutých podnikov v Belgicku, v Nemecku, v Luxembursku a v Holandsku sú materské spoločnosti uvedených dcérskych spoločností spoločne a nerozdielne zodpovedné za porušenia článku 81 ES, ktorých sa dopustili ich dcérske spoločnosti, z dôvodu, že mohli počas trvania porušenia uplatňovať rozhodujúci vplyv na ich obchodnú politiku a že bolo možné predpokladať, že túto právomoc využili (odôvodnenia č. 608, 615, 622, 627 a 634 až 641 napadnutého rozhodnutia). Materské spoločnosti spoločnosti MEE neboli spoločne a nerozdielne zodpovedné za správanie svojej dcérskej spoločnosti z dôvodu, že nebolo možné preukázať, že uplatňovali rozhodujúci vplyv na jej správanie (odôvodnenie č. 643 napadnutého rozhodnutia).

24 Na účely výpočtu výšky pokút Komisia v napadnutom rozhodnutí uplatnila metódu stanovenú v usmerneniach k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 [ESUO] (Ú. v. ES C 9, s. 3; Mim. vyd. 08/001, s. 171, ďalej len „usmernenia z roku 1998“). Komisia tiež skúmala, či a do akej miery dotknuté podniky splnili požiadavky stanovené oznámením o spolupráci z roku 2002.

25 Komisia kvalifikovala porušenia ako „veľmi závažné“ vzhľadom na ich povahu a na skutočnosť, že každé z nich sa vzťahovalo na celé územie jedného členského štátu (Belgicka, Nemecka, Luxemburska alebo Holandska), aj keď ich skutočný dopad nebolo možné zmerať (odôvodnenie č. 671 napadnutého rozhodnutia).

26 S cieľom zohľadniť skutočnú hospodársku schopnosť dotknutých podnikov spôsobiť značnú ujmu hospodárskej súťaži Komisia rozdelila dotknuté podniky podľa krajín do viacerých kategórií v závislosti od obratu dosiahnutého na trhu výťahov a/alebo eskalátorov a prípadne aj na trhu služieb údržby a modernizácie (odôvodnenia č. 672 a 673 napadnutého rozhodnutia).

27 Pokiaľ ide o kartel v Belgicku, Kone a Schindler boli zaradené do prvej kategórie s východiskovou sumou pokuty stanovenou v závislosti od závažnosti porušenia na 40 000 000 eur. Otis bola zaradená do druhej kategórie s východiskovou sumou pokuty 27 000 000 eur. ThyssenKrupp bola zaradená do tretej kategórie s východiskovou sumou pokuty 16 500 000 eur (odôvodnenia č. 674 a 675 napadnutého rozhodnutia). S cieľom zohľadniť ich veľkosť a ich celkové zdroje bol na východiskovú sumu pokuty, ktorá sa mala uložiť spoločnosti Otis, uplatnený násobný koeficient 1,7 a na východiskovú sumu pokuty spoločnosti ThyssenKrupp bol uplatnený násobný koeficient 2, takže východiskové sumy ich pokút boli zvýšené na 45 900 000 eur a na 33 000 000 eur (odôvodnenia č. 690 a 691 napadnutého rozhodnutia). Vzhľadom na to, že porušenie trvalo sedem rokov a osem mesiacov (od 9. mája 1996 do 29. januára 2004), Komisia zvýšila východiskovú sumu pokuty pre dotknuté podniky o 75 %. Základná suma pokuty bola teda stanovená na 70 000 000 eur pre spoločnosť Kone, na 80 325 000 eur pre spoločnosť Otis, na 70 000 000 eur pre spoločnosť Schindler a na 57 750 000 eur pre spoločnosť ThyssenKrupp (odôvodnenia č. 692 a 696 napadnutého rozhodnutia). Komisia konštatovala, že spoločnosť ThyssenKrupp treba považovať za viacnásobného porušovateľa, a na základe tejto priťažujúcej okolnosti zvýšila jej pokutu o 50 % (odôvodnenia č. 697, 698 a 708 až 710 napadnutého

rozhodnutia). Nebola zohľadnená nijaká poľahčujúca okolnosť v prospech dotknutých podnikov (odôvodnenia č. 733, 734, 749, 750 a 753 až 755 napadnutého rozhodnutia). Na základe oznámenia o spolupráci z roku 2002 bolo spoločnosti Kone priznané úplné oslobodenie od pokút. Spoločnosti Otis bolo priznané jednak zníženie pokuty o 40 % v pásme stanovenom v bode 23 písm. b) prvom odseku prvej zarážke uvedeného oznámenia a jednak zníženie pokuty o 1 % za nespochybnenie skutkového stavu. Spoločnosti ThyssenKrupp bolo priznané jednak zníženie pokuty o 20 % v pásme stanovenom v bode 23 písm. b) prvom odseku druhej zarážke tohto oznámenia a jednak zníženie pokuty o 1 % za nespochybnenie skutkového stavu. Spoločnosti Schindler bolo priznané zníženie pokuty o 1 % za nespochybnenie skutkového stavu (odôvodnenia č. 760 až 777 napadnutého rozhodnutia).

28 Pokiaľ ide o kartel v Nemecku, Kone, Otis a ThyssenKrupp boli zaradené do prvej kategórie s východiskovou sumou pokuty 70 000 000 eur. Schindler bola zaradená do druhej kategórie s východiskovou sumou pokuty 17 000 000 eur (odôvodnenia č. 676 až 679 napadnutého rozhodnutia). S cieľom zohľadniť ich veľkosť a ich celkové zdroje bol na východiskovú sumu pokuty, ktorá sa mala uložiť spoločnosti Otis, uplatnený násobný koeficient 1,7 a na východiskovú sumu pokuty spoločnosti ThyssenKrupp bol uplatnený násobný koeficient 2, takže východiskové sumy ich pokút boli zvýšené na 119 000 000 eur a na 140 000 000 eur (odôvodnenia č. 690 a 691 napadnutého rozhodnutia). Vzhľadom na to, že porušenie, ktorého sa dopustili Kone, Otis a ThyssenKrupp, trvalo osem rokov a štyri mesiace (od 1. augusta 1995 do 5. decembra 2003), Komisia zvýšila východiskovú sumu pokuty pre tieto podniky o 80 %. Vzhľadom na to, že porušenie, ktorého sa dopustila Schindler, trvalo päť rokov a štyri mesiace (od 1. augusta 1995 do 6. decembra 2000), Komisia zvýšila východiskovú sumu pokuty pre tento podnik o 50 %. Základná suma pokuty bola teda zvýšená na 126 000 000 eur pre spoločnosť Kone, na 214 200 000 eur pre spoločnosť Otis, na 25 500 000 eur pre spoločnosť Schindler a na 252 000 000 eur pre spoločnosť ThyssenKrupp (odôvodnenia č. 693 a 696 napadnutého rozhodnutia). Komisia konštatovala, že spoločnosť ThyssenKrupp treba považovať za viacnásobného porušovateľa, a na základe tejto priťažujúcej okolnosti zvýšila jej pokutu o 50 % (odôvodnenia č. 697 až 707 napadnutého rozhodnutia). Nebola zohľadnená nijaká poľahčujúca okolnosť v prospech dotknutých podnikov (odôvodnenia č. 727 až 729, 735, 736, 742 až 744, 749, 750 a 753 až 755 napadnutého rozhodnutia). Spoločnosti Kone bolo priznané jednak maximálne zníženie pokuty o 50 % stanovené v bode 23 písm. b) prvom odseku prvej zarážke oznámenia o spolupráci z roku 2002 a jednak zníženie pokuty o 1 % za nespochybnenie skutkového stavu. Spoločnosti Otis bolo priznané jednak zníženie pokuty o 25 % v pásme stanovenom v bode 23 písm. b) prvom odseku druhej zarážke uvedeného oznámenia a jednak zníženie pokuty o 1 % za nespochybnenie skutkového stavu. Spoločnosti Schindler bolo priznané jednak zníženie pokuty o 15 % v pásme stanovenom v bode 23 písm. b) prvom odseku tretej zarážke tohto oznámenia a jednak zníženie pokuty o 1 % za nespochybnenie skutkového stavu. Spoločnosti ThyssenKrupp bolo priznané zníženie pokuty o 1 % za nespochybnenie skutkového stavu (odôvodnenia č. 778 až 813 napadnutého rozhodnutia).

29 Pokiaľ ide o kartel v Luxembursku, Otis a Schindler boli zaradené do prvej kategórie s východiskovou sumou pokuty 10 000 000 eur. Kone a ThyssenKrupp boli zaradené do druhej kategórie s východiskovou sumou pokuty 2 500 000 eur (odôvodnenia č. 680 až 683 napadnutého rozhodnutia). S cieľom zohľadniť ich veľkosť a ich celkové zdroje bol na východiskovú sumu pokuty, ktorá sa mala uložiť spoločnosti Otis, uplatnený násobný koeficient 1,7 a na východiskovú sumu pokuty spoločnosti ThyssenKrupp bol uplatnený násobný koeficient 2, takže východiskové sumy ich pokút boli zvýšené na 17 000 000 eur a na 5 000 000 eur (odôvodnenia č. 690 a 691 napadnutého rozhodnutia). Vzhľadom na to, že porušenie trvalo osem rokov a tri mesiace (od 7. decembra 1995 do 9. marca 2004), Komisia zvýšila východiskovú sumu pokuty pre dotknuté podniky o 80 %. Základná suma pokuty bola teda zvýšená na 4 500 000 eur pre spoločnosť Kone, na 30 600 000 eur pre spoločnosť Otis, na 18 000 000 eur pre spoločnosť Schindler a na 9 000 000 eur pre spoločnosť ThyssenKrupp (odôvodnenia č. 694 a 696 napadnutého rozhodnutia). Komisia konštatovala, že spoločnosť ThyssenKrupp treba považovať za viacnásobného porušovateľa, a na základe tejto priťažujúcej okolnosti zvýšila jej pokutu o 50 % (odôvodnenia č. 697, 698 a 711 až 714 napadnutého rozhodnutia). Nebola zohľadnená nijaká poľahčujúca okolnosť v prospech dotknutých podnikov (odôvodnenia č. 730,

749, 750 a 753 až 755 napadnutého rozhodnutia). Na základe oznámenia o spolupráci z roku 2002 bolo spoločnosti Kone priznané úplné oslobodenie od pokút. Spoločnosti Otis bolo priznané jednak zníženie pokuty o 40 % v pásme stanovenom v bode 23 písm. b) prvom odseku prvej zarážke uvedeného oznámenia a jednak zníženie pokuty o 1 % za nespochybnenie skutkového stavu. Spoločnostiam Schindler a ThyssenKrupp bolo priznané iba zníženie pokuty o 1 % za nespochybnenie skutkového stavu (odôvodnenia č. 814 až 835 napadnutého rozhodnutia).

30 Pokiaľ ide o kartel v Holandsku, Kone bola zaradená do prvej kategórie s východiskovou sumou pokuty 55 000 000 eur. Otis bola zaradená do druhej kategórie s východiskovou sumou pokuty 41 000 000 eur. Schindler bola zaradená do tretej kategórie s východiskovou sumou pokuty 24 500 000 eur. ThyssenKrupp a MEE boli zaradené do štvrtej kategórie s východiskovou sumou pokuty 8 500 000 eur (odôvodnenia č. 684 a 685 napadnutého rozhodnutia). S cieľom zohľadniť ich veľkosť a ich celkové zdroje bol na východiskovú sumu pokuty, ktorá sa mala uložiť spoločnosti Otis, uplatnený násobný koeficient 1,7 a na východiskovú sumu pokuty spoločnosti ThyssenKrupp bol uplatnený násobný koeficient 2, takže východiskové sumy ich pokút boli zvýšené na 69 700 000 eur a na 17 000 000 eur (odôvodnenia č. 690 a 691 napadnutého rozhodnutia). Vzhľadom na to, že porušenie, ktorého sa dopustili Otis a ThyssenKrupp, trvalo päť rokov a desať mesiacov (od 15. apríla 1998 do 5. marca 2004), Komisia zvýšila východiskovú sumu pokuty pre tieto podniky o 55 %. Vzhľadom na to, že porušenie, ktorého sa dopustili Kone a Schindler, trvalo štyri roky a deväť mesiacov (od 1. júna 1999 do 5. marca 2004), Komisia zvýšila východiskovú sumu pokuty pre tieto podniky o 45 %. Vzhľadom na to, že porušenie, ktorého sa dopustila MEE, trvalo štyri roky a jeden mesiac (od 11. januára 2000 do 5. marca 2004), Komisia zvýšila východiskovú sumu pokuty pre tento podnik o 40 %. Základná suma pokuty bola teda zvýšená na 79 750 000 eur pre spoločnosť Kone, na 108 035 000 eur pre spoločnosť Otis, na 35 525 000 eur pre spoločnosť Schindler, na 26 350 000 eur pre spoločnosť ThyssenKrupp a na 11 900 000 eur pre spoločnosť MEE (odôvodnenia č. 695 a 696 napadnutého rozhodnutia). Komisia konštatovala, že spoločnosť ThyssenKrupp treba považovať za viacnásobného porušovateľa, a na základe tejto priťažujúcej okolnosti zvýšila jej pokutu o 50 % (odôvodnenia č. 697, 698 a 715 až 720 napadnutého rozhodnutia). Nebola zohľadnená nijaká poľahčujúca okolnosť v prospech dotknutých podnikov (odôvodnenia č. 724 až 726, 731, 732, 737, 739 až 741, 745 až 748 a 751 až 755 napadnutého rozhodnutia). Na základe oznámenia o spolupráci z roku 2002 bolo spoločnosti Otis priznané úplné oslobodenie od pokút. Spoločnosti ThyssenKrupp bolo priznané jednak zníženie pokuty o 40 % v pásme stanovenom v bode 23 písm. b) prvom odseku prvej zarážke uvedeného oznámenia a jednak zníženie pokuty o 1 % za nespochybnenie skutkového stavu. Spoločnostiam Schindler a MEE bolo priznané zníženie pokuty o 1 % za nespochybnenie skutkového stavu (odôvodnenia č. 836 až 855 napadnutého rozhodnutia).

31 Výrok napadnutého rozhodnutia znie:

„Článok 1

1. Pokiaľ ide o Belgicko, nasledujúce podniky porušili článok 81 [ES] tým, že počas uvedených období pravidelne uzatvárali kolektívne dohody v rámci dohôd a zosúladených postupov na vnútroštátnej úrovni týkajúcich sa výťahov a eskalátorov s cieľom rozdeliť si trhy, rozdeliť si zákazky v rámci verejných obstarávaní a obchodných verejných súťaží a iné zmluvy v súlade s vopred dohodnutými podielmi týkajúcich sa predaja a montáže a nekonkurovať si v oblasti zmlúv týkajúcich sa údržby a modernizácie:

– Kone: [KC] a [Kone Belgicko]: od 9. mája 1996 do 29. januára 2004,

– Otis: [UTC], [OEC] a [Otis Belgicko]: od 9. mája 1996 do 29. januára 2004,

– Schindler: Schindler Holding… a [Schindler Belgicko]: od 9. mája 1996 do 29. januára 2004 a

– ThyssenKrupp: [TKAG], [TKE] a [TKLA]: od 9. mája 1996 do 29. januára 2004.

2. Pokiaľ ide o Nemecko, nasledujúce podniky porušili článok 81 [ES] tým, že počas uvedených období pravidelne uzatvárali kolektívne dohody v rámci dohôd a zosúladených postupov na vnútroštátnej úrovni týkajúcich sa výťahov a eskalátorov s cieľom rozdeliť si trhy, rozdeliť si zákazky v rámci verejných obstarávaní a obchodných verejných súťaží a iné zmluvy v súlade s vopred dohodnutými podielmi týkajúcich sa predaja a montáže:

– Kone: [KC] a [Kone Nemecko]: od 1. augusta 1995 do 5. decembra 2003,

– Otis: [UTC], [OEC] a [Otis Nemecko]: od 1. augusta 1995 do 5. decembra 2003,

– Schindler: Schindler Holding… a [Schindler Nemecko]: od 1. augusta 1995 do 6. decembra 2000 a

– ThyssenKrupp: [TKAG], [TKE], [TKA] a [TKF]: od 1. augusta 1995 do 5. decembra 2003.

3. Pokiaľ ide o Luxembursko, nasledujúce podniky porušili článok 81 [ES] tým, že počas uvedených období pravidelne uzatvárali kolektívne dohody v rámci dohôd a zosúladených postupov na vnútroštátnej úrovni týkajúcich sa výťahov a eskalátorov s cieľom rozdeliť si trhy, rozdeliť si zákazky v rámci verejných obstarávaní a obchodných verejných súťaží a iné zmluvy v súlade s vopred dohodnutými podielmi týkajúcich sa predaja a montáže a nekonkurovať si v oblasti zmlúv týkajúcich sa údržby a modernizácie:

– Kone: [KC] a [Kone Luxembursko]: od 7. decembra 1995 do 29. januára 2004,

– Otis: [UTC], [OEC], [Otis Belgicko], [GTO] a [GT]: od 7. decembra 1995 do 9. marca 2004,

– Schindler: Schindler Holding… a [Schindler Luxembursko]: od 7. decembra 1995 do 9. marca 2004 a

– ThyssenKrupp: [TKAG], [TKE] a [TKAL]: od 7. decembra 1995 do 9. marca 2004.

4. Pokiaľ ide o Holandsko, nasledujúce podniky porušili článok 81 [ES] tým, že počas uvedených období pravidelne uzatvárali kolektívne dohody v rámci dohôd a zosúladených postupov na vnútroštátnej úrovni týkajúcich sa výťahov a eskalátorov s cieľom rozdeliť si trhy, rozdeliť si zákazky v rámci verejných obstarávaní a obchodných verejných súťaží a iné zmluvy v súlade s vopred dohodnutými podielmi týkajúcich sa predaja a montáže a nekonkurovať si v oblasti zmlúv týkajúcich sa údržby a modernizácie:

– Kone: [KC] a [Kone Holandsko]: od 1. júna 1999 do 5. marca 2004,

– Otis: [UTC], [OEC] a [Otis Holandsko]: od 15. apríla 1998 do 5. marca 2004,

– Schindler: Schindler Holding… a [Schindler Holandsko]: od 1. júna 1999 do 5. marca 2004,

– ThyssenKrupp: [TKAG] a [TKL]: od 15. apríla 1998 do 5. marca 2004 a

– [MEE]: od 11. januára 2000 do 5. marca 2004.

Článok 2

1. Za porušenia v Belgicku uvedené v článku 1 ods. 1 sa ukladajú tieto pokuty:

– Kone: [KC] a [Kone Belgicko] spoločne a nerozdielne: 0 EUR,

– Otis: [UTC], [OEC] a [Otis Belgicko] spoločne a nerozdielne: 47 713 050 EUR,

– Schindler: Schindler Holding… a [Schindler Belgicko] spoločne a nerozdielne: 69 300 000 EUR a

– ThyssenKrupp: [TKAG], [TKE] a [TKLA] spoločne a nerozdielne: 68 607 000 EUR.

2. Za porušenia v Nemecku uvedené v článku 1 ods. 2 sa ukladajú tieto pokuty:

– Kone: [KC] a [Kone Nemecko] spoločne a nerozdielne: 62 370 000 EUR,

– Otis: [UTC], [OEC] a [Otis Nemecko] spoločne a nerozdielne: 159 043 500 EUR,

– Schindler: Schindler Holding… a [Schindler Nemecko] spoločne a nerozdielne: 21 458 250 EUR a

– ThyssenKrupp: [TKAG], [TKE], [TKA] a [TKF] spoločne a nerozdielne: 374 220 000 EUR.

3. Za porušenia v Luxembursku uvedené v článku 1 ods. 3 sa ukladajú tieto pokuty:

– Kone: [KC] a [Kone Luxembursko] spoločne a nerozdielne: 0 EUR,

– Otis: [UTC], [OEC], [Otis Belgicko], [GTO] a [GT] spoločne a nerozdielne: 18 176 400 EUR,

– Schindler: Schindler Holding… a [Schindler Luxembursko] spoločne a nerozdielne: 17 820 000 EUR a

– ThyssenKrupp: [TKAG], [TKE] a [TKAL] spoločne a nerozdielne: 13 365 000 EUR.

4. Za porušenia v Holandsku uvedené v článku 1 ods. 4 sa ukladajú tieto pokuty:

– Kone: [KC] a [Kone Holandsko] spoločne a nerozdielne: 79 750 000 EUR,

– Otis: [UTC], [OEC] a [Otis Holandsko] spoločne a nerozdielne: 0 EUR,

– Schindler: Schindler Holding… a [Schindler Holandsko] spoločne a nerozdielne: 35 169 750 EUR,

– ThyssenKrupp: [TKAG] a [TKL] spoločne a nerozdielne: 23 477 850 EUR a

– [MEE]: 1 841 400 EUR.

…“

Konanie a návrhy účastníkov konania

32 Návrhmi podanými do kancelárie Súdu prvého stupňa 4. mája 2007 (vo veciach T-141/07 a T-142/07) a 7. mája 2007 (vo veciach T-145/07 a T-146/07), žalobkyne – GTO, GT, Otis Belgicko, Otis Nemecko, Otis Holandsko, OEC a UTC – podali žaloby, ktorými sa začalo toto konanie.

33 Na základe správy sudcu spravodajcu Súd prvého stupňa (ôsma komora) rozhodol o začatí ústnej časti konania v prejednávaných veciach a v rámci opatrení na zabezpečenie priebehu konania upravených v článku 64 svojho rokovacieho poriadku písomne položil účastníkom konania otázky a požiadal ich o predloženie dokumentov. Účastníci konania vyhoveli týmto žiadostiam v stanovenej lehote.

34 V nadväznosti na návrh Komisie podaný 18. augusta 2009 vo veci T-145/07 Súd prvého stupňa v rámci opatrení na zabezpečenie priebehu konania upravených v článku 64 rokovacieho poriadku tiež požiadal Komisiu, aby odpovedala na určité otázky a predložila dokumenty. Komisia tejto žiadosti vyhovela v stanovenej lehote.

35 Prednesy účastníkov konania vo veciach T-141/07, T-145/07 a T-146/07 a ich odpovede na ústne otázky, ktoré im Súd prvého stupňa položil, boli vypočuté na pojednávaniach konaných 1., 6. a 7. októbra 2009.

36 Žalobkyňa vo veci T-142/07 nebola zastúpená na pojednávaní z 1. októbra 2009. Komisia však na pojednávaní odpovedala na otázky Súdu prvého stupňa.

37 Vo veci T-141/07 žalobkyňa na žiadosť Súdu prvého stupňa predložila 12. októbra 2009 list, v ktorom boli uvedené údaje zo spisu, v prípade ktorých na pojednávaní požiadala, aby boli vynechané v publikáciách Súdu prvého stupňa. Listom z 12. novembra 2009 Komisia predložila svoje pripomienky k tomuto listu. Ústna časť konania v tejto veci bola následne ukončená.

38 Vo veci T-142/07 žalobkyňa listom z 12. októbra 2009 oznámila Súdu prvého stupňa, že nemá námietky proti spojeniu uvedenej veci s vecami T-141/07, T-145/07 a T-146/07 na účely vyhlásenia rozsudku. Ústna časť konania vo veci T-142/07 bola následne ukončená.

39 Vo veciach T-145/07 a T-146/07 žalobkyne na žiadosť Súdu prvého stupňa predložili 15. októbra 2009 list, v ktorom boli uvedené údaje zo spisu, v prípade ktorých na pojednávaní požiadali, aby boli vynechané v publikáciách Súdu prvého stupňa. Ústna časť konania v týchto veciach bola následne ukončená.

40 Po vypočutí ústnych prednesov žalobkýň vo veciach T-141/07, T-145/07 a T-146/07 k tejto otázke na pojednávaní a po predložení písomných pripomienok žalobkyne vo veci T-142/07 Súd prvého stupňa rozhodol o spojení prejednávaných vecí na účely vyhlásenia rozsudku na základe článku 50 rokovacieho poriadku.

41 Vo veci T-141/07 žalobkyňa navrhuje, aby Všeobecný súd:

– zrušil napadnuté rozhodnutie v rozsahu, v akom sa jej týka,

– subsidiárne zrušil alebo znížil pokutu, ktorá jej bola uložená napadnutým rozhodnutím,

– uložil Komisii povinnosť nahradiť trovy konania.

42 Vo veci T-142/07 žalobkyňa navrhuje, aby Všeobecný súd:

– zrušil napadnuté rozhodnutie v rozsahu, v akom sa jej týka,

– subsidiárne zrušil alebo znížil pokutu, ktorá jej bola uložená napadnutým rozhodnutím,

– uložil Komisii povinnosť nahradiť trovy konania.

43 Vo veci T-145/07 žalobkyne navrhujú, aby Všeobecný súd:

– zrušil alebo podstatne znížil pokuty, ktoré im boli uložené napadnutým rozhodnutím,

– uložil Komisii povinnosť nahradiť trovy konania,

– prijal akékoľvek iné opatrenie, ktoré považuje za vhodné.

44 Vo veci T-146/07 žalobkyňa navrhuje, aby Všeobecný súd:

– zrušil alebo podstatne znížil pokuty, ktoré jej boli uložené napadnutým rozhodnutím,

– uložil Komisii povinnosť nahradiť trovy konania,

– prijal akékoľvek iné opatrenie, ktoré považuje za vhodné.

45 V každej veci Komisia navrhuje, aby Všeobecný súd:

– zamietol žalobu,

– uložil žalobkyniam povinnosť nahradiť trovy konania.

Právny stav

46 Na úvod je potrebné poukázať na to, že žaloby podané žalobkyňami vo veciach T-141/07 a T-142/07 sledujú dva ciele, konkrétne ide o návrh na zrušenie napadnutého rozhodnutia a o subsidiárny návrh na zrušenie alebo zníženie pokút. Naproti tomu žaloby podané žalobkyňami vo veciach T-145/07 a T-146/07 smerujú len k zrušeniu alebo zníženiu pokút.

47 Žalobkyňa vo veci T-141/07 v nadväznosti na žiadosť Súd prvého stupňa, aby sa vyjadrila k presnému rozsahu svojej argumentácie, na pojednávaní v podstate uviedla, že iba žalobný dôvod založený na porušení zásady rovnosti zaobchádzania v rámci pripísania správania spoločnosti GTO jej materským spoločnostiam môže viesť k zrušeniu napadnutého rozhodnutia v celom rozsahu.

48 Žalobkyne vo veciach T-141/07, T-142/07, T-145/07 a T-146/07 uvádzajú spolu osem žalobných dôvodov. Prvý žalobný dôvod je založený na porušení zásad upravujúcich pripísanie zodpovednosti za porušenia článku 81 ES, prezumpcie neviny, individuálnosti trestov, rovnosti zaobchádzania, práva na obhajobu a článku 253 ES pri pripísaní porušení, ktorých sa dopustili dcérske spoločnosti, ich materským spoločnostiam. Druhý žalobný dôvod je založený na porušení usmernení z roku 1998, zásad proporcionality a rovnosti zaobchádzania, práva na obhajobu a článku 253 ES pri stanovení východiskovej sumy pokút v závislosti od závažnosti porušení. Tretí žalobný dôvod, ktorý uvádzajú iba žalobkyne vo veci T-145/07, je založený na porušení usmernení z roku 1998 a zásady proporcionality pri stanovení východiskovej sumy pokuty v závislosti od dĺžky trvania porušenia v Nemecku. Štvrtý žalobný dôvod, ktorý uvádzajú žalobkyne vo veciach T-145/07 a T-146/07, je založený na porušení usmernení z roku 1998 a zásady proporcionality pri uplatnení skupinového násobného koeficientu na účely zohľadnenia cieľa odstrašenia pri stanovení východiskovej sumy pokút. Piaty žalobný dôvod, ktorý uvádzajú žalobkyne vo veciach T-141/07 a T-145/07, je založený na porušení oznámenia o spolupráci z roku 2002 a článku 253 ES a na porušení zásad ochrany legitímnej dôvery, proporcionality, spravodlivosti, rovnosti zaobchádzania a práva na obhajobu pri posudzovaní ich spolupráce. Šiesty žalobný dôvod, ktorý uvádzajú žalobkyne vo veciach T-141/07 a T-145/07, je založený na porušení zásad ochrany legitímnej dôvery a proporcionality pri určení sumy zníženia pokút priznaného za spoluprácu nad rámec oznámenia o spolupráci z roku 2002. Siedmy žalobný dôvod, ktorý uvádzajú žalobkyne vo veciach T-141/07 a T-145/07, je založený na porušení článku 23 ods. 2 nariadenia č. 1/2003. Napokon ôsmy žalobný dôvod, ktorý uvádza žalobkyňa vo veci T-141/07, je založený na porušení zásady proporcionality pri výpočte konečnej sumy pokút.

O žalobnom dôvode založenom na porušení zásad upravujúcich pripísanie zodpovednosti za porušenia článku 81 ES, prezumpcie neviny, individuálnosti trestov a rovnosti zaobchádzania a na porušení práva na obhajobu a článku 253 ES pri pripísaní porušení, ktorých sa dopustili dcérske spoločnosti, ich materským spoločnostiam

Úvodné poznámky

49 V rámci tohto žalobného dôvodu žalobkyne vo veciach T-141/07, T-142/07, T-145/07 a T-146/07 spochybňujú zodpovednosť spoločností UTC, OEC, Otis Belgicko a GT za protisúťažné správanie ich dcérskych spoločností v Belgicku, v Nemecku, v Luxembursku a v Holandsku.

50 Hoci žalobkyne vo veciach T-145/07 a T-146/07 uvádzajú tento žalobný dôvod len v rámci svojho návrhu na zrušenie alebo zníženie pokút, je potrebné vychádzať z toho, že uvedené žalobkyne sa týmto žalobným dôvodom – rovnako ako žalobkyne vo veciach T-141/07 a T-142/07 – domáhajú nielen zrušenia alebo zníženia uložených pokút, ale aj zrušenia článku 1 napadnutého rozhodnutia v rozsahu, v akom v ňom Komisia údajne nesprávne konštatovala porušenie pripísané dotknutým materským spoločnostiam.

51 Tento žalobný dôvod sa teda týka jednak zákonnosti konštatovania porušenia, ktorého sa dopustili materské spoločnosti uvedené v článku 1 napadnutého rozhodnutia, a jednak zákonnosti pokút uložených uvedeným spoločnostiam v článku 2 napadnutého rozhodnutia.

52 Pokiaľ ide o solidárnu zodpovednosť materskej spoločnosti za správanie jej dcérskej spoločnosti, je potrebné pripomenúť, že skutočnosť, že dcérska spoločnosť má samostatnú právnu subjektivitu, nestačí na vylúčenie možnosti pripísať jej správanie materskej spoločnosti (rozsudok Súdneho dvora zo 14. júla 1972, Imperial Chemical Industries/Komisia, 48/69, Zb. s. 619, bod 132).

53 Právo Únie v oblasti hospodárskej súťaže sa totiž týka činností podnikov a pojem podnik zahŕňa každý subjekt vykonávajúci hospodársku činnosť, bez ohľadu na jeho právne postavenie a spôsob financovania (pozri rozsudok Súdneho dvora z 10. septembra 2009, Akzo Nobel a i./Komisia, C-97/08 P, Zb. s. I-8237, bod 54 a tam citovanú judikatúru).

54 Z judikatúry súdov Únie tiež vyplýva, že pod pojmom podnik v tomto kontexte treba rozumieť hospodársku jednotku, aj keď je táto hospodárska jednotka z právneho hľadiska zložená z viacerých fyzických alebo právnických osôb (pozri rozsudky Súdneho dvora z 12. júla 1984, Hydrotherm Gerätebau, 170/83, Zb. s. 2999, bod 11, a Akzo Nobel a i./Komisia, už citovaný v bode 53 vyššie, bod 55 a tam citovanú judikatúru; rozsudok Súdu prvého stupňa z 29. júna 2000, DSG/Komisia, T-234/95, Zb. s. II-2603, bod 124). Súdy Únie zdôraznili, že na účely uplatnenia pravidiel hospodárskej súťaže nie je rozhodujúce formálne oddelenie dvoch spoločností vyplývajúce z ich odlišnej právnej subjektivity, ale skôr to, či sa na trhu správajú jednotne. Môže byť teda nevyhnutné zistiť, či dve spoločnosti, z ktorých každá má vlastnú právnu subjektivitu, vytvárajú alebo patria k jednému a tomu istému podniku alebo hospodárskej jednotke s jednotným správaním sa na trhu (rozsudok Imperial Chemical Industries/Komisia, už citovaný v bode 52 vyššie, bod 140, a rozsudok Súdu prvého stupňa z 15. septembra 2005, DaimlerChrysler/Komisia, T-325/01, Zb. s. II-3319, bod 85).

55 Ak takýto hospodársky subjekt porušuje pravidlá hospodárskej súťaže, podľa zásady osobnej zodpovednosti za toto porušovanie zodpovedá (pozri rozsudok Akzo Nobel a i./Komisia, už citovaný v bode 53 vyššie, bod 56 a tam citovanú judikatúru).

56 Správanie dcérskej spoločnosti teda možno pripísať materskej spoločnosti najmä vtedy, keď dcérska spoločnosť napriek tomu, že má vlastnú právnu subjektivitu, neurčuje svoje správanie na trhu nezávisle, ale v podstatnej časti plní pokyny, ktoré jej dáva materská spoločnosť, berúc do úvahy najmä hospodárske, organizačné a právne väzby medzi týmito dvoma právnymi subjektmi (pozri rozsudky

Súdneho dvora zo 16. novembra 2000, Metsä-Serla a i./Komisia, C-294/98 P, Zb. s. I-10065, bod 27; z 28. júna 2005, Dansk Rørindustri a i./Komisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, Zb. s. I-5425, bod 117, a Akzo Nobel a i./Komisia, už citovaný v bode 53 vyššie, bod 58 a tam citovanú judikatúru).

57 V takej situácii sú totiž materská a dcérska spoločnosť súčasťou tej istej hospodárskej jednotky, a preto tvoria jeden podnik v zmysle judikatúry uvedenej v bode 54 vyššie. Skutočnosť, že materská a dcérska spoločnosť tvoria jeden podnik v zmysle článku 81 ES, tak Komisii umožňuje adresovať rozhodnutie o uložení pokuty materskej spoločnosti bez toho, aby bolo potrebné preukázať jej osobnú účasť na porušení (rozsudok Akzo Nobel a i./Komisia, už citovaný v bode 53 vyššie, bod 59).

58 V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že nestačí, ak Komisia konštatuje, že podnik môže vykonávať rozhodujúci vplyv na iný podnik, bez toho, aby bolo potrebné overiť, či tento vplyv bol naozaj vykonávaný. Naopak Komisii v zásade prináleží, aby preukázala takýto rozhodujúci vplyv na základe súboru skutkových okolností, medzi ktoré patrí najmä prípadná riadiaca právomoc jedného z týchto podnikov voči druhému podniku (pozri v tomto zmysle rozsudky Súdneho dvora z 2. októbra 2003, Aristrain/Komisia, C-196/99 P, Zb. s. I-11005, body 95 až 99, a Dansk Rørindustri a i./Komisia, už citovaný v bode 56 vyššie, body 118 až 122; rozsudok Súdu prvého stupňa z 27. septembra 2006, Avebe/Komisia, T-314/01, Zb. s. II-3085, bod 136).

59 V osobitnom prípade, keď materská spoločnosť vlastní 100 % základného imania svojej dcérskej spoločnosti, ktorá sa dopustila porušenia pravidiel Únie v oblasti hospodárskej súťaže, jednak táto materská spoločnosť môže uplatňovať rozhodujúci vplyv na správanie tejto dcérskej spoločnosti a jednak existuje vyvrátiteľná domnienka, že uvedená materská spoločnosť skutočne uplatňuje rozhodujúci vplyv na správanie svojej dcérskej spoločnosti (pozri rozsudok Akzo Nobel a i./Komisia, už citovaný v bode 53 vyššie, bod 60 a tam citovanú judikatúru).

60 Za týchto okolností stačí na to, aby sa bolo možné domnievať, že materská spoločnosť vykonáva rozhodujúci vplyv na obchodnú politiku dcérskej spoločnosti, ak Komisia preukáže, že materská spoločnosť vlastní celé základné imanie tejto dcérskej spoločnosti. Následne môže Komisia považovať materskú spoločnosť za solidárne zodpovednú za zaplatenie pokuty, ktorá bola uložená dcérskej spoločnosti, ibaže by táto materská spoločnosť, ktorej prináleží vyvrátenie tejto domnienky, predložila dostatočné dôkazy, ktoré preukazujú, že jej dcérska spoločnosť sa na trhu správa nezávisle (pozri rozsudok Akzo Nobel a i./Komisia, už citovaný v bode 53 vyššie, bod 61 a tam citovanú judikatúru).

61 Okrem toho, hoci je pravda, že Súdny dvor v bodoch 28 a 29 svojho rozsudku zo 16. novembra 2000, Stora Kopparbergs Bergslags/Komisia (C-286/98 P, Zb. s. I-9925) uviedol okrem stopercentného podielu na základnom imaní dcérskej spoločnosti aj ďalšie okolnosti, akými sú nespochybnenie vplyvu materskej spoločnosti na obchodnú politiku jej dcérskej spoločnosti a spoločné zastupovanie oboch spoločností v rámci správneho konania, nič to nemení na skutočnosti, že Súdny dvor uviedol tieto okolnosti len s cieľom spomenúť všetky okolnosti, na ktorých Súd prvého stupňa založil svoje odôvodnenie, a nie preto, aby použitie domnienky uvedenej v bode 59 vyššie podmienil predložením doplňujúcich nepriamych dôkazov o skutočnom uplatňovaní vplyvu materskej spoločnosti (rozsudok Akzo Nobel a i./Komisia, už citovaný v bode 53 vyššie, bod 62).

62 Vzhľadom na vyššie uvedené zásady je potrebné preskúmať pripísanie porušení, ktorých sa dopustili Otis Nemecko, Otis Belgicko, Otis Holandsko a GTO, ich materským spoločnostiam. V tejto súvislosti je potrebné postupne preskúmať jednak pripísanie porušení, ktorých sa Otis Belgicko, Otis Nemecko a Otis Holandsko (ďalej spoločne len ako „dcérske spoločnosti skupiny Otis“) dopustili v Belgicku, v Nemecku a v Holandsku, spoločnostiam UTC a OEC (odôvodnenia č. 615 až 621 napadnutého rozhodnutia), a jednak pripísanie porušení, ktorých sa dopustila GTO v Luxembursku, spoločnostiam UTC, OEC, Otis Belgicko a GT (odôvodnenia č. 622 až 626 napadnutého rozhodnutia).

O pripísaní porušení, ktorých sa dopustili dcérske spoločnosti skupiny Otis, spoločnostiam UTC a OEC

63 V odôvodnení č. 615 napadnutého rozhodnutia Komisia uvádza, že „hoci [dcérske spoločnosti skupiny Otis] sú právne subjekty, ktoré sa priamo podieľali na kartelových dohodách, ich vlastník, OEC, a jeho jediný vlastník a zastrešujúca materská spoločnosť, UTC, boli schopní uplatňovať rozhodujúci vplyv na obchodnú politiku každej z dcérskych spoločností počas trvania porušenia a možno predpokladať, že využili túto právomoc."

64 V odôvodneniach č. 616 až 618 napadnutého rozhodnutia Komisia uvádza, že tvrdenie, že dcérske spoločnosti skupiny Otis prijímali všetky svoje obchodné rozhodnutia samostatne a bez akýchkoľvek pokynov od spoločnosti OEC, alebo tvrdenie, že bežné činnosti, vrátane rozhodnutí o účasti alebo neúčasti na ponukách [*dôverné*] [1], nepodliehali schváleniu na úrovni spoločnosti OEC, alebo tvrdenie, že [*dôverné*], sú „nedostatočn[é] na vyvrátenie domnienky, že [dcérske spoločnosti skupiny Otis] neurčovali svoje správanie na trhu samostatne." Pokiaľ ide o posledné tvrdenie, Komisia v odôvodnení č. 618 napadnutého rozhodnutia dodáva, že jednak [*dôverné*] a jednak [*dôverné*].

65 Komisia v odôvodnení č. 619 napadnutého rozhodnutia tiež uvádza, že „OEC, UTC a ich dotknuté dcérske spoločnosti vo svojich odpovediach na oznámenie o výhradách [neposkytli Komisii] nijakú informáciu, ktorá by objasňovala ich vnútorné vzťahy, hierarchickú štruktúru a informačné povinnosti, s cieľom vyvrátiť domnienku, že OEC a UTC uplatňovali rozhodujúci vplyv na svoje dcérske spoločnosti, čím im bránili samostatne určovať svoje správanie na trhu."

66 Napokon v odôvodnení č. 620 napadnutého rozhodnutia Komisia poukazuje na to, že na rozdiel od toho, čo tvrdila OEC, táto spoločnosť „nie je solidárne zodpovedná za rôzne porušenia článku 81 [ES] na základe ‚praktických alebo politických' dôvodov, ale výlučne na základe skutočnosti, že OEC a UTC sú súčasťou hospodárskej jednotky, ktorá sa dopustila veľmi závažných porušení súťažného práva [Únie]…"

67 V rámci prvej časti žalobného dôvodu žalobkyne vo veciach T-145/07 a T-146/07 v podstate tvrdia, že vzhľadom na osobnú povahu zodpovednosti za porušenia práva hospodárskej súťaže toto právo pripúšťa len dva prípady, v ktorých možno vyvodiť zodpovednosť materskej spoločnosti za správanie jej dcérskej spoločnosti, a to jednak keď dcérska spoločnosť nerozhodovala o svojej obchodnej politike samostatne, ale vo všetkých smeroch uplatňovala pokyny, ktoré dostala od materskej spoločnosti, čo musí preukázať Komisia, a jednak keď materská spoločnosť vedela o protiprávnom správaní dcérskej spoločnosti, a neukončila ho, hoci mala právomoc urobiť to. V napadnutom rozhodnutí však údajne nie je uvedený nijaký dôkaz v tomto zmysle.

68 Zodpovednosť materskej spoločnosti teda údajne nemôže byť založená na jej schopnosti uplatňovať vplyv, ako to je v prípade uplatnenia nariadenia Rady (ES) č. 139/2004 z 20. januára 2004 o kontrole koncentrácií medzi podnikmi (Ú. v. EÚ L 24, s. 1; Mim. vyd. 08/003, s. 40). Zo stanoviska Komisie údajne vyplýva, že žiadna materská spoločnosť by nebola schopná vyvrátiť domnienku stanovenú Komisiou, keďže – okrem výnimočných okolností – je údajne nemožné, aby spoločnosť, ktorá vlastní celé základné imanie inej akciovej spoločnosti, nemala z právneho hľadiska právomoc uplatňovať vplyv. Žalobkyňa vo veci T-146/07 navyše tvrdí, že stanovisko Komisie odporuje prezumpcii neviny zaručenej v článku 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd podpísaného 4. novembra 1950 v Ríme (ďalej len „EDĽP") a v článku 23 ods. 2 nariadenia č. 1/2003, ktorý umožňuje Komisii uložiť pokuty iba v prípade, ak bolo porušenie spáchané úmyselne alebo z nedbanlivosti.

69 V tejto súvislosti je po prvé potrebné poukázať na to, že argumentácia žalobkýň vyplýva z nesprávneho výkladu judikatúry uvedenej v bodoch 52 až 61 vyššie. Podľa tejto judikatúry Komisia nemôže pripísať protisúťažné správanie jednej spoločnosti inej spoločnosti len na základe jej schopnosti uplatňovať

1 Skryté dôverné údaje.

vplyv, ako to je v prípade uplatnenia nariadenia č. 139/2004, bez toho, aby bolo potrebné overiť, či skutočne došlo k uplatneniu tohto vplyvu. Naopak Komisii v zásade prináleží, aby preukázala takýto rozhodujúci vplyv na základe súboru skutkových okolností, medzi ktoré patrí najmä prípadná riadiaca právomoc jednej z týchto spoločností voči druhej spoločnosti. Podľa tejto judikatúry však v prípade, ak materská spoločnosť vlastní 100 % základného imania dcérskej spoločnosti, ktorá sa správala protisúťažne, existuje vyvrátiteľná domnienka, že uvedená materská spoločnosť uplatňuje rozhodujúci vplyv na správanie svojej dcérskej spoločnosti, a teda stačí, aby Komisia preukázala, že materská spoločnosť vlastní celé základné imanie dcérskej spoločnosti. Súdny dvor konštatoval, že prináleží materskej spoločnosti, aby vyvrátila túto domnienku predložením dostatočných dôkazov, ktoré preukazujú, že jej dcérska spoločnosť sa na trhu správa samostatne (rozsudky Stora Kopparbergs Bergslags/Komisia, už citovaný v bode 61 vyššie, bod 29, a Akzo Nobel a i./Komisia, už citovaný v bode 53 vyššie, bod 61).

70 V prejednávanej veci je nesporné, že počas obdobia porušenia UTC vlastnila priamo 100 % základného imania spoločnosti OEC a nepriamo – prostredníctvom spoločnosti OEC – 100 % základného imania spoločností Otis Belgicko, Otis Nemecko a Otis Holandsko. Komisia teda oprávnene predpokladala, že UTC počas obdobia porušenia uplatňovala rozhodujúci vplyv na obchodnú politiku týchto spoločností. Žalobkyne vo veciach T-145/07 a T-146/07 teda nemôžu tvrdiť, že v prípade stopercentných dcérskych spoločností materskej spoločnosti Komisia musí preukázať, že dcérska spoločnosť nerozhodovala o svojej obchodnej politike samostatne alebo že materská spoločnosť vedela o protiprávnom správaní dcérskej spoločnosti, a neukončila ho, hoci mala právomoc urobiť to.

71 Po druhé, pokiaľ ide o údajné porušenie zásady prezumpcie neviny, je potrebné pripomenúť, že táto zásada tak, ako vyplýva okrem iného z článku 6 ods. 2 EDĽP, je súčasťou základných práv, ktoré sú podľa judikatúry Súdneho dvora, ktorá bola navyše potvrdená článkom 6 ods. 2 EÚ, ako aj článkom 48 Charty základných práv Európskej únie vyhlásenej 7. decembra 2000 v Nice (Ú. v. ES C 364, s. 1) (ďalej len „Charta“), uznané v právnom poriadku Únie. Vzhľadom na povahu predmetných porušení, ako aj na povahu a stupeň prísnosti sankcií, ktoré sú s nimi spojené, sa zásada prezumpcie neviny uplatňuje najmä na konania týkajúce sa porušenia pravidiel hospodárskej súťaže uplatniteľných na podniky, ktoré môžu viesť k uloženiu pokút alebo penále (pozri rozsudok Súdu prvého stupňa z 5. apríla 2006, Degussa/Komisia, T-279/02, Zb. s. II-897, bod 115 a tam citovanú judikatúru).

72 Zásada prezumpcie neviny znamená, že každá obvinená osoba sa považuje za nevinnú, až kým jej vina nie je zákonným spôsobom preukázaná (rozsudok Súdu prvého stupňa zo 6. októbra 2005, Sumitomo Chemical a Sumika Fine Chemicals/Komisia, T-22/02 a T-23/02, Zb. s. II-4065, bod 106).

73 Pokiaľ ide o otázku, či je pravidlo týkajúce sa pripísateľnosti porušenia, akým je pravidlo stanovené v judikatúre citovanej v bode 59 vyššie, zlučiteľné s článkom 6 ods. 2 EDĽP, je potrebné zdôrazniť, že Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESĽP“) konštatoval, že toto ustanovenie nebráni skutkovým alebo právnym domnienkam stanoveným v trestných zákonoch, ale vyžaduje, aby boli primerane obmedzené s prihliadnutím na závažnosť veci a pri zachovaní práva na obhajobu (pozri rozsudok ESĽP Salabiaku v. Francúzsko zo 7. októbra 1988, séria A č. 141-A, bod 28; pozri tiež v tomto zmysle rozsudok ESĽP Grayson a Barnham v. Spojené kráľovstvo z 23. septembra 2008, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí, 2008, bod 40). K porušeniu prezumpcie neviny teda nemôže dôjsť vtedy, keď sú v konaniach vo veci hospodárskej súťaže určité závery vyvodzované z pravidiel hodnotenia všeobecne známych skutočností, za predpokladu, že dotknutým podnikom je ponechaná možnosť tieto závery vyvrátiť (pozri analogicky návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok Súdneho dvora zo 4. júna 2009, T-Mobile Netherlands a i., C-8/08, Zb. s. I-4529, I-4533, bod 93).

74 V prejednávanej veci však Komisia v prvom rade v napadnutom rozhodnutí bez toho, aby vychádzala z akejkoľvek skutkovej alebo právnej domnienky, preukázala, že dcérske spoločnosti skupiny Otis sa dopustili porušení článku 81 ES v Belgicku, v Nemecku a v Holandsku.

75 Vzhľadom na skutočnosť, že článok 81 ES sa týka správania podnikov, Komisia následne skúmala, či hospodársky subjekt, ktorý sa dopustil týchto porušení, zahŕňal aj materské spoločnosti dcérskych spoločností skupiny Otis. Komisia preukázala, že OEC a UTC uplatňovali rozhodujúci vplyv na správanie svojich dcérskych spoločností, na základe domnienky zodpovednosti, ktorá vyplýva najmä z judikatúry citovanej v bode 59 vyššie. Napokon v súlade s právom na obhajobu tieto materské spoločnosti, ktorým bolo určené oznámenie o výhradách, mali možnosť vyvrátiť túto domnienku predložením dôkazov spôsobilých preukázať samostatnosť dcérskych spoločností skupiny Otis. Komisia však v odôvodnení č. 621 napadnutého rozhodnutia konštatovala, že táto domnienka nebola vyvrátená.

76 Vzhľadom na to, že domnienka uvedená v bode 59 vyššie je vyvrátiteľná a týka sa len pripísania porušenia, ktoré už bolo preukázané, pokiaľ ide o dcérsku spoločnosť, jej materskej spoločnosti a navyše je súčasťou konania, v ktorom sa dodržiava právo na obhajobu, výhrada založená na porušení zásady prezumpcie neviny sa musí zamietnuť.

77 Po tretie žalobkyne vo veciach T-145/07 a T-146/07 tiež nemôžu tvrdiť, že v prejednávanej veci bola porušená zásada individuálnosti trestov. Podľa tejto zásady, ktorá sa uplatňuje v každom správnom konaní, ktoré môže viesť k uloženiu sankcií podľa pravidiel Únie v oblasti hospodárskej súťaže, podnik možno sankcionovať len za skutky, ktoré sa mu individuálne vytýkajú (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdu prvého stupňa z 13. decembra 2001, Krupp Thyssen Stainless a Acciai speciali Terni/Komisia, T-45/98 a T-47/98, Zb. s. II-3757, bod 63). Táto zásada sa však musí zosúladiť s pojmom podnik. Skutočnosťou, ktorá oprávňuje Komisiu na to, aby rozhodnutie ukladajúce pokuty adresovala materskej spoločnosti skupiny spoločností, totiž nie je ani podnecovanie dcérskej spoločnosti materskou spoločnosťou, aby sa dopustila porušenia, a už vôbec nie účasť materskej spoločnosti na tomto porušení, ale to, že tvoria jediný podnik v zmysle článku 81 ES (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdu prvého stupňa z 30. septembra 2003, Michelin/Komisia, T-203/01, Zb. s. II-4071, bod 290). V tejto súvislosti je potrebné konštatovať, že UTC a OEC boli osobne sankcionované za porušenia, v prípade ktorých sa vychádza z toho, že sa ich dopustili samy z dôvodu úzkych hospodárskych a právnych väzieb, ktoré ich spájajú s dcérskymi spoločnosťami skupiny Otis (pozri v tomto zmysle rozsudok Metsä-Serla a i./Komisia, už citovaný v bode 56 vyššie, bod 34). Z toho vyplýva, že zásada individuálnosti trestov nebola porušená.

78 Preto je potrebné konštatovať, že Komisia bola oprávnená vychádzať z domnienky, že OEC a UTC počas trvania porušenia uplatňovali rozhodujúci vplyv na obchodnú politiku dcérskych spoločností skupiny Otis (odôvodnenie č. 615 napadnutého rozhodnutia).

79 V rámci druhej časti žalobného dôvodu žalobkyne vo veciach T-145/07 a T-146/07 tvrdia, že aj v prípade, ak by vlastníctvo celého základného imania spoločnosti postačovalo na odôvodnenie domnienky zodpovednosti materskej spoločnosti, na rozdiel od tvrdenia uvedeného v odôvodnení č. 619 napadnutého rozhodnutia predložili dostatok dôkazov spôsobilých vyvrátiť túto domnienku. Je teda potrebné preskúmať, či Komisia v odôvodnení č. 621 napadnutého rozhodnutia správne konštatovala, že UTC a OEC nevyvrátili domnienku zodpovednosti za porušenia, ktorých sa dopustili dcérske spoločnosti skupiny Otis.

80 V prvom rade je potrebné zamietnuť argumentáciu spoločnosti UTC založenú na nedostatku odôvodnenia napadnutého rozhodnutia, pokiaľ ide o záver Komisie, že UTC nevyvrátila domnienku zodpovednosti. Podľa ustálenej judikatúry v odôvodnení vyžadovanom článkom 253 ES musia byť jasne a jednoznačne uvedené úvahy orgánu Únie, ktorý prijal sporný akt, aby sa dotknuté osoby mohli oboznámiť s dôvodmi prijatia opatrenia a aby mohol príslušný súd vykonať svoje preskúmanie (rozsudky Súdneho dvora z 2. apríla 1998, Komisia/Sytraval a Brink's France, C-367/95 P, Zb. s. I-1719, bod 63, a z 30. septembra 2003, Nemecko/Komisia, C-301/96, Zb. s. I-9919, bod 87; rozsudok Avebe/Komisia, už citovaný v bode 58 vyššie, bod 41). V prejednávanej veci pritom Komisia v odôvodneniach č. 616 až 620 napadnutého rozhodnutia (pozri body 64 až 66 vyššie) jasne uviedla dôvody, pre ktoré sa domnievala, že UTC nevyvrátila uvedenú domnienku.

81 V druhom rade je potrebné pripomenúť, že na vyvrátenie domnienky zodpovednosti musí materská spoločnosť predložiť dostatočné dôkazy, ktoré preukazujú, že jej dcérska spoločnosť sa na trhu správa samostatne. Je teda potrebné overiť či – ako tvrdia žalobkyne – žalobkyne predložili takéto dôkazy.

82 Po prvé tvrdenie žalobkyne vo veci T-146/07, že UTC a OEC sú právne subjekty oddelené od ich dcérskych spoločností, nemôže vyvrátiť uvedenú domnienku vzhľadom na to, že formálne oddelenie spoločností vyplývajúce z ich samostatnej právnej subjektivity nebráni tomu, aby mohli predstavovať jeden podnik na účely uplatnenia článku 81 ES z dôvodu svojho jednotného správania na trhu (pozri bod 52 vyššie).

83 Po druhé rozdelenie vedúcich a riadiacich orgánov spoločnosti UTC a dcérskych spoločností skupiny Otis a [*dôverné*] medzi správnu radu spoločnosti OEC a správne rady uvedených dcérskych spoločností počas trvania porušenia, na ktoré poukazujú žalobkyne vo veciach T-145/07 a T-146/07, nemožno považovať za rozhodujúce. Ako totiž Komisia uviedla najmä v odôvodnení č. 618 napadnutého rozhodnutia, [*dôverné*] ako taká nepreukazuje, že dcérske spoločnosti skupiny Otis určovali svoju obchodnú politiku samostatne. V každom prípade je potrebné konštatovať, že tieto tvrdenia nie sú podložené listinnými dôkazmi, ako napríklad menným zoznamom členov štatutárnych orgánov uvedených podnikov v čase porušenia (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdu prvého stupňa z 8. októbra 2008, Schunk a Schunk Kohlenstoff-Technik/Komisia, T-69/04, Zb. s. II-2567, bod 69).

84 Po tretie skutočnosť, že UTC je holdingovou spoločnosťou diverzifikovaného konglomerátu, ktorej dohľad nad činnosťami spoločnosti OEC bol údajne obmedzený na to, čo bolo nevyhnutné vzhľadom na povinnosti spoločnosti UTC voči jej vlastným akcionárom podľa uplatniteľného práva, tiež nemôže vyvrátiť domnienku zodpovednosti. V tejto súvislosti je potrebné osobitne poukázať na to, že v rámci skupiny spoločností je holding spoločnosťou, ktorej poslaním je preskupovať majetkové účasti v rôznych spoločnostiach a ktorej úlohou je zabezpečiť jednotu ich riadenia (rozsudok Schunk a Schunk Kohlenstoff-Technik/Komisia, už citovaný v bode 83 vyššie, bod 63). Okrem toho v prejednávanej veci UTC sama vo svojej odpovedi na oznámenie o výhradách a vo svojej žalobe uviedla viacero skutočností, ktoré svedčia o jej účasti na určovaní obchodnej politiky jej dcérskych spoločností, ktoré naznačujú, že dcérske spoločnosti skupiny Otis neurčujú svoje správanie na trhu samostatne. [*dôverné*]

85 Po štvrté na rozdiel od toho, čo tvrdia žalobkyne vo veciach T-145/07 a T-146/07, uplatňovanie formálnych a písomných politík dodržiavania pravidiel hospodárskej súťaže nemôže vyvrátiť domnienku zodpovednosti spoločností OEC a UTC za správanie ich dcérskych spoločností. Uplatňovanie takých politík totiž neumožňuje preukázať, že uvedené dcérske spoločnosti určovali svoju obchodnú politiku na trhu samostatne. Skutočnosť, že UTC a OEC zabezpečujú uplatňovanie takých politík [*dôverné*], alebo skutočnosť, ktorú OEC zdôrazňuje vo svojej žalobe, že [*dôverné*], naopak skôr podporujú názor, že dcérske spoločnosti skupiny Otis nie sú riadené samostatne.

86 V tejto súvislosti je tiež potrebné zamietnuť tvrdenia žalobkýň vo veci T-145/07, podľa ktorých jednak skutočnosť, že materská spoločnosť vydá pravidlá a obchodné usmernenia týkajúce sa niektorých zásad, nepreukazuje kontrolu všetkých aspektov bežného správania dcérskej spoločnosti a jednak je v rozpore s logikou a so základnými zásadami spravodlivosti používať pokyny vytvorené na predchádzanie protiprávnemu správaniu na založenie zodpovednosti za toto správanie, keď tieto pokyny neboli dodržané. Tieto tvrdenia sú totiž založené na nesprávnom predpoklade, že Komisia na základe existencie uvedených pravidiel a usmernení založila zodpovednosť spoločnosti OEC, pričom v prejednávanej veci nejde o taký prípad, keďže Komisia v odôvodnení č. 615 napadnutého rozhodnutia vychádzala z domnienky zodpovednosti stanovenej ustálenou judikatúrou (pozri body 59 a 60 vyššie).

87 Po piate skutočnosť, ktorú zdôrazňuje žalobkyňa vo veci T-146/07, že niektorí zamestnanci údajne konali v rozpore s pokynmi spoločnosti UTC, pričom najmä utajovali svoje konanie pred svojimi nadriadenými a spoločnosťou UTC, nemôže vyvrátiť domnienku, že dotknuté dcérske spoločnosti

neboli samostatné. V tejto súvislosti je rozdiel, na ktorý poukazuje UTC, medzi dcérskymi spoločnosťami skupiny Otis na jednej strane a na druhej strane zamestnancami týchto dcérskych spoločností, ktorí sa údajne dopustili porušení, pričom utajovali svoje konanie pred svojimi nadriadenými a spoločnosťou UTC, umelý. Uvedení zamestnanci sú vo vzťahu k dcérskym spoločnostiam skupiny Otis, ktoré ich zamestnávajú, vo vzťahu, ktorý sa vyznačuje skutočnosťou, že pracujú pre tieto spoločnosti a pod ich vedením a počas trvania tohto vzťahu sa začlenili do týchto podnikov, čím vytvorili s každým z týchto podnikov hospodársku jednotku (pozri v tomto zmysle rozsudky Súdneho dvora zo 16. decembra 1975, Suiker Unie a i./Komisia, 40/73 až 48/73, 50/73, 54/73 až 56/73, 111/73, 113/73 a 114/73, Zb. s. 1663, bod 539, a zo 16. septembra 1999, Becu a i., C-22/98, Zb. s. I-5665, bod 26).

88 Po šieste, pokiaľ ide o tvrdenie, ktoré uviedli žalobkyne vo veci T-145/07, že dcérske spoločnosti skupiny Otis údajne disponujú „dostatočnou mierou samostatnosti“ na určovanie všetkých aspektov svojho správania na trhu vo vzťahu k zákazníkom a konkurentom, ako aj „potrebnou samostatnosťou“ na uskutočňovanie obchodných činností, ktoré zahŕňajú transakcie [*dôverné*], je potrebné konštatovať, že uvedené žalobkyne netvrdia, že dcérske spoločnosti konali na trhu úplne samostatne, ale naopak tvrdia, že mali len určitú mieru samostatnosti obmedzenú len na určité obchodné činnosti.

89 V treťom rade je potrebné zamietnuť tvrdenie žalobkyne vo veci T-146/07, že domnienka zodpovednosti uvedená v bode 59 vyššie je nevyvrátiteľnou domnienkou alebo predstavuje režim objektívnej zodpovednosti. Súdny dvor totiž vo svojom nedávnom rozsudku Akzo Nobel a i./Komisia, už citovanom v bode 53 vyššie (body 60 a 61), potvrdil, že táto domnienka je vyvrátiteľná. Skutočnosť, že žalobkyne v prejednávanej veci nepredložili dôkazy spôsobilé vyvrátiť domnienku nesamostatnosti dcérskych spoločností, neznamená, že túto domnienku nikdy nemožno vyvrátiť (pozri v tomto zmysle návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok Akzo Nobel a i./Komisia, už citovaný v bode 53 vyššie, Zb. s. I-8241, bod 75 a poznámku pod čiarou 67).

90 Zo všetkého, čo bolo uvedené vyššie, vyplýva, že Komisia oprávnene pripísala porušenia, ktorých sa dopustili dcérske spoločnosti skupiny Otis v Belgicku, v Nemecku a v Holandsku, ich materským spoločnostiam OEC a UTC.

O pripísaní porušenia, ktorého sa dopustila GTO, spoločnostiam GT, Otis Belgicko, OEC a UTC

– *Napadnuté rozhodnutie*

91 V odôvodnení č. 626 napadnutého rozhodnutia Komisia konštatovala, že GT, ktorá v čase porušenia vlastnila [*dôverné*] % základného imania spoločnosti GTO, a Otis Belgicko, ktorá vlastnila zvyšných [*dôverné*] % jej základného imania, musia „byť solidárne zodpovedné so spoločnosťou GTO za porušenie článku 81 [ES], ku ktorému došlo v Luxembursku.“ V tejto súvislosti po prvé vysvetlila, že z dôvodu „úzkych osobných, hospodárskych a právnych väzieb medzi spoločnosťou GTO a jej dvoma materskými spoločnosťami sa tieto spoločnosti považ[ovali] za hospodársku jednotku… a že sa zd[alo], že GTO nerozhodovala o svojom správaní na trhu samostatne, ale že v podstate vykonávala pokyny, ktoré jej dávali materské spoločnosti“ (odôvodnenie č. 622 napadnutého rozhodnutia). Po druhé Komisia konštatovala, že „Otis Belgicko a GT nevyvrátili dôkaz, že boli schopné uplatňovať rozhodujúci vplyv na obchodnú politiku spoločnosti GTO a že skutočne vykonávali svoje práva kontroly a využívali všetky ostatné prostriedky na výkon rozhodujúceho vplyvu, ktorý im prináležal“ (odôvodnenie č. 626 napadnutého rozhodnutia).

92 Pokiaľ ide o uplatňovanie rozhodujúceho vplyvu spoločností GT a Otis Belgicko na obchodnú politiku spoločnosti GTO, Komisia v odôvodnení č. 622 napadnutého rozhodnutia poznamenala:

„… [*dôverné*] Preto sa Komisia domnieva, že počas porušenia v Luxembursku GTO vykonávala svoje činnosti pod spoločnou kontrolou spoločností Otis [Belgicko] a GT a že obchodná politika spoločnosti GTO bola určovaná spoločnou dohodou jej dvoch akcionárov. Materské spoločnosti sú navyše prepojené s prevádzkovaním spoločnosti GTO v Luxembursku týmito spôsobmi: [*dôverné*].“

93 Komisia v odôvodnení č. 623 napadnutého rozhodnutia pripomína, že „skutočnosť, že bežné činnosti dcérskej spoločnosti riadia len vedúci zamestnanci dcérskej spoločnosti, nie je rozhodujúcim faktorom pri pripísaní zodpovednosti materskej spoločnosti,“ a v odôvodnení č. 624 dodáva, že „vzhľadom na rozdelenie hlasovacích práv medzi akcionárov v správnej rade spoločnosti GTO“ [*dôverné*] treba vychádzať z toho, že „každé dôležité rozhodnutie prijaté spoločnosťou GTO počas porušenia nevyhnutne vyjadruje vôľu spoločností Otis [Belgicko] a GT.“

94 Pokiaľ ide o tvrdenie spoločnosti GT, že nebola schopná uplatňovať rozhodujúci vplyv na tvorbu obchodnej stratégie spoločnosti GTO, Komisia v odôvodnení č. 625 napadnutého rozhodnutia ďalej uvádza:

„[*dôverné*].“

95 Napokon Komisia v odôvodnení č. 622 napadnutého rozhodnutia konštatuje, že „OEC a UTC tiež musia zodpovedať [za protisúťažné správanie spoločnosti GTO], keďže [UTC] je zastrešujúcou a stopercentnou materskou spoločnosťou spoločnosti Otis [Belgicko]. OEC a UTC boli schopné uplatňovať prostredníctvom spoločnosti Otis [Belgicko] rozhodujúci vplyv na obchodnú politiku spoločnosti GTO počas celého trvania porušenia a možno predpokladať, že túto právomoc využili.“

– O pripísaní porušenia, ktorého sa dopustila GTO, spoločnosti GT

96 Žalobkyňa vo veci T-142/07 v prvom rade tvrdí, že Komisia z právneho hľadiska dostatočne neodôvodnila účasť spoločnosti GT na porušení v Luxembursku.

97 Ako bolo uvedené v bode 80 vyššie, v odôvodnení vyžadovanom článkom 253 ES musia byť jasne a jednoznačne uvedené úvahy orgánu Únie, ktorý prijal sporný akt, aby sa dotknuté osoby mohli oboznámiť s dôvodmi prijatia opatrenia a aby mohol príslušný súd vykonať svoje preskúmanie. Ako bolo uvedené v bodoch 91 až 93 vyššie, z odôvodnenia č. 622 napadnutého rozhodnutia vyplýva, že Komisia konštatovala, že GTO počas trvania porušenia v Luxembursku vykonávala svoje činnosti pod spoločnou kontrolou spoločností Otis Belgicko a GT. Pokiaľ ide o účasť spoločnosti GT, Komisia v odôvodnení č. 625 napadnutého rozhodnutia uviedla [*dôverné*].

98 Z toho vyplýva, že výhrada založená na nedostatočnosti odôvodnenia sa musí zamietnuť.

99 V druhom rade žalobkyňa vo veci T-142/07 spochybňuje dôvodnosť pripísania porušenia, ktorého sa dopustila GTO, spoločnosti GT.

100 Žalobkyňa vo veci T-142/07 tvrdí, že Komisia nepreukázala, že GT uplatňovala rozhodujúci vplyv na správanie spoločnosti GTO na trhu. V tejto súvislosti poukazuje na skutočnosť, že GT je údajne čisto finančná spoločnosť bez vlastnej obchodnej činnosti, ktorej výsledky vyplývajú výlučne z výnosov z jej podielov. Údajne nikdy nedosiahla obrat, nikdy nemala zamestnancov a nikdy jej nevznikli prevádzkové náklady. Okrem toho podiel spoločnosti GT v spoločnosti GTO je údajne menšinový a neprekračuje rámec toho, čo je nevyhnutné na ochranu finančných záujmov spoločnosti GT.

101 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že v oblasti práva hospodárskej súťaže pojem podnik zahŕňa každý subjekt vykonávajúci hospodársku činnosť, bez ohľadu na jeho právne postavenie a spôsob jeho financovania. Samotné vlastníctvo podielov, hoci aj kontrolných, nepostačuje na charakterizovanie hospodárskej činnosti subjektu, ktorý vlastní tieto podiely, pokiaľ umožňuje len výkon práv spojených s postavením akcionára alebo spoločníka, ako aj prípadne prijímanie dividend, ktoré sú len plodmi vlastníctva majetku. Naproti tomu subjekt, ktorý vlastníctvom kontrolných podielov v spoločnosti túto spoločnosť skutočne kontroluje tak, že priamo alebo nepriamo zasahuje do jej riadenia, sa musí považovať za subjekt zúčastnený na hospodárskej činnosti vykonávanej kontrolovaným podnikom (rozsudok Súdneho dvora z 10. januára 2006, Cassa di Risparmio di Firenze a i., C-222/04, Zb. s. I-289, body 107, 111 a 112).

102 Hoci GT vlastnila len [*dôverné*] % základného imania spoločnosti GTO, v prejednávanej veci je potrebné konštatovať, že ako vyplýva z dohody o vedení a riadení [*dôverné*] uzatvorenej medzi spoločnosťami GTO a GT (ďalej len „dohoda z roku 1987“) a z dohody o vedení a riadení [*dôverné*] uzatvorenej medzi spoločnosťou GTO a pánom D. (ďalej „dohoda z roku 1995“), riadenie [*dôverné*]. Podľa dohody z roku 1987 a dohody z roku 1995 bolo riadenie [*dôverné*] pôvodne zverené spoločnosti GT a neskôr pánovi D. [*dôverné*].

103 Podľa dohody z roku 1987 a dohody z roku 1995 zodpovedná osoba [*dôverné*]. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že v rámci analýzy existencie jediného hospodárskeho subjektu zahŕňajúceho viacero spoločností tvoriacich jednu skupinu možno vziať do úvahy vplyv materskej spoločnosti na cenovú politiku, výrobné a distribučné činnosti, ciele predaja, hrubé ziskové marže, predajné náklady, „cash flow“, zásoby a marketing (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdu prvého stupňa z 12. decembra 2007, Akzo Nobel a i./Komisia, T-112/05, Zb. s. II-5049, bod 64 a tam citovanú judikatúru), ale aj všetky relevantné okolnosti súvisiace s hospodárskymi, organizačnými a právnymi väzbami, ktoré spájajú uvedené spoločnosti a ktoré sa môžu z prípadu na prípad meniť, a preto nemôžu byť predmetom taxatívneho výpočtu (pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. septembra 2009, Akzo Nobel a i./Komisia, už citovaný v bode 53 vyššie, bod 74). Z toho vyplýva, že Komisia bola oprávnená konštatovať, že GT a – od roku 1995 – pán D. [*dôverné*] uplatňovali rozhodujúci vplyv na obchodnú politiku spoločnosti GTO.

104 Okrem toho je nesporné, že pán D. sa sám zúčastňoval na protisúťažných stretnutiach uvedených v článku 1 ods. 3 napadnutého rozhodnutia (pozri tabuľky 8 a 10 uvedené v odôvodneniach č. 311 a 347 napadnutého rozhodnutia) [*dôverné*] od 1. januára 1996 a že GT preto bola presne informovaná o konaniach spoločnosti GTO a podieľala sa na nich. Súd prvého stupňa v tejto súvislosti už konštatoval, že protisúťažné správanie dcérskej spoločnosti možno pripísať materskej spoločnosti, pokiaľ existujú presné dôkazy o aktívnej účasti materskej spoločnosti na protisúťažných konaniach dcérskej spoločnosti. O taký prípad ide zjavne v prejednávanej veci [*dôverné*] (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdu prvého stupňa z 14. mája 1998, KNP BT/Komisia, T-309/94, Zb. s. II-1007, bod 47). V tejto súvislosti vzhľadom na judikatúru citovanú v bode 87 vyššie pána D. nemožno oddeliť od spoločnosti GT, [*dôverné*], ale naopak treba vychádzať z toho, že spolu s touto spoločnosťou tvoril jeden hospodársky subjekt.

105 Z vyššie uvedeného vyplýva, že Komisia z právneho hľadiska dostatočne preukázala, že GT uplatňovala rozhodujúci vplyv na správanie spoločnosti GTO na trhu. Výhrada založená na údajne protiprávnom pripísaní správania spoločnosti GTO spoločnosti GT sa preto musí zamietnuť.

– O pripísaní porušenia, ktorého sa dopustila GTO, spoločnostiam Otis Belgicko, OEC a UTC

106 Žalobkyne vo veciach T-141/07 a T-145/07 tvrdia, že Komisia z právneho hľadiska dostatočne nepreukázala, že Otis Belgicko, OEC a UTC boli zodpovedné za konanie spoločnosti GTO.

107 V prvom rade poukazujú na to, že skutočnosť, že Otis Belgicko, OEC a UTC vlastnili podiel v spoločnosti GTO, nestačí na pripísanie porušenia, ktorého sa dopustila GTO, uvedeným spoločnostiam. Pojem spoločná kontrola, ktorý používa Komisia, je teda údajne irelevantný. Podľa rozhodovacej praxe Komisie, ktorá bola údajne potvrdená Súdom prvého stupňa v jeho rozsudku Avebe/Komisia, už citovanom v bode 58 vyššie, materské spoločnosti, ktoré vlastnia podiel v spoločnom podniku, sú zodpovedné za protisúťažné praktiky tohto podniku iba v prípade, ak sa na takýchto praktikách podieľali alebo o nich vedeli.

108 Na úvod je potrebné poukázať na to, že pokiaľ sa žalobkyne vo veciach T-141/07 a T-145/07 odvolávajú na rozhodovaciu prax Komisie, posúdenie prípadnej existencie spoločnej riadiacej právomoci materských spoločností vo vzťahu k ich dcérskej spoločnosti sa musí vykonať v závislosti od okolností, ktoré sú vlastné každej veci. V dôsledku toho nemožno posúdenie skutkových okolností v skorších veciach, ktoré vykonala Komisia, uplatniť na prejednávanú vec (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdu prvého stupňa z 9. júla 2007, Sun Chemical Group a i./Komisia, T-282/06, Zb. s. II-2149, bod 88). Je tiež potrebné pripomenúť, že rozhodnutia týkajúce sa iných vecí môžu mať iba orientačný charakter, pokiaľ okolnosti vecí nie sú rovnaké (pozri v tomto zmysle rozsudky Súdneho dvora z 21. septembra 2006, JCB Service/Komisia, C-167/04 P, Zb. s. I-8935, body 201 a 205, a zo 7. júna 2007, Britannia Alloys & Chemicals/Komisia, C-76/06 P, Zb. s. I-4405, bod 60).

109 Na rozdiel od toho, čo tvrdia žalobkyne vo veciach T-141/07 a T-145/07, Súd prvého stupňa vo svojom rozsudku Avebe/Komisia, už citovanom v bode 58 vyššie, nestanovil požiadavku, aby Komisia na účely pripísania protiprávneho správania spoločnej dcérskej spoločnosti materskej spoločnosti preukázala, že materská spoločnosť sa sama podieľala na karteli alebo vedela o účasti dcérskej spoločnosti na karteli. Súd prvého stupňa v uvedenom rozsudku konštatoval, že situácia, keď materské spoločnosti spoločnej dcérskej spoločnosti spoločne kontrolujú celé základné imanie uvedenej dcérskej spoločnosti a majú vo vzťahu k nej spoločnú riadiacu právomoc, predstavuje situáciu analogickú so situáciou, ktorá viedla k vydaniu rozsudku Stora Kopparbergs Bergslags/Komisia, už citovaného v bode 61 vyššie, v ktorej jediná materská spoločnosť ovládala 100 % imania svojej dcérskej spoločnosti, na účely preukázania domnienky, že uvedená materská spoločnosť naozaj vykonávala rozhodujúci vplyv na správanie svojej dcérskej spoločnosti. Je potrebné najmä zdôrazniť, že Súd prvého stupňa v uvedenej veci poukázal na to, že dvaja spoločníci s podielom 50 % na základnom imaní predmetného spoločného podniku mohli iba spoločne konať a uzatvárať zmluvy na účet podniku, zaväzovať ho voči tretím osobám a zaväzovať tretie osoby voči nemu a prijímať a vynakladať prostriedky na jeho účet. Bežným riadením boli navyše poverení dvaja riaditelia vymenovaní materskými spoločnosťami. Tieto spoločnosti napokon preberali záväzky spoločného podniku neobmedzene a solidárne. Súd prvého stupňa konštatoval, že tieto skutkové okolnosti ako celok predstavovali dostatočne závažné skutočnosti na odôvodnenie domnienky, podľa ktorej materské spoločnosti určovali spoločne spôsob správania svojej dcérskej spoločnosti na trhu do takej miery, že bolo možné usudzovať, že táto spoločnosť v tejto súvislosti nemala žiadnu skutočnú samostatnosť (rozsudok Avebe/Komisia, už citovaný v bode 58 vyššie, body 138 a 139).

110 Na rozdiel od toho, čo tvrdia žalobkyne vo veciach T-141/07 a T-145/07, Komisia v prejednávanej veci nevychádzala len z podielu spoločnosti Otis Belgicko a nepriamo spoločností OEC a UTC na základnom imaní ich dcérskej spoločnosti na účely založenia ich zodpovednosti. V odôvodnení č. 622 napadnutého rozhodnutia totiž Komisia po prvé konštatovala [*dôverné*]. Po druhé Komisia konštatovala, že Otis Belgicko je tiež viacerými spôsobmi prepojená s prevádzkovaním spoločnosti GTO v Luxembursku. [*dôverné*] (odôvodnenie č. 622 napadnutého rozhodnutia).

111 V druhom rade žalobkyne vo veciach T-141/07 a T-145/07 tvrdia, že Otis Belgicko, OEC a UTC neboli schopné ovplyvňovať obchodnú politiku spoločnosti GTO. Najmä úloha spoločnosti Otis Belgicko bola údajne obmedzená na kapitálový vklad a na poberanie dividend. Žalobkyne, ktoré vychádzajú najmä z dohody z roku 1987, podľa ktorej bolo riadenie [*dôverné*] spoločnosti GTO údajne zverené spoločnosti GT, a z dohody z roku 1995, podľa ktorej bolo údajne zverené pánovi D., tvrdia, že Otis Belgicko nemala právomoc zasahovať do riadenia spoločnosti GTO ani právomoc vymenúvať osoby

oprávnené zastupovať spoločnosť GTO, takže spoločnosti Otis Belgicko nemožno pripísať zodpovednosť za protiprávne správanie spoločnosti GTO. Je teda potrebné preskúmať, či skutočnosti, ktoré Komisia uviedla v napadnutom rozhodnutí, z právneho hľadiska dostatočne preukazujú uplatňovanie rozhodujúceho vplyvu spoločnosti Otis Belgicko na obchodnú politiku spoločnosti GTO.

112 V súlade s článkom 8 stanov spoločnosti GTO sa rozhodnutia správnej rady spoločnosti GTO mali prijímať 80 %-nou väčšinou hlasov. Vzhľadom na skutočnosť, že [*dôverné*] % spoločnosti GTO vlastnila Otis Belgicko a zvyšných [*dôverné*] % vlastnila GT a že podľa článku 7 stanov spoločnosti GTO bol každý spoločník zastúpený v správnej rade spoločnosti pomerne podľa svojho podielu na základnom imaní, Otis Belgicko nevyhnutne prostredníctvom jedného alebo viacerých svojich zástupcov v správnej rade počas celého obdobia porušenia vyjadrovala svoj súhlas so všetkými rozhodnutiami správnej rady, ktoré sa museli prijímať 80 %-nou väčšinou hlasov. V tejto súvislosti je tiež potrebné poukázať na to, že kvórum stanovené na prijímanie rozhodnutí správnej rady spoločnosti GTO bolo stanovené spoločne spoločnosťami GT a Otis Belgicko v zakladateľskej zmluve spoločnosti GTO.

113 Podľa článku 8 stanov spoločnosti GTO správna rada mala všetky právomoci, ktoré na základe zákona alebo stanov neboli výslovne vyhradené spoločníkom. Správna rada mohla preniesť právomoci týkajúce sa každodenného vedenia na konateľa. Podľa tohto ustanovenia však každodenné riadenie spoločnosti GTO bolo obmedzené, keďže všetky záležitosti, ktoré neboli jeho súčasťou, boli vyhradené správnej rade a vyžadovali si súhlas 80 % jej členov. Okrem toho podľa tretieho uznesenia správnej rady spoločnosti GTO [*dôverné*], ktoré bolo potvrdené rozhodnutím správnej rady spoločnosti GTO [*dôverné*], správna rada spoločnosti GTO disponovala osobitnými právomocami, ktoré nemohla preniesť, [*dôverné*]. Treba teda konštatovať, že jednak uvedené právomoci, ktoré prináležali správnej rade, sa týkali určovania obchodnej politiky spoločnosti GTO, osobitne [*dôverné*], a jednak výkon týchto právomocí si nevyhnutne vyžadoval súhlas jedného alebo viacerých zástupcov spoločnosti Otis Belgicko v správnej rade spoločnosti GTO.

114 V reakcii na písomnú otázku Všeobecného súdu žalobkyňa vo veci T-141/07 navyše uviedla, že z preskúmania dostupných archívov vyplýva, že správna rada spoločnosti GTO nevykonávala uvedené právomoci, ktoré jej boli zverené uznesením z 10. februára 1987. [*dôverné*]

115 Napriek skutočnostiam uvedeným v bodoch 112 až 114 vyššie žalobkyne vo veciach T-141/07 a T-145/07 tvrdia, že Otis Belgicko, OEC a UTC neboli schopné uplatňovať rozhodujúci vplyv na obchodnú politiku spoločnosti GTO, keďže jej riadenie [*dôverné*], ktoré bolo v dohode z roku 1987 a v dohode z roku 1995 [*dôverné*] vymedzené veľmi široko, bolo zverené najprv spoločnosti GT a následne pánovi D. Tvrdia, že na rozdiel od toho, čo tvrdí Komisia v odôvodnení č. 622 napadnutého rozhodnutia, [*dôverné*]. Prevádzku spoločnosti GTO teda počas celého trvania porušenia údajne úplne samostatne viedol pán D.

116 Napriek tomu, že ako zdôrazňujú žalobkyne vo veciach T-141/07 a T-145/07 a ako bolo uvedené v bode 102 vyššie, právomoci týkajúce sa vedenia [*dôverné*] zverené pánovi D. boli [*dôverné*], v článku 8 stanov spoločnosti GTO bolo výslovne uvedené, že „toto každodenné vedenie však bude obmedzené a [že] všetky záležitosti, ktoré nie sú jeho súčasťou, budú vyhradené [správnej] rade a budú si vyžadovať súhlas 80 % členov [správnej] rady.“

117 V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že žalobkyňa vo veci T-141/07 v reakcii na písomnú otázku Všeobecného súdu predložila zápisnice z niekoľkých zasadnutí správnej rady, ktoré sa konali počas obdobia porušenia. [*dôverné*]

118 Vzhľadom na vyššie uvedené Komisia v odôvodnení č. 622 napadnutého rozhodnutia oprávnene konštatovala, že všetky dôležité rozhodnutia v rámci spoločnosti GTO sa museli prijímať 80 %-nou väčšinou hlasov a že GTO preto počas obdobia porušenia v Luxembursku vykonávala svoje činnosti

pod spoločnou kontrolou spoločností Otis Belgicko a GT a že obchodná politika spoločnosti GTO bola určovaná spoločnou dohodou jej dvoch akcionárov. Komisia teda bola oprávnená konštatovať, že Otis Belgicko a GT majú zodpovedať za porušenie, ktorého sa GTO dopustila v Luxembursku.

119 Vzhľadom na to, že ako bolo uvedené v bodoch 63 až 90 vyššie, možno vychádzať z toho, že OEC a UTC uplatňovali rozhodujúci vplyv na obchodnú politiku spoločnosti Otis Belgicko, Komisia tiež v odôvodnení č. 622 napadnutého rozhodnutia oprávnene konštatovala, že OEC a UTC majú zodpovedať za porušenie, ktorého sa dopustila GTO.

120 Keďže z vyššie uvedených úvah vyplýva, že Komisia oprávnene vyvodila zodpovednosť spoločností Otis Belgicko, OEC a UTC za porušenie, ktorého sa dopustila GTO, nie je potrebné preskúmať tvrdenie žalobkýň vo veciach T-141/07 a T-145/07, že účasť spoločnosti Otis Belgicko na karteli v Belgicku je irelevantná.

– *O porušení práva na obhajobu*

121 Žalobkyne vo veciach T-141/07 a T-145/07 tvrdia, že bolo porušené ich právo na obhajobu, keďže v oznámení o výhradách nebolo spomenuté [*dôverné*], z ktorého Komisia údajne vychádzala v odôvodnení č. 622 napadnutého rozhodnutia s cieľom preukázať prepojenie spoločnosti Otis Belgicko s prevádzkovaním spoločnosti GTO [*dôverné*].

122 Z ustálenej judikatúry vyplýva, že dodržiavanie práva na obhajobu v každom konaní, ktoré môže viesť k uloženiu sankcií, najmä pokút alebo penále, predstavuje základnú zásadu práva Únie, ktorú treba dodržať aj v správnom konaní. V tejto súvislosti oznámenie o výhradách predstavuje procesnú záruku uplatňujúcu základnú zásadu práva Únie, ktorá vyžaduje dodržanie práva na obhajobu v každom konaní. Táto zásada predovšetkým vyžaduje, aby oznámenie o výhradách zaslané Komisiou podniku, ktorému zamýšľa uložiť sankciu za porušenie pravidiel hospodárskej súťaže, obsahovalo podstatné skutočnosti uplatnené voči nemu, akými sú vytýkané skutočnosti, ich posúdenie a dôkazy, o ktoré sa Komisia opiera, aby tento podnik mohol účinne uviesť svoje tvrdenia v rámci správneho konania, ktoré bolo voči nemu začaté (pozri v tomto zmysle rozsudky Súdneho dvora z 3. septembra 2009, Papierfabrik August Koehler a i./Komisia, C-322/07 P, C-327/07 P a C-338/07 P, Zb. s. I-7191, body 34 až 36 a tam citovanú judikatúru; pozri tiež rozsudok z 3. septembra 2009, Prym a Prym Consumer/Komisia, C-534/07 P, Zb. s. I-7415, bod 26).

123 Dodržanie práva na obhajobu totiž vyžaduje, aby dotknutý podnik mal možnosť v rámci správneho konania účinne vyjadriť svoje stanovisko k pravdivosti a relevantnosti skutkového stavu a uvádzaných okolností, ako aj k dokumentom, o ktoré Komisia oprela svoje tvrdenie o existencii porušenia, ktorého sa dopustil tento podnik (pozri rozsudok zo 7. januára 2004, Aalborg Portland a i./Komisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, Zb. s. I-123, bod 66 a tam citovanú judikatúru).

124 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že neposkytnutie dokumentu je porušením práva na obhajobu iba vtedy, ak dotknutý podnik preukáže, po prvé, že Komisia vychádzala z tohto dokumentu na podporu svojej výhrady týkajúcej sa existencie porušenia a, po druhé, že túto výhradu bolo možné preukázať len s poukazom na uvedený dokument. Ak existovali iné listinné dôkazy, o ktorých účastníci konania vedeli počas správneho konania a ktoré konkrétne podporili zistenia Komisie, skutočnosť, že dokument svedčiaci v neprospech dotknutej osoby, ku ktorému táto osoba nemala prístup, bol ako dôkaz neprípustný, by neovplyvnila dôvodnosť výhrad konštatovaných v napadnutom rozhodnutí. Je teda úlohou dotknutého podniku, aby preukázal, že by výsledok, ku ktorému Komisia vo svojom rozhodnutí dospela, bol odlišný, keby sa ako usvedčujúci dôkaz nemohol použiť neposkytnutý dokument, o ktorý sa Komisia pri sankcionovaní tohto podniku opierala (rozsudok Aalborg Portland a i./Komisia, už citovaný v bode 123 vyššie, body 71 až 73).

125 V prejednávanej veci stačí uviesť, že vzhľadom na to, že z bodov 106 až 118 vyššie vyplýva, že bez ohľadu na existenciu [*dôverné*] Komisia v odôvodnení č. 622 napadnutého rozhodnutia oprávnene konštatovala, že počas obdobia porušenia v Luxembursku GTO vykonávala svoje činnosti pod spoločnou kontrolou spoločností Otis Belgicko a GT a že obchodná politika spoločnosti GTO bola určovaná spoločnou dohodou jej dvoch akcionárov, údajné pochybenie Komisie spočívajúce v tom, že Komisia v oznámení o výhradách nespomenula [*dôverné*], nemôže predstavovať porušenie práva žalobkýň na obhajobu. Správne konanie by totiž nemohlo viesť k inému výsledku, ak by táto informácia bola uvedená v oznámení o výhradách.

126 Okrem toho je pravda, že Komisia v bode 597 oznámenia o výhradách uviedla len to, že zamýšľa vyvodiť zodpovednosť spoločností Otis Belgicko a GT za porušenie, ktorého sa dopustila ich dcérska spoločnosť GTO, a uviedla, že dôležité rozhodnutia spoločnosti GTO si vyžadovali dohodu spoločností GT a Otis Belgicko. Poukázala tiež na priamu účasť spoločnosti Otis Belgicko na karteli v Belgicku a na osobné väzby medzi pánom D., [*dôverné*] spoločnosti GT, a spoločnosťou GTO, v ktorej pôsobil ako [*dôverné*]. Existencia [*dôverné*] preto nebola spomenutá v oznámení o výhradách.

127 Skutočnosť, že [*dôverné*], však v každom prípade vyplýva z viacerých dokumentov, ktoré žalobkyne vo veciach T-141/07 a T-145/07 predložili Komisii v reakcii na oznámenie o výhradách, najmä [*dôverné*].

128 Komisia pritom v bode 597 oznámenia o výhradách výslovne spomenula, že zamýšľa vyvodiť zodpovednosť spoločnosti Otis Belgicko za porušenie, ktorého sa dopustila GTO v Luxembursku. Okrem toho obsah týchto dokumentov a ich prípadný význam, pokiaľ ide o uvedenú zodpovednosť, musel byť žalobkyniam vo veciach T-141/07 a T-145/07 známy v čase, keď ich predložili Komisii, keďže tieto žalobkyne sa výslovne odvolávali na tieto dokumenty vo svojich tvrdeniach. Vzhľadom na judikatúru uvedenú v bodoch 122 až 124 vyššie teda nemôžu tvrdiť, že bolo porušené ich právo na obhajobu (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdu prvého stupňa z 27. septembra 2006, Archer Daniels Midland/Komisia, T-59/02, Zb. s. II-3627, bod 270).

129 Táto výhrada sa teda musí zamietnuť.

– *O porušení zásady rovnosti zaobchádzania*

130 Žalobkyne vo veciach T-141/07, T-145/07 a T-146/07 na základe stanov spoločnosti MEE, ktoré nie sú založené v spise Komisie a ktoré neboli pripojené k ich žalobe, v podstate tvrdia, že Komisia porušila zásadu rovnosti zaobchádzania tým, že vyvodila zodpovednosť spoločností Otis Belgicko a GT za porušenie, ktorého sa dopustila ich dcérska spoločnosť GTO, zatiaľ čo správne konštatovala, že kontrola, ktorú uplatňovali na spoločnosť MEE jej materské spoločnosti Mitsubishi Electric Corporation (ďalej len „MEC“) a TBI Holding, nepostačovala na pripísanie porušenia, ktorého sa dopustila ich dcérska spoločnosť, týmto materským spoločnostiam.

131 V tejto súvislosti je potrebné poukázať na to, že ako vyplýva z bodov 106 až 118 vyššie, Komisia v odôvodnení č. 622 napadnutého rozhodnutia oprávnene konštatovala, že počas obdobia porušenia v Luxembursku GTO vykonávala svoje činnosti pod spoločnou kontrolou spoločností Otis Belgicko a GT a že obchodná politika spoločnosti GTO bola určovaná spoločnou dohodou jej dvoch akcionárov. Tvrdenie, že materským spoločnostiam spoločnosti GTO – rovnako ako materským spoločnostiam spoločnosti MEE – nemala byť pripísaná zodpovednosť za porušenie, ktorého sa dopustila GTO, teda nemožno prijať.

132 Vzhľadom na to, čo bolo uvedené vyššie, a vzhľadom na to, že žalobkyne vo veciach T-141/07, T-145/07 a T-146/07 tvrdia, že Komisia správne konštatovala, že kontrola, ktorú uplatňovali na spoločnosť MEE jej materské spoločnosti, nepostačovala na pripísanie porušenia, ktorého sa dopustila

táto dcérska spoločnosť, jej materským spoločnostiam, je potrebné konštatovať, že situácie, v ktorých sa nachádzajú MEE a GTO, nie sú porovnateľné, takže výhrada založená na porušení zásady rovnosti zaobchádzania v každom prípade nemôže uspieť.

133 Z toho, čo bolo uvedené vyššie, vyplýva, že všetky výhrady týkajúce sa pripísateľnosti porušení spoločnosti GTO a dcérskych spoločností skupiny Otis ich materským spoločnostiam sa musia zamietnuť.

O žalobnom dôvode založenom na porušení usmernení z roku 1998, zásad proporcionality a rovnosti zaobchádzania, práva na obhajobu a článku 253 ES pri stanovení východiskovej sumy pokút v závislosti od závažnosti porušení

Úvodné poznámky

134 Na úvod je potrebné pripomenúť, že z ustálenej judikatúry vyplýva, že Komisia disponuje širokou diskrečnou právomocou, pokiaľ ide o metódu výpočtu pokút. Táto metóda, ktorá je opísaná v usmerneniach z roku 1998, obsahuje rôzne flexibilné faktory umožňujúce Komisii vykonávať jej diskrečnú právomoc v súlade s ustanoveniami článku 23 ods. 2 nariadenia č. 1/2003 (pozri v tomto zmysle rozsudok Papierfabrik August Koehler a i./Komisia, už citovaný v bode 122 vyššie, bod 112 a tam citovanú judikatúru).

135 Závažnosť porušení práva Únie v oblasti hospodárskej súťaže sa musí určiť na základe veľkého množstva skutočností, akými sú najmä konkrétne okolnosti prípadu, jeho kontext a odstrašujúci účinok pokút, a to bez toho, aby existoval záväzný alebo vyčerpávajúci zoznam kritérií, ktoré sa nevyhnutne musia zohľadniť (rozsudky Súdneho dvora z 19. marca 2009, Archer Daniels Midland/Komisia, C-510/06 P, Zb. s. I-1843, bod 72, a Prym a Prym Consumer/Komisia, už citovaný v bode 122 vyššie, bod 54).

136 Ako bolo uvedené v bode 24 vyššie, Komisia v prejednávanej veci stanovila výšku pokút uplatnením metódy vymedzenej v usmerneniach z roku 1998.

137 Aj keď usmernenia z roku 1998 nemožno kvalifikovať ako právne pravidlá, ktoré by bol správny orgán povinný v každej situácii dodržiavať, stanovujú orientačné pravidlá postupu správneho orgánu, od ktorých sa nemôže v konkrétnom prípade odkloniť bez udania dôvodov, ktoré sú v súlade so zásadou rovnosti zaobchádzania (pozri rozsudok Dansk Rørindustri a i./Komisia, už citovaný v bode 56 vyššie, bod 209 a tam citovanú judikatúru; rozsudok Súdu prvého stupňa z 8. októbra 2008, Carbone Lorraine/Komisia, T-73/04, Zb. s. II-2661, bod 70).

138 Komisia sa prijatím takýchto pravidiel správania a tým, že ich zverejnením oznámila, že ich v budúcnosti uplatní na prípady, ktorých sa týkajú, sama obmedzuje vo výkone svojej diskrečnej právomoci a nemôže sa od týchto pravidiel odchýliť bez toho, aby bola prípadne sankcionovaná z dôvodu porušenia všeobecných právnych zásad, ako sú zásady rovnosti zaobchádzania alebo ochrany legitímnej dôvery (pozri rozsudok Dansk Rørindustri a i./Komisia, už citovaný v bode 56 vyššie, bod 211 a tam citovanú judikatúru; rozsudok Carbone-Lorraine/Komisia, už citovaný v bode 137 vyššie, bod 71).

139 Okrem toho usmernenia z roku 1998 všeobecne a abstraktne určujú metodológiu, ktorú sa Komisia zaviazala uplatňovať pri stanovení výšky pokút, a v dôsledku toho zaisťujú právnu istotu podnikov (rozsudok Dansk Rørindustri a i./Komisia, už citovaný v bode 56 vyššie, body 211 a 213).

140 Napokon treba pripomenúť, že usmernenia z roku 1998 upravujú po prvé posúdenie závažnosti porušenia ako takej, na základe ktorej sa môže stanoviť všeobecná východisková suma (bod 1 A druhý odsek). Po druhé závažnosť sa posudzuje so zreteľom na povahu spáchaných porušení a na vlastnosti dotknutého podniku, najmä na jeho veľkosť a postavenie na relevantnom trhu, čo môže viesť k zváženiu východiskovej sumy, zaradeniu podnikov do kategórií a stanoveniu konkrétnej východiskovej sumy (bod 1 A tretí až siedmy odsek).

Napadnuté rozhodnutie

141 V prvom rade v oddiele napadnutého rozhodnutia venovanom závažnosti porušení (oddiel 13.6.1) Komisia paralelne skúma štyri porušenia konštatované v článku 1 tohto rozhodnutia, keďže „vykazujú spoločné znaky“ (odôvodnenie č. 657 napadnutého rozhodnutia). Tento oddiel je rozdelený na tri pododdiely, pričom prvý je nazvaný „Povaha porušení“ (pododdiel 13.6.1.1), druhý je nazvaný „Rozsah relevantného geografického trhu“ (pododdiel 13.6.1.2) a tretí je nazvaný „Záver o závažnosti porušenia“ (pododdiel 13.6.1.3).

142 V pododdiele nazvanom „Povaha porušení“ Komisia v odôvodneniach č. 658 a 659 napadnutého rozhodnutia uvádza:

„658 Porušenia, ktoré sú predmetom tohto rozhodnutia, spočívali predovšetkým v tajných dohodách medzi súťažiteľmi o tom, že si rozdelia trhy alebo zmrazia trhové podiely tým, že si rozdelia zadávanie projektov predaja a montáže nových výťahov a/alebo eskalátorov a že si nebudú konkurovať, pokiaľ ide o údržbu a modernizáciu výťahov a eskalátorov (okrem Nemecka, kde činnosť údržby a modernizácie nebola predmetom diskusií medzi účastníkmi kartelu). Takéto horizontálne obmedzenia patria už svojou povahou medzi najzávažnejšie porušenia článku 81 [ES]. Porušenia v tomto prípade umelo zbavili zákazníkov výhod, ktoré mohli získať z predkladania ponúk v podmienkach slobodnej hospodárskej súťaže. Tiež treba poznamenať, že niektoré zo zmanipulovaných projektov boli verejné zákazky financované z daní, ktoré sa realizovali práve s cieľom získať konkurenčné ponuky s dobrým pomerom kvality a ceny.

659 Pre posúdenie závažnosti porušenia sú faktory týkajúce sa jeho cieľa vo všeobecnosti významnejšie ako faktory týkajúce sa jeho účinkov, najmä keď sa dohody, ako to je v tomto prípade, týkajú veľmi závažných porušení, ako je určovanie cien a rozdelenie trhu. Účinky dohody vo všeobecnosti nie sú smerodajným kritériom na posúdenie závažnosti porušenia.“

143 Komisia ďalej uvádza, že „sa neusilovala preukázať presné účinky porušenia, keďže [bolo] nemožné určiť s dostatočnou presnosťou príslušné konkurenčné parametre (cena, obchodné podmienky, kvalita, inovácia a iné) v prípade neexistencie porušení“ (odôvodnenie č. 660 napadnutého rozhodnutia). Zastáva však názor, že „je… zrejmé, že porušenia mali skutočný dopad,“ a na tento účel uvádza, že „samotná skutočnosť, že členovia kartelu zaviedli rôzne protisúťažné opatrenia, svedčí o dopade na trh, aj keď skutočný účinok je ťažké zmerať, keďže najmä nie je známe, či a koľko iných projektov bolo zmanipulovaných, ani koľko projektov mohlo byť rozdelených medzi členov kartelu bez toho, aby boli potrebné kontakty medzi nimi“ (odôvodnenie č. 660 napadnutého rozhodnutia). V tom istom odôvodnení Komisia ďalej uvádza, že „vysoké celkové podiely súťažiteľov na trhu svedčia o pravdepodobných protisúťažných účinkoch a [že] relatívna stabilita týchto podielov na trhu počas celej dĺžky trvania porušení potvrdzuje tieto účinky.“

144 V odôvodneniach č. 661 až 669 napadnutého rozhodnutia Komisia reaguje na tvrdenia, ktoré uviedli žalobkyne v priebehu správneho konania a ktorými sa usilovali preukázať obmedzený dopad porušení na trh.

145 V pododdiele nazvanom „Rozsah relevantného geografického trhu“ Komisia v odôvodnení č. 670 napadnutého rozhodnutia tvrdí, že „kartely, ktoré sú predmetom [napadnutého] rozhodnutia, sa vzťahovali na celé územia Belgicka, Nemecka, Luxemburska alebo Holandska,“ a že „z judikatúry jednoznačne vyplýva, že vnútroštátny geografický trh, ktorý sa vzťahuje na celé územie členského štátu, už sám osebe predstavuje podstatný podiel na spoločnom trhu.“

146 V pododdiele nazvanom „Záver o závažnosti porušenia“ Komisia v odôvodnení č. 671 napadnutého rozhodnutia uvádza, že každý podnik, ktorému bolo rozhodnutie určené, sa dopustil jedného alebo viacerých veľmi závažných porušení článku 81 ES „vzhľadom na povahu porušení a na skutočnosť, že každé z nich sa vzťahovalo na celé územie jedného členského štátu (Belgicka, Nemecka, Luxemburska alebo Holandska).“ Komisia dospela k záveru, že „tieto faktory sú také, že porušenia sa musia považovať za veľmi závažné, aj keď ich skutočný dopad nemožno zmerať.“

147 Po druhé v oddiele napadnutého rozhodnutia nazvanom „Rozdielne zaobchádzanie“ (oddiel 13.6.2) Komisia stanovila pokuty pre každý podnik, ktorý sa podieľal na jednotlivých karteloch (pozri body 27 až 30 vyššie), východiskovú sumu, ktorá podľa odôvodnenia č. 672 napadnutého rozhodnutia zohľadňuje „skutočnú hospodársku schopnosť porušovateľov spôsobiť značnú ujmu hospodárskej súťaži“. Komisia v odôvodnení č. 673 napadnutého rozhodnutia vysvetlila, že „na tento účel boli podniky rozdelené do viacerých kategórií v závislosti od obratu dosiahnutého na trhu s výťahmi a/alebo eskalátormi, vrátane prípadných služieb údržby a modernizácie.“

O kvalifikácii porušenia v Luxembursku ako „veľmi závažného“

148 Žalobkyňa vo veci T-141/07 tvrdí, že Komisia tým, že kvalifikovala porušenie v Luxembursku ako „veľmi závažné“, nesprávne uplatnila usmernenia z roku 1998 vzhľadom na malý geografický rozsah tohto porušenia, ktorý Komisia obvykle berie do úvahy vo svojej rozhodovacej praxi, a na obmedzený dopad predmetných praktík na relevantný trh. Z toho vyvodzuje záver, že východisková suma 10 miliónov eur stanovená pre porušenie v Luxembursku sa musí znížiť. Táto žalobkyňa tiež tvrdí, že Komisia nevzala do úvahy celkovú hodnotu trhu dotknutého kartelom v Luxembursku. Hoci žalobkyňa vo veci T-141/07 uviedla toto posledné uvedené tvrdenie v rámci svojho žalobného dôvodu založeného na nesprávnej kvalifikácii porušenia v Luxembursku, z jej písomných podaní vyplýva, že táto výhrada sa týka v podstate stanovenia všeobecnej východiskovej sumy pokuty, a preto bude preskúmaná v bodoch 166 až 178 nižšie.

149 V prvom rade žalobkyňa vo veci T-141/07 tvrdí, že pri posudzovaní závažnosti porušenia sa musí brať do úvahy jeho konkrétny dopad na trh, pokiaľ je merateľný. Dopad porušenia v Luxembursku však údajne bol zanedbateľný, v dôsledku čoho Komisia mala znížiť pokutu uloženú spoločnosti GTO. GTO na podporu tohto tvrdenia poukazuje najmä na nedodržiavanie a neúčinnosť dohody, na neúčasť niektorých podnikov na kartelových dohodách, čo údajne umožnilo zachovať určitú mieru hospodárskej súťaže, a na skutočnosť, že medzi účastníkmi kartelu strata zákaziek v prospech tretích podnikov údajne nebola kompenzovaná prerozdelením existujúcich projektov. Žalobkyňa vo veci T-141/07 tiež uvádza, že predmetom kartelu boli len niektoré projekty.

150 Je potrebné pripomenúť, že pokiaľ ide o posúdenie závažnosti porušenia, usmernenia z roku 1998 v bode 1 A prvom a druhom odseku stanovujú:

„Pri posudzovaní závažnosti porušenia pravidiel sa musí brať do úvahy ich povaha [jeho povaha – *neoficiálny preklad*], skutočný dosah na trh tam, kde je ho možné merať, a veľkosť relevantného zemepisného trhu.

Preto sa porušovania pravidiel budú zadeľovať do jednej z troch kategórií: mierne priestupky, závažné priestupky a veľmi závažné priestupky [mierne porušenia, závažné porušenia a veľmi závažné porušenia – *neoficiálny preklad*].“

151 Podľa bodu 1 A prvého odseku usmernení z roku 1998 Komisia teda musí v rámci posúdenia závažnosti porušenia vykonať posúdenie konkrétneho dopadu na trh iba vtedy, keď sa zdá, že tento dopad je merateľný (pozri v tomto zmysle rozsudok Prym a Prym Consumer/Komisia, už citovaný v bode 122 vyššie, bod 74 a tam citovanú judikatúru; rozsudky Súdu prvého stupňa z 9. júla 2003, Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients/Komisia, T-224/00, Zb. s. II-2597, bod 143, a Degussa/Komisia, už citovaný v bode 71 vyššie, bod 216).

152 Podľa ustálenej judikatúry musí Komisia pri posudzovaní konkrétneho dopadu porušenia na trh vychádzať z hospodárskej súťaže, aká by normálne existovala, keby k porušeniu nedošlo (pozri rozsudok Carbone-Lorraine/Komisia, už citovaný v bode 137 vyššie, bod 83 a tam citovanú judikatúru).

153 Komisia v prejednávanej veci v odôvodnení č. 660 napadnutého rozhodnutia uvádza, že „sa neusilovala preukázať presné účinky porušenia, keďže [bolo] nemožné určiť s dostatočnou presnosťou príslušné konkurenčné parametre (cena, obchodné podmienky, kvalita, inovácia a iné) v prípade neexistencie porušení.“ Hoci Komisia v odôvodnení č. 660 napadnutého rozhodnutia konštatuje, že je zrejmé, že kartely mali skutočný dopad, keďže boli vykonané, čo samo osebe svedčí o dopade na trh, a hoci Komisia v odôvodneniach č. 661 až 669 zamietla tvrdenia dotknutých podnikov, ktorými sa usilovali preukázať obmedzené účinky kartelov, je potrebné konštatovať, že Komisia v napadnutom rozhodnutí pri posudzovaní závažnosti porušení nevzala do úvahy ich prípadný dopad na trh.

154 Komisia teda v odôvodnení č. 671 napadnutého rozhodnutia založila svoj záver o posúdení závažnosti porušení len na zohľadnení povahy uvedených porušení a ich geografického rozsahu. Komisia totiž v uvedenom odôvodnení dospela k záveru, že „vzhľadom na povahu porušení a na skutočnosť, že každé z nich sa vzťahovalo na celé územie jedného členského štátu (Belgicka, Nemecka, Luxemburska alebo Holandska)…, [je potrebné konštatovať, že] každý podnik, ktorému bolo rozhodnutie určené, sa dopustil jedného alebo viacerých veľmi závažných porušení článku 81 ES.“

155 Po prvé je potrebné konštatovať, že žalobkyňa vo veci T-141/07 nepreukázala, že konkrétny dopad kartelu v Luxembursku bolo možné zmerať, ale len tvrdí, že jeho účinky boli nevyhnutne zanedbateľné. V tejto súvislosti okolnosti uvádzané touto žalobkyňou týkajúce sa nedodržiavania a neúčinnosti dohody, neúčasti niektorých podnikov na kartelových dohodách a neexistencie prerozdeľovania existujúcich projektov v prípade straty projektov v prospech tretích osôb (pozri bod 149 vyššie), aj keby boli preukázané, neumožňujú dospieť k záveru, že účinky kartelov na luxemburskom trhu boli merateľné, a to tým skôr, že žalobkyňa nespochybňuje tvrdenia Komisie, podľa ktorých v prejednávanej veci nebolo možné s dostatočnou presnosťou určiť konkurenčné parametre, ktoré by sa uplatňovali v prípade neexistencie porušení.

156 Za týchto podmienok žalobkyňa vo veci T-141/07 nepreukázala, že Komisia v prejednávanej veci bola podľa usmernení z roku 1998 a judikatúry citovanej v bode 151 vyššie povinná zohľadniť konkrétny dopad porušení na účely posúdenia ich závažnosti.

157 Po druhé aj za predpokladu, že konkrétny dopad porušení by bol merateľný a že tvrdenia žalobkyne uvedené v bode 149 vyššie by boli dôvodné, keďže by preukazovali obmedzený dopad kartelov na luxemburský trh, je potrebné konštatovať, že kvalifikácia tohto porušenia ako „veľmi závažného“ by bola rovnako primeraná.

158 Je totiž potrebné poukázať na to, že porušenia konštatované v napadnutom rozhodnutí patria už svojou povahou medzi najzávažnejšie porušenia článku 81 ES, keďže spočívali „v tajných dohodách medzi súťažiteľmi o tom, že si rozdelia trhy alebo zmrazia trhové podiely tým, že si rozdelia zadávanie projektov predaja a montáže nových výťahov a/alebo eskalátorov a že si nebudú konkurovať, pokiaľ ide o údržbu a modernizáciu výťahov a eskalátorov (okrem Nemecka, kde činnosť údržby a modernizácie nebola predmetom diskusií medzi účastníkmi kartelu)“ (odôvodnenie č. 658 napadnutého rozhodnutia). V tejto súvislosti sa v usmerneniach z roku 1998 uvádza, že „veľmi závažné“ porušenia

spočívajú predovšetkým v horizontálnych obmedzeniach, akými sú cenové kartely, v kvótach rozdelenia trhov alebo v iných praktikách, ktoré narúšajú riadne fungovanie vnútorného trhu. Tieto porušenia sú tiež uvedené medzi príkladmi kartelových dohôd výslovne vyhlásených za nezlučiteľné so spoločným trhom v článku 81 ods. 1 písm. c) ES. Okrem toho, že spôsobujú vážne narušenie hospodárskej súťaže, tieto kartelové dohody odporujú hlavnému cieľu Zmluvy ES týkajúcemu sa integrácie trhu Spoločenstva tým, že zaväzujú strany k rešpektovaniu existencie oddelených trhov, často vymedzených podľa štátnych hraníc, čo vedie k izolácii týchto trhov. Takéto porušenia, najmä v prípade horizontálnych kartelov, kvalifikuje judikatúra ako „osobitne závažné“ alebo ako „zjavné porušenia“ (rozsudky Súdu prvého stupňa zo 6. apríla 1995, Tréfilunion/Komisia, T-148/89, Zb. s. II-1063, bod 109; z 15. septembra 1998, European Night Services a i./Komisia, T-374/94, T-375/94, T-384/94 a T-388/94, Zb. s. II-3141, bod 136, a z 18. júla 2005, Scandinavian Airlines System/Komisia, T-241/01, Zb. s. II-2917, bod 85).

159 Z ustálenej judikatúry navyše vyplýva, že účinok protisúťažného postupu nie je určujúcim kritériom pri posudzovaní závažnosti porušenia. Skutočnosti týkajúce sa úmyslu môžu byť dôležitejšie ako tie, ktoré sa týkajú uvedených účinkov, najmä ak ide o porušenia, ktoré sú už svojou povahou závažné, ako je rozdelenie trhov (rozsudky Súdneho dvora z 2. októbra 2003, Thyssen Stahl/Komisia, C-194/99 P, Zb. s. I-10821, bod 118, a Prym a Prym Consumer/Komisia, už citovaný v bode 122 vyššie, bod 96; rozsudky Krupp Thyssen Stainless a Acciai speciali Terni/Komisia, už citovaný v bode 77 vyššie, bod 199, a Degussa/Komisia, už citovaný v bode 71 vyššie, bod 251).

160 Povaha porušenia má zásadný význam, a to najmä pri kvalifikácii porušení ako „veľmi závažných“. Z opisu veľmi závažných porušení v usmerneniach z roku 1998 vyplýva, že dohody alebo zosúladené postupy, ktorých cieľom je najmä, ako je to v prejednávanej veci, rozdelenie trhov, môžu mať iba na základe ich samotnej povahy za následok kvalifikáciu porušenia ako „veľmi závažného“ bez toho, aby sa takéto správanie muselo vyznačovať osobitným dopadom alebo geografickým rozsahom (pozri v tomto zmysle rozsudky Prym a Prym Consumer/Komisia, už citovaný v bode 122 vyššie, bod 75, a z 24. septembra 2009, Erste Bank der österreichischen Sparkassen a i./Komisia, C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P a C-137/07 P, Zb. s. I-8681, bod 103). Tento záver je podporený skutočnosťou, že zatiaľ čo v opise závažných porušení sa výslovne spomína dopad na trh a účinky v rozsiahlych oblastiach spoločného trhu, v opise veľmi závažných porušení naopak nie je nijaká zmienka o požiadavke skutočného dopadu na trh, či spôsobení účinkov v konkrétnej geografickej oblasti (pozri v tomto zmysle rozsudok Schunk a Schunk Kohlenstoff-Technik/Komisia, už citovaný v bode 83 vyššie, bod 171 a tam citovanú judikatúru). Porušenia uvedené v napadnutom rozhodnutí sú teda vzhľadom na ich cieľ svojou povahou veľmi závažné, aj keby sa preukázalo, že kartely nemali všetky očakávané účinky.

161 Okrem toho aj za predpokladu, že Komisia chcela zohľadniť tento voliteľný faktor, ktorý spočíva v dopade porušenia na trh, a že v dôsledku toho mala v napadnutom rozhodnutí uviesť konkrétne, presvedčivé a dostatočné dôkazy umožňujúce posúdiť skutočný vplyv, ktorý porušenie mohlo mať na hospodársku súťaž na trhu (rozsudok Prym a Prym Consumer/Komisia, už citovaný v bode 122 vyššie, bod 82), je potrebné konštatovať, že Komisia si túto povinnosť splnila. Pokiaľ totiž ide o porušenie v Luxembursku, Komisia konštatovala, že podniky, ktorých sa týkali dohody, dosiahli takmer 100 % celkového obratu s výťahmi a eskalátormi v roku 2003, pričom poukázala na to, že lokálne dcérske spoločnosti spoločností Kone, Otis, Schindler a ThyssenKrupp boli jedinými dodávateľmi eskalátorov so sídlom v Luxembursku (odôvodnenie č. 52 napadnutého rozhodnutia). Komisia tiež poukázala na časté konanie stretnutí (odôvodnenie č. 302 napadnutého rozhodnutia), na opatrenia prijaté na utajenie stretnutí a kontaktov (odôvodnenia č. 304 až 307 napadnutého rozhodnutia) a na existenciu kompenzačného mechanizmu (odôvodnenia č. 317 a 336 napadnutého rozhodnutia).

162 Ako teda bolo uvedené v bode 153 vyššie, Komisia v odôvodnení č. 660 napadnutého rozhodnutia dospela k záveru, že samotná skutočnosť, že boli vykonané rôzne protisúťažné dohody, svedčí o dopade na trh, aj keď skutočný účinok bolo ťažké zmerať, keďže najmä nebolo možné zistiť, či a koľko iných projektov bolo zmanipulovaných, ani koľko projektov mohlo byť rozdelených medzi

členov kartelu bez toho, aby boli potrebné kontakty medzi nimi. Komisia ďalej uviedla, že vysoké celkové podiely súťažiteľov na trhu svedčia o pravdepodobných protisúťažných účinkoch a že relatívna stabilita týchto podielov na trhu počas celej dĺžky trvania porušení potvrdzuje tieto účinky.

163 V druhom rade, pokiaľ ide o tvrdenie založené na rozhodovacej praxi Komisie, že porušenie sa malo kvalifikovať ako „závažné“ vzhľadom na obmedzenú veľkosť geografického trhu dotknutého týmto porušením, z ustálenej judikatúry vyplýva, že rozhodovacia prax Komisie nemôže slúžiť ako právny rámec pre pokuty v oblasti hospodárskej súťaže (rozsudky JCB Service/Komisia, už citovaný v bode 108 vyššie, body 201 a 205, a Britannia Alloys & Chemicals/Komisia, už citovaný v bode 108 vyššie, bod 60; rozsudok Carbone-Lorraine/Komisia, už citovaný v bode 137 vyššie, bod 92; pozri tiež rozsudok Scandinavian Airlines System/Komisia, už citovaný v bode 158 vyššie, bod 132). V každom prípade vzhľadom na preskúmanie uskutočnené v bodoch 158 až 160 vyššie takéto tvrdenie nemožno prijať.

164 Z judikatúry navyše vyplýva, že rozsah geografického trhu predstavuje podľa usmernení z roku 1998 len jedno z troch relevantných kritérií na účely celkového posúdenia závažnosti porušenia. Spomedzi týchto vzájomne prepojených kritérií má povaha porušenia rozhodujúci význam. Naproti tomu rozsah geografického trhu nie je autonómnym kritériom v tom zmysle, že ako „veľmi závažné“ by mohli byť kvalifikované iba porušenia týkajúce sa viacerých členských štátov. Na základe Zmluvy ES, nariadenia č. 1/2003, usmernení z roku 1998 ani judikatúry nie je možné dospieť k záveru, že ako „veľmi závažné“ môžu byť kvalifikované iba geograficky veľmi rozsiahle obmedzenia (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdu prvého stupňa zo 14. decembra 2006, Raiffeisen Zentralbank Österreich a i./Komisia, T-259/02 až T-264/02 a T-271/02, Zb. s. II-5169, bod 311 a tam citovanú judikatúru). Okrem toho celé územie členského štátu, aj keď je v porovnaní s ostatnými členskými štátmi pomerne malý, v každom prípade predstavuje podstatnú časť spoločného trhu (rozsudok Súdneho dvora z 9. novembra 1983, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/Komisia, 322/81, Zb. s. 3461, bod 28; pozri rozsudok Raiffeisen Zentralbank Österreich a i./Komisia, už citovaný, bod 312 a tam citovanú judikatúru). Vzhľadom na to, že predmetný kartel pokrýval celé územie Luxemburska, treba vychádzať z toho, že predstavoval podstatnú časť spoločného trhu.

165 Zo všetkého, čo bolo uvedené vyššie, vyplýva, že tvrdenia žalobkyne vo veci T-141/07 uvedené v bodoch 148 a 149 vyššie sa musia zamietnuť.

O údajnej protiprávnosti východiskových súm pokút

– O všeobecných východiskových sumách pokút

166 V prvom rade žalobkyňa vo veci T-141/07 tvrdí, že pokiaľ ide o porušenie v Luxembursku, Komisia nezohľadnila obmedzenú veľkosť dotknutého trhu, hoci údajne výslovne konštatovala, že táto skutočnosť je relevantná pre výpočet pokút. Táto žalobkyňa v tejto súvislosti zdôrazňuje, že východisková suma 10 miliónov eur (ktorá údajne predstavuje 31,3 % hodnoty predmetného trhu) je zjavne neprimeraná vzhľadom na všeobecnú východiskovú sumu stanovenú pre porušenie v Belgicku (15,7 % hodnoty dotknutého trhu), v Holandsku (15,2 % hodnoty dotknutého trhu) a v Nemecku (12 % hodnoty referenčného trhu vybratého Komisiou) a mala by sa znížiť.

167 Je potrebné zdôrazniť, že žalobkyňa vo veci T-141/07 nespochybňuje zákonnosť metódy uvedenej v bode 1 A usmernení z roku 1998 týkajúcej sa stanovenia všeobecných východiskových súm pokút. Táto metóda pritom zodpovedá paušálnemu prístupu, podľa ktorého sa všeobecná východisková suma pokuty stanovená podľa závažnosti porušenia vypočíta na základe povahy a geografického rozsahu porušenia, ako aj konkrétneho dopadu porušenia na trh, pokiaľ ho možno zmerať (rozsudky Súdu prvého stupňa z 15. marca 2006, BASF/Komisia, T-15/02, Zb. s. II-497, bod 134, a zo 6. mája 2009, Wieland-Werke/Komisia, T-116/04, Zb. s. II-1087, bod 62).

168 Okrem toho veľkosť relevantného trhu v zásade nie je povinným faktorom, ale len jednou z okolností relevantných na účely posúdenia závažnosti porušenia, pričom Komisia podľa judikatúry navyše nie je povinná vymedziť relevantný trh alebo posúdiť jeho veľkosť, pokiaľ má predmetné porušenie protisúťažný cieľ (pozri v tomto zmysle rozsudok Prym a Prym Consumer/Komisia, už citovaný v bode 122 vyššie, body 55 a 64, a rozsudok Súdu prvého stupňa z 30. septembra 2009, Hoechst/Komisia, T-161/05, Zb. s. II-3555, bod 109).

169 Komisia teda pri stanovení všeobecnej východiskovej sumy pokuty môže, avšak nie je povinná zohľadniť hodnotu trhu, ktorý je predmetom porušenia (pozri v tomto zmysle rozsudky BASF/Komisia, už citovaný v bode 167 vyššie, bod 134, a Wieland-Werke/Komisia, už citovaný v bode 167 vyššie, bod 63). Usmernenia z roku 1998 totiž nestanovujú, že suma pokút sa vypočíta v závislosti od celkového obratu alebo od obratu, ktorý podniky dosiahli na relevantnom trhu. Nebránia však ani tomu, aby sa tieto obraty vzali do úvahy pri stanovení výšky pokuty s cieľom dodržať všeobecné zásady práva Únie, pokiaľ si to okolnosti vyžadujú (rozsudok Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients/Komisia, už citovaný v bode 151 vyššie, bod 187).

170 Tvrdenie žalobkyne vo veci T-141/07, že všeobecná východisková suma pokuty uloženej spoločnosti GTO by mala odrážať obmedzenú veľkosť luxemburského trhu, je teda založené na nesprávnom predpoklade a musí sa zamietnuť.

171 Navyše je potrebné poukázať na to, že hoci Komisia v odôvodnení č. 666 napadnutého rozhodnutia v reakcii na tvrdenie, že účinok kartelu v Luxembursku by sa mal považovať za obmedzený vzhľadom na skutočnosť, že sa týkal len jedného členského štátu, uviedla, že „veľkosť luxemburského trhu v porovnaní s inými členským štátmi je náležite zohľadnená vo výpočte pokuty (pozri [odôvodnenia č.] 680 až 683),“ odôvodnenia napadnutého rozhodnutia, na ktoré odkazuje Komisia, sa týkajú rozdelenia účastníkov kartelu v Luxembursku do kategórií na účely uplatnenia rozdielneho zaobchádzania s týmito účastníkmi. Je tiež potrebné zdôrazniť, že Komisia stanovila všeobecnú východiskovú sumu pokuty na 10 miliónov eur. Hoci teda Komisia stanovila závažnosť porušenia v závislosti od jeho povahy a geografického rozsahu, považovala za vhodné stanoviť všeobecnú východiskovú sumu pokuty zodpovedajúcu polovici minimálnej hranice 20 miliónov eur, ktorú usmernenia z roku 1998 štandardne stanovujú pre tento druh veľmi závažného porušenia (pozri bod 1 A druhý odsek tretiu zarážku).

172 Jednak vzhľadom na mimoriadne závažnú povahu kartelu a jednak vzhľadom na skutočnosť, že kartel sa vzťahoval na podstatnú časť spoločného trhu, je potrebné konštatovať, že východisková suma 10 miliónov eur uložená spoločnosti Otis za porušenie v Luxembursku sa nemusí znížiť.

173 Žalobkyňa vo veci T-141/07 tiež tvrdí, že východisková suma stanovená pre kartel v Luxembursku je neprimeraná vo vzťahu k východiskovým sumám stanoveným pre porušenia v Belgicku, v Nemecku a v Holandsku.

174 Ako bolo uvedené v bodoch 167 až 170 vyššie, vzhľadom na paušálny prístup, na ktorom je založená metóda uvedená v bode 1 A usmernení z roku 1998, Komisia pri stanovení všeobecnej východiskovej sumy pokuty nie je povinná zohľadniť veľkosť dotknutého trhu a už vôbec nie je povinná stanoviť túto sumu podľa konkrétneho percentuálneho podielu na celkovom obrate na trhu (pozri v tomto zmysle rozsudok BASF/Komisia, už citovaný v bode 167 vyššie, bod 134).

175 Aj za predpokladu, že Komisia musí v prípade, ak konštatuje viaceré veľmi závažné porušenia v jednom a tom istom rozhodnutí, dodržať určitý pomer medzi všeobecnými východiskovými sumami a veľkosťou jednotlivých dotknutých trhov, v prejednávanej veci nič nenasvedčuje tomu, že všeobecná východisková suma stanovená pre kartel v Luxembursku je neprimeraná vo vzťahu k všeobecným východiskovým sumám stanoveným pre kartely v Belgicku, v Nemecku a v Holandsku.

176 Z preskúmania relevantných údajov totiž vyplýva, že vzhľadom na veľkosť dotknutých trhov Komisia koherentne stanovila všeobecné východiskové sumy pokút. Komisia stanovila tým vyššie všeobecné východiskové sumy, čím väčší bol trh, pričom nepoužila presný matematický vzorec, čo v každom prípade nebola povinná urobiť (pozri body 167 až 170 vyššie). Po prvé pre jednoznačne najväčší nemecký trh, ktorý predstavuje 576 miliónov eur, bola všeobecná východisková suma stanovená na 70 miliónov eur. Pre dva menšie trhy podľa poradia veľkosti – holandský a belgický trh –, ktoré predstavujú 363 miliónov eur a 254 miliónov eur, bola všeobecná východisková suma stanovená na 55 miliónov eur a na 40 miliónov eur. Po druhé, pokiaľ ide o luxemburský trh, ktorý bol zjavne menší, keďže predstavoval 32 miliónov eur, Komisia napriek tomu, že usmernenia z roku 1998 stanovujú pre veľmi závažné porušenia určenie sumy na základe závažnosti „nad 20 miliónov [eur]“, považovala za vhodné obmedziť túto sumu na 10 miliónov eur.

177 V tejto súvislosti je tiež potrebné poukázať na to, že aj keď je veľkosť luxemburského trhu v porovnaní s veľkosťou trhov dotknutých ostatnými porušeniami obmedzená, prináležalo Komisii, aby stanovila východiskovú sumu pokuty na dostatočne odstrašujúcej úrovni s cieľom zohľadniť „veľmi závažnú“ povahu predmetného porušenia.

178 Z toho vyplýva, že tvrdenia žalobkyne vo veci T-141/07 sa musia zamietnuť v rozsahu, v akom táto žalobkyňa namieta údajnú neprimeranosť všeobecnej východiskovej sumy pokuty, ktorá bola stanovená pre porušenie v Luxembursku.

179 V druhom rade, pokiaľ ide o porušenie v Nemecku, žalobkyne vo veci T-145/07 tvrdia, že Komisia stanovila východiskovú sumu pokuty na základe veľkosti trhu s výťahmi a eskalátormi, ktorá podľa odôvodnenia č. 82 napadnutého rozhodnutia predstavovala 576 miliónov eur. Komisia tým údajne pri stanovení tejto východiskovej sumy porušila usmernenia z roku 1998 a zásadu proporcionality, keďže kartely mali vplyv len na predaj eskalátorov a malej časti predaja výťahov v Nemecku. Komisia teda údajne neurčila trhy dotknuté kartelmi ani ich veľkosti. Tiež údajne neurčila skutočný dopad porušenia. Z dokumentov predložených spoločnosťou Otis pritom údajne vyplýva, že kartel sa netýkal celého trhu s výťahmi, ale len projektov eskalátorov a projektov výťahov vysokej hodnoty, ktorými boli projekty vysokorýchlostných výťahov. Údajne len veľmi malá časť projektov vysokorýchlostných výťahov však zahŕňala štandardné výťahy. Podľa spoločnosti Otis teda celková suma predaja dotknutého kartelom v Nemecku predstavovala 128 miliónov eur, a nie 576 miliónov eur (odôvodnenia č. 82 a 280 napadnutého rozhodnutia).

180 Na úvod je potrebné zdôrazniť, že žalobkyne vo veci T-145/07 tiež nespochybňujú zákonnosť metódy uvedenej v bode 1 A usmernení z roku 1998 týkajúcej sa stanovenia východiskovej sumy pokuty, ktorá – ako bolo uvedené v bode 174 vyššie – zodpovedá paušálnemu prístupu. Okrem toho podľa judikatúry citovanej v bode 168 vyššie veľkosť dotknutého trhu je len jedným z faktorov relevantných pre posúdenie závažnosti porušenia, ktorý Komisia nie je povinná zohľadniť pri stanovení východiskovej sumy pokuty.

181 Po prvé na rozdiel od toho, čo tvrdia žalobkyne vo veci T-145/07, Komisia nestanovila všeobecnú východiskovú sumu pokuty za porušenie v Nemecku na základe veľkosti dotknutého trhu. Ako totiž vyplýva z odôvodnení č. 657 až 671 napadnutého rozhodnutia, Komisia založila svoj záver týkajúci sa posúdenia závažnosti porušení na povahe týchto porušení a na ich geografickom rozsahu.

182 Po druhé, pokiaľ ide o určenie dopadu porušenia v Nemecku, ako už bolo uvedené v bode 151 vyššie, Komisia musí v rámci posúdenia závažnosti porušenia vykonať posúdenie konkrétneho dopadu na trh iba vtedy, keď sa zdá, že tento dopad je merateľný. V prejednávanej veci však nejde o taký prípad.

183 Na rozdiel od toho, čo tvrdia žalobkyne, z odôvodnenia č. 664 napadnutého rozhodnutia, v ktorom Komisia navyše odpovedala na tvrdenie spoločností Otis a Kone týkajúce sa údajne obmedzeného dopadu porušenia, vyplýva, že bolo „nemožné preukázať presné účinky porušenia“ a že dohody v Nemecku nemali vplyv len na eskalátory a projekty výťahov s vysokou hodnotou, pričom Komisia

konštatovala, že je pravdepodobné, „že činnosti kartelu týkajúce sa projektov výťahov s hodnotou vyššou ako jeden milión eur, ktoré zahŕňajú vysokorýchlostné výťahy a výťahy veľkej hodnoty, mali vplyv na fungovanie zvyšku trhu s výťahmi.“ V uvedenom odôvodnení Komisia tiež poukázala na to, že celková hodnota projektu mala väčší význam ako počet a druh výťahov, že nebolo možné preukázať presné účinky porušenia a že skutkové okolnosti jednoznačne preukázali, že zámerom účastníkov nebolo vylúčiť určité druhy výrobkov, ale dohodnúť sa na projektoch, v prípade ktorých sa dala hospodárska súťaž najľahšie vylúčiť.

184 Okrem toho je potrebné uviesť, že žalobkyne vo veci T-145/07 nepreukázali, že dopad porušenia v Nemecku bol merateľný, ale len že porušenie sa týkalo trhu údajne obmedzenej veľkosti. Tvrdia teda, že predložili dôkaz o tom, že kartel v Nemecku sa týkal len projektov eskalátorov a projektov výťahov vysokej hodnoty/vysokorýchlostných výťahov a že štandardné výťahy boli zahrnuté v uvedených projektoch iba zriedka. Údajný trh so štandardnými výťahmi teda nebol dotknutý. Tieto tvrdenia sa v každom prípade musia zamietnuť.

185 V prvom rade žalobkyne vo veci T-145/07 tvrdia, že kartel sa týkal len projektov vysokorýchlostných výťahov, v prípade ktorých boli Otis, Kone a ThyssenKrupp jedinými spoločnosťami, ktoré mohli predložiť ponuku, a štandardných výťahov sa týkal len zriedka v rozsahu, v akom boli súčasťou projektu výťahov vysokej hodnoty/vysokorýchlostných výťahov alebo projektu eskalátorov, čo navyše údajne potvrdzujú dokumenty pripojené k ich žalobe, vrátane písomného vyhlásenia Dr. R.

186 V tejto súvislosti je potrebné zamietnuť tvrdenie, že projekty výťahov vysokej hodnoty sú projekty vysokorýchlostných výťahov. Na rozdiel od toho, čo tvrdia žalobkyne vo veci T-145/07, Kone, Otis a ThyssenKrupp neboli jedinými spoločnosťami, ktoré skutočne predkladali ponuky na projekty výťahov vysokej hodnoty. Okrem spoločnosti Schindler, o ktorej žalobkyne tvrdia, že po decembri 2000 sa už aktívne nepodieľala na diskusiách, z písomného vyhlásenia Dr. R., ktoré predložili uvedené žalobkyne na podporu svojej argumentácie, vyplýva, že zatiaľ čo na spoločnosti Kone, Otis, Schindler a ThyssenKrupp pripadal celý predaj vysokorýchlostných výťahov v Nemecku v roku 2003, „iným podnikom sa podarilo získať v Nemecku podstatnú časť projektov výťahov s hodnotou vyššou ako jeden milión eur“, čo potvrdzuje, že podľa samotného znenia znaleckého posudku predloženého žalobkyňami vo veci T-145/07 projekty výťahov vysokej hodnoty nie sú totožné s projektmi vysokorýchlostných výťahov.

187 Okrem toho, ako uvádza Komisia, vzhľadom na priemernú cenu vysokorýchlostného výťahu, ktorá predstavuje približne 167 000 eur, a na tvrdenie žalobkýň, že každý projekt vysokej hodnoty zahŕňal aspoň jeden vysokorýchlostný výťah, nemožno vylúčiť, že v takýchto projektoch boli zahrnuté mnohé štandardné výťahy. OEC v tejto súvislosti vo vyhlásení z [*dôverné*] uviedla, že kartely týkajúce sa projektov nových zariadení zahŕňali okrem projektov eskalátorov „prestížne projekty“. OEC pritom tiež uviedla, že v určitých obmedzených prípadoch uvedené projekty nezahŕňali vysokorýchlostné výťahy, ale že išlo o špeciálne projekty, ktoré zahŕňali veľký počet jednotiek. Kone tiež vyhlásila, že jediným určujúcim prvkom bola celková hodnota projektu, bez ohľadu na počet a druh výťahov (pozri bod 254 oznámenia o výhradách a odôvodnenie č. 241 napadnutého rozhodnutia). Žalobkyne toto tvrdenie v každom prípade nespochybnili.

188 Ako uvádzajú samotné žalobkyne, mnohí iní súťažitelia ako Otis, Kone a ThyssenKrupp boli schopní predložiť ponuky na projekty s hodnotou vyššou ako jeden milión eur, ktoré zahŕňali len štandardné výťahy. Žalobkyne vo svojej žalobe teda na základe vyhlásení Dr. R. tvrdia, že „[*dôverné*]“. Kone vo svojich pripomienkach z 12. februára 2004 tiež uviedla, že v rámci segmentu výťahov [*dôverné*]. Tvrdenie žalobkýň, že kartel sa týkal len projektov výťahov, na ktoré mohli predložiť ponuku len Otis, Kone a ThyssenKrupp, sa teda musí zamietnuť.

189 Žalobkyne vo veci T-145/07 ďalej tvrdia, že tvrdenia uvedené v odôvodnení č. 664 napadnutého rozhodnutia, podľa ktorých údajne existoval pravdepodobný alebo nepriamy „presah“ diskusií týkajúcich sa výťahov vysokej hodnoty do oblasti všetkých ostatných výťahov, sú vágne, paradoxné a odporujú skutkovým a ekonomickým dôkazom.

190 V tejto súvislosti je potrebné zamietnuť výhradu, ktorú uviedli žalobkyne, založenú na nedostatku odôvodnenia napadnutého rozhodnutia z dôvodu, že Komisia údajne nevysvetlila, ako diskusie o vysokorýchlostných výťahoch mohli nepriamo ovplyvniť predaj ostatných výťahov a prečo bol takýto vplyv pravdepodobný. V odôvodnení č. 664 napadnutého rozhodnutia totiž Komisia výslovne uviedla, že kartely v Nemecku sa týkali projektov, ktoré zahŕňali eskalátory, výťahy a vysokorýchlostné výťahy v rôznych kombináciách, a že celková hodnota projektu bola dôležitejšia ako počet a druh výťahov. Poukázala tiež na to, že činnosti kartelu týkajúce sa projektov výťahov s hodnotou vyššou ako jeden milión eur, ktoré zahŕňali vysokorýchlostné výťahy a výťahy veľkej hodnoty, mali vplyv na fungovanie zvyšku trhu s výťahmi, od ktorého ich nebolo možné oddeliť, keďže všetky typy výrobkov (vysokorýchlostné, nízkorýchlostné a iné výťahy) boli v rôznej miere ovplyvnené. Napokon zdôraznila, že zámerom účastníkov nebolo vylúčiť určité druhy výrobkov, ale dohodnúť sa na projektoch, v prípade ktorých bolo možné najľahšie vylúčiť hospodársku súťaž (pozri tiež odôvodnenie č. 242 napadnutého rozhodnutia).

191 Okrem toho, ako vyplýva z bodov 186 a 187 vyššie, nebola preukázaná existencia samostatného trhu so štandardnými výťahmi, ktorý nebol dotknutý, keďže projekty výťahov vysokej hodnoty a projekty eskalátorov zahŕňali štandardné výťahy a niekedy dokonca len takéto výťahy.

192 Na rozdiel od toho, čo tvrdia žalobkyne vo veci T-145/07, navyše konštatovanie o existencii – aspoň nepriamych – účinkov na celý trh s výťahmi a eskalátormi nie je v rozpore s údajnými skutkovými a ekonomickými dôkazmi, ktoré predložili. Pokiaľ ide o ich tvrdenie, že zisky dosahované spoločnosťou Otis zo štandardných výťahov predávaných v rámci projektov s hodnotou nižšou ako jeden milión eur neboli počas obdobia kartelu vyššie ako pred alebo po tomto období, je potrebné poukázať na to, že po prvé ThyssenKrupp uviedla, že pôvodná hranica zaradenia projektu do kartelu sa v roku 1998 zvýšila z 500 000 DEM na 1 000 000 DEM a od roku 2002 na 1 000 000 eur, a teda že predmetom diskusií boli aj projekty s hodnotou nižšou ako jeden milión eur (odôvodnenie č. 241 napadnutého rozhodnutia), takže aj zisky dosiahnuté spoločnosťou Otis v rámci projektov s hodnotou nižšou ako jeden milión eur mohli byť ovplyvnené kartelom. Po druhé v každom prípade vzhľadom na to, že tvrdenie žalobkýň je založené len na údajoch týkajúcich sa predaja skupiny Otis, nie je možné s dostatočnou presnosťou určiť konkurenčné parametre, ktoré by sa uplatňovali v prípade neexistencie porušenia. Okrem toho samotné žalobkyne v rámci správneho konania viackrát zdôraznili veľkú marketingovú hodnotu „prestížnych projektov“, čo umožňuje vylúčiť neexistenciu akéhokoľvek vplyvu kartelu na trh so štandardnými výťahmi.

193 Napokon je potrebné zdôrazniť, že aj za predpokladu, že Komisia chcela zohľadniť tento voliteľný faktor, ktorý spočíva v dopade porušenia na trh, a že mala v napadnutom rozhodnutí uviesť konkrétne, presvedčivé a dostatočné dôkazy umožňujúce posúdiť skutočný vplyv, ktorý porušenie mohlo mať na hospodársku súťaž na trhu (rozsudok Prym a Prym Consumer/Komisia, už citovaný v bode 122 vyššie, bod 82), je potrebné konštatovať, že Komisia si v každom prípade túto povinnosť splnila.

194 Pokiaľ ide o porušenie v Nemecku, Komisia okrem dôkazov spomenutých v bode 192 vyššie najmä uviedla, že na spoločnosti Kone, Otis, Schindler a ThyssenKrupp pripadalo z hľadiska hodnoty viac ako 60 % predaja výťahov a takmer 100 % trhu s eskalátormi (odôvodnenia č. 51 a 232 napadnutého rozhodnutia). Okrem toho po roku 2000 celkový podiel troch účastníkov kartelu predstavoval približne 75 % trhu s eskalátormi a takmer 50 % trhu s výťahmi (odôvodnenia č. 278 a 280 napadnutého rozhodnutia). Cieľom kartelu navyše bolo zmraziť príslušné trhové podiely dotknutých podnikov

(odôvodnenie č. 236 a nasl. napadnutého rozhodnutia). Komisia tiež poukázala na pravidelnosť stretnutí (odôvodnenia č. 217 a 218 napadnutého rozhodnutia) a na opatrenia prijaté účastníkmi na utajenie svojich kontaktov (odôvodnenia č. 219 až 221 napadnutého rozhodnutia).

195 Komisia v odôvodnení č. 660 napadnutého rozhodnutia dospela k záveru, že samotná skutočnosť, že členovia kartelu zaviedli rôzne protisúťažné opatrenia, svedčí o dopade na trh, aj keď skutočný účinok je ťažké zmerať, keďže najmä nie je známe, či a koľko iných projektov bolo zmanipulovaných, ani koľko projektov mohlo byť rozdelených medzi členov kartelu bez toho, aby boli potrebné kontakty medzi nimi. Komisia ďalej uviedla, že vysoké celkové podiely súťažiteľov na trhu svedčia o pravdepodobných protisúťažných účinkoch a že relatívna stabilita týchto podielov na trhu počas celej dĺžky trvania porušení potvrdzuje tieto účinky.

196 Po tretie žalobkyne vo veci T-145/07 tvrdia, že na rozdiel od odôvodnenia č. 664 napadnutého rozhodnutia v oznámení o výhradách nebolo uvedené, že diskusie týkajúce sa projektov výťahov s hodnotou vyššou ako jeden milión eur mali vplyv na trh s výťahmi s nižšou ako uvedenou hodnotou. Údajne teda bolo porušené právo žalobkýň vo veci T-145/07 na obhajobu.

197 Ako bolo uvedené v bode 122 vyššie, základná zásada práva Únie, ktorá vyžaduje dodržanie práva na obhajobu v každom konaní, predovšetkým vyžaduje, aby oznámenie o výhradách zaslané Komisiou podniku, ktorému Komisia zamýšľa uložiť sankciu za porušenie pravidiel hospodárskej súťaže, obsahovalo podstatné skutočnosti uplatnené voči tomuto podniku, akými sú vytýkané skutočnosti, ich posúdenie a dôkazy, o ktoré sa Komisia opiera, aby tento podnik mohol účinne uviesť svoje tvrdenia v rámci správneho konania, ktoré sa proti nemu vedie.

198 V prejednávanej veci najmä z bodu 583 oznámenia o výhradách vyplýva, že Komisia sa domnievala, že kartel mohol mať vplyv na celé odvetvie výťahov a eskalátorov v Nemecku, pričom v tejto súvislosti výslovne poukázala na celkový trhový podiel účastníkov kartelu v celom odvetví výťahov a v odvetví eskalátorov. Pokiaľ ide o posúdenie závažnosti každého porušenia na účely stanovenia výšky pokuty, Komisia v odôvodnení č. 617 písm. b) oznámenia o výhradách tiež uviedla, že pri posudzovaní závažnosti porušení vezme do úvahy skutočnosť, že „dohody sa vzťahovali na všetky odvetvia výťahov a eskalátorov.“

199 Žalobkyne vo veci T-145/07 sa tiež vyjadrili k tejto otázke vo svojej odpovedi na oznámenie o výhradách. Okrem iného informovali Komisiu, že [*dôverné*].

200 Tvrdenie, že Komisia porušila právo žalobkýň na obhajobu tým, že v oznámení o výhradách neuviedla, že diskusie týkajúce sa projektov výťahov s hodnotou vyššou ako jeden milión eur mali vplyv na trh s výťahmi s hodnotou nižšou ako táto suma, teda nemá skutkový základ a treba ho zamietnuť.

201 Po štvrté žalobkyne vo veci T-145/07 tvrdia, že východisková suma 70 miliónov eur stanovená pre kartel v Nemecku je zjavne neprimeraná vo vzťahu k sume predaja, ktorý skutočne podliehal protiprávnym dohodám. Hoci teda Komisia v odôvodnení č. 664 napadnutého rozhodnutia uviedla, že vezme do úvahy skutočnosť, že činnosti kartelu sa možno priamo netýkali celého trhu s výťahmi, údajne nezohľadnila skutočnosť, že predmetom diskusií bola iba obmedzená časť celého trhu s výťahmi. Okrem toho Komisia sa pri stanovení východiskovej sumy pokuty týkajúcej sa Nemecka údajne odchýlila od spôsobu výpočtu pokuty uplatneného v napadnutom rozhodnutí. Vzhľadom na to, že Komisia uznala, že rozsah kartelov v Nemecku bol menší ako v troch krajinách Beneluxu, údajne nemohla uplatniť tie isté kritériá výpočtu pokuty uloženej z dôvodu porušenia, ku ktorému došlo v Nemecku.

202 V prvom rade v bode 174 vyššie bolo uvedené, že vzhľadom na paušálny prístup, na ktorom je založená metóda uvedená v bode 1 A usmernení z roku 1998, Komisia pri stanovení všeobecnej východiskovej sumy pokuty nie je povinná zohľadniť veľkosť dotknutého trhu.

203 V tejto súvislosti je ďalej potrebné poznamenať, že hoci sa Komisia neusilovala preukázať presné účinky porušenia (odôvodnenie č. 660 napadnutého rozhodnutia), pokiaľ ide o porušenie v Nemecku, stanovila nižšiu východiskovú sumu s cieľom zohľadniť v prospech dotknutých podnikov možnosť, že celý trh s výťahmi nebol priamo ovplyvnený kartelmi. Ako teda Komisia uvádza v odôvodnení č. 664 napadnutého rozhodnutia, pri určovaní východiskovej sumy pokuty skutočne „vzala do úvahy skutočnosť, že činnosti kartelu nemuseli mať priamy vplyv na celý trh s výťahmi.“ Je totiž zrejmé, že z hľadiska percentuálneho podielu na celkovej veľkosti trhu bola východisková suma pokuty pre kartel v Nemecku stanovená na nižšej úrovni ako východiskové sumy použité pre ostatné kartely uvedené v napadnutom rozhodnutí (pozri bod 176 vyššie).

204 Okrem toho, aj keby sa kartel v Nemecku – pokiaľ ide o výťahy – týkal len projektov výťahov vysokej hodnoty/vysokorýchlostných výťahov (pozri body 184 až 191 vyššie), východisková suma by bola odôvodnená aj v porovnaní so sumami stanovenými pre ostatné kartely. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že geografický trh dotknutý kartelom v Nemecku bol oveľa väčší ako geografické trhy dotknuté ostatnými kartelmi.

205 Napokon, aj keby – ako tvrdia žalobkyne vo veci T-145/07 – kartel v Nemecku mal vplyv len na časť trhu s výťahmi, konkrétne na projekty s výťahmi vysokej hodnoty a vysokorýchlostnými výťahmi, celkový objem trhu dotknutého kartelom by podľa odhadov predložených spoločnosťou Otis predstavoval 128 miliónov eur, takže východisková suma by predstavovala 54 % objemu dotknutého trhu.

206 Ako však už bolo rozhodnuté, v prípade veľmi závažných porušení môžu byť odôvodnené východiskové sumy zodpovedajúce takému veľkému percentuálnemu podielu (pozri v tomto zmysle rozsudky BASF/Komisia, už citovaný v bode 167 vyššie, body 130 a 133 až 137, a Carbone-Lorraine/Komisia, už citovaný v bode 137 vyššie, bod 121). Okrem toho, ako Komisia uviedla v odôvodnení č. 659 napadnutého rozhodnutia, z ustálenej judikatúry vyplýva, že účinok protisúťažného postupu nie je rozhodujúcim kritériom pri posudzovaní závažnosti porušenia. Skutočnosti týkajúce sa úmyslu môžu byť dôležitejšie ako tie, ktoré sa týkajú uvedených účinkov, najmä ak ide o porušenia, ktoré sú už svojou povahou závažné, ako je rozdeľovanie trhov (rozsudky Thyssen Stahl/Komisia, už citovaný v bode 159 vyššie, bod 118, a Prym a Prym Consumer/Komisia, už citovaný v bode 122 vyššie, bod 96; rozsudky Krupp Thyssen Stainless a Acciai speciali Terni/Komisia, už citovaný v bode 77 vyššie, bod 199, a Degussa/Komisia, už citovaný v bode 71 vyššie, bod 251).

207 Aj za predpokladu, že Komisia musí v prípade, ak konštatuje viaceré veľmi závažné porušenia v jednom a tom istom rozhodnutí, dodržať primeraný pomer medzi všeobecnými východiskovými sumami a veľkosťou jednotlivých dotknutých trhov, v prejednávanej veci nič nenasvedčuje tomu, že všeobecné východiskové sumy stanovené pre porušenia v Belgicku, v Nemecku, v Luxembursku a v Holandsku sú nekoherentné alebo neprimerané.

208 Ako totiž bolo uvedené v bode 176 vyššie, z preskúmania relevantných údajov vyplýva, že vzhľadom na veľkosť dotknutých trhov Komisia stanovila východiskové sumy za porušenia v dotknutých členských štátoch primerane a koherentne.

209 Preto sa všetky výhrady týkajúce sa všeobecných východiskových súm pokút musia zamietnuť.

– O konkrétnych východiskových sumách pokút

210 Je potrebné pripomenúť, že v rámci výpočtu pokút uložených na základe článku 23 ods. 2 nariadenia č. 1/2003 je rozdielne zaobchádzanie s dotknutými podnikmi neoddeliteľne späté s výkonom právomocí, ktoré plynú Komisii z tohto ustanovenia. V rámci svojho priestoru na voľnú úvahu Komisia totiž musí individuálne prispôsobiť sankcie v závislosti od samotného správania a charakteristík dotknutých podnikov, aby v každom jednotlivom prípade zabezpečila plnú účinnosť

pravidiel Únie v oblasti hospodárskej súťaže (pozri v tomto zmysle rozsudky Súdneho dvora zo 7. júna 1983, Musique Diffusion française a i./Komisia, 100/80 až 103/80, Zb. s. 1825, bod 109, a Britannia Alloys & Chemicals/Komisia, už citovaný v bode 108 vyššie, bod 44).

211 Usmernenia z roku 1998 stanovujú, že pre porušenie určitej závažnosti môže byť nevyhnutné v prípade, ktorý sa týka viacerých podnikov, ako sú kartely, vážiť všeobecnú východiskovú sumu, aby sa dosiahla konkrétna východisková suma zohľadňujúca váhu, a teda skutočný dopad protiprávneho správania každého podniku na hospodársku súťaž, najmä ak existuje značný rozdiel vo veľkosti podnikov, ktoré sa dopustili porušenia rovnakej povahy (bod 1 A šiesty odsek). Osobitne je nevyhnutné brať do úvahy skutočnú hospodársku schopnosť porušovateľov spôsobiť značnú škodu iným subjektom na trhu, najmä spotrebiteľom (bod 1 A štvrtý odsek).

212 Usmernenia z roku 1998 takisto stanovujú, že zásada rovnakého postihu za to isté konanie môže za určitých okolností viesť k uloženiu rôznych pokút dotknutým podnikom bez toho, aby sa toto rozlišovanie riadilo aritmetickým výpočtom (bod 1 A siedmy odsek).

213 Z judikatúry vyplýva, že usmernenia z roku 1998 nestanovujú, že výška pokút sa stanovuje v závislosti od obratu, ktorý podniky dosiahli na relevantnom trhu. Na účely posúdenia vplyvu podniku na trh alebo, v zmysle znenia usmernení, na posúdenie jeho skutočnej ekonomickej schopnosti spôsobiť značnú škodu iným hospodárskym subjektom Komisia nie je povinná vykonať predbežné vymedzenie trhu a posúdenie jeho veľkosti (rozsudok Prym a Prym Consumer/Komisia, už citovaný v bode 122 vyššie, bod 63). Usmernenia z roku 1998 však nebránia ani tomu, aby sa tieto obraty vzali do úvahy pri stanovení výšky pokuty s cieľom dodržať všeobecné zásady práva Únie, pokiaľ si to okolnosti vyžadujú (rozsudky Súdu prvého stupňa z 20. marca 2002, LR AF 1998/Komisia, T-23/99, Zb. s. II-1705, body 283 a 284; z 9. júla 2003, Cheil Jedang/Komisia, T-220/00, Zb. s. II-2473, bod 82, a z 25. októbra 2005, Groupe Danone/Komisia, T-38/02, Zb. s. II-4407, bod 157).

214 V prejednávanej veci z odôvodnení č. 672 až 685 napadnutého rozhodnutia vyplýva, že Komisia uplatnila pre každé porušenie konštatované v článku 1 napadnutého rozhodnutia „rozdielne zaobchádzanie s podnikmi s cieľom zohľadniť skutočnú hospodársku schopnosť porušovateľov spôsobiť značnú ujmu hospodárskej súťaži“ (odôvodnenie č. 672 napadnutého rozhodnutia). Pre každé porušenie Komisia zaradila podniky do kategórií na účely stanovenia konkrétnych východiskových súm pokuty v závislosti od ich obratu dosiahnutého na každom vnútroštátnom trhu s príslušnými výrobkami (odôvodnenia č. 673 až 685 napadnutého rozhodnutia). Okrem stanovenia konkrétnej východiskovej sumy pre spoločnosť Schindler z dôvodu jej účasti na karteli v Nemecku Komisia pri stanovení konkrétnych východiskových súm ostatných podnikov pre každé porušenie vychádzala z obratu za rok 2003, ktorý je podľa Komisie posledným rokom, v ktorom boli uvedené podniky aktívnymi členmi dotknutých kartelov (odôvodnenia č. 674, 676, 680 a 684 napadnutého rozhodnutia).

215 V prvom rade, pokiaľ ide o porušenie v Luxembursku, žalobkyňa vo veci T-141/07 pripomína, že v súlade s usmerneniami z roku 1998 Komisia musí vziať do úvahy pri určovaní východiskovej sumy pokuty skutočnú hospodársku schopnosť porušovateľov spôsobiť značnú ujmu iným subjektom. GTO je však údajne malá a úplne samostatne riadená spoločnosť, ktorá v žiadnom prípade nemohla spôsobiť významnú ujmu na trhu. Žalobkyňa vo veci T-141/07 je údajne miestny podnik, ktoré je malý tak z hľadiska počtu zamestnancov, ako aj z hľadiska obratu a ktorý pôsobí len na luxemburskom trhu.

216 V tejto súvislosti je potrebné v prvom rade konštatovať, že ako vyplýva z vyššie uvedených úvah (pozri body 63 až 90 a 96 až 105 vyššie), Komisia v napadnutom rozhodnutí oprávnene konštatovala, že GTO predstavovala na účely uplatnenia pravidiel hospodárskej súťaže hospodársku jednotku so spoločnosťami UTC a OEC, dcérskymi spoločnosťami skupiny Otis a spoločnosťou GT. Tvrdenia žalobkyne vo veci T-141/07 týkajúce sa jej údajne malej veľkosti sa teda musia zamietnuť.

217 Žalobkyňa vo veci T-141/07 navyše nespochybňuje skutočnosť, že „obrat spoločnosti GTO v roku 2003 bol najvyšší spomedzi obratov účastníkov kartelu v Luxembursku“ (odôvodnenie č. 681 napadnutého rozhodnutia) a že účastníci kartelu predstavovali spolu približne 80 % relevantného trhu (odôvodnenia č. 324 a 325 napadnutého rozhodnutia). Za týchto okolností GTO nemôže oprávnene tvrdiť, že jej účasť na uvedenom karteli nemohla spôsobiť značnú ujmu iným subjektom, najmä spotrebiteľom, v zmysle bodu 1 A štvrtého odseku usmernení z roku 1998.

218 V druhom rade, pokiaľ ide o porušenie v Nemecku, žalobkyne vo veci T-145/07 namietajú rozdielne zaobchádzanie v porovnaní so spoločnosťou Schindler, pokiaľ ide o konkrétne východiskové sumy pokút.

219 Východisková suma pokuty, ktorá im bola uložená, bola totiž vypočítaná údajne len na základe povahy a geografického rozsahu protiprávneho správania, zatiaľ čo v rámci východiskovej sumy pokuty uloženej spoločnosti Schindler bola údajne zohľadnená skutočnosť, že uvedené správanie sa týkalo len časti relevantného tovarového trhu. Uplatnenie prístupu, ktorý si Komisia zvolila v prípade spoločnosti Schindler, na prípad žalobkýň vo veci T-145/07 by tiež malo viesť k zníženiu východiskovej sumy ich pokuty.

220 Je potrebné konštatovať, že pokiaľ ide o kartel v Nemecku, situácia spoločnosti Schindler sa odlišuje od situácie spoločnosti Otis. Je totiž nesporné, že počas celého trvania účasti spoločnosti Schindler na karteli v Nemecku od augusta 1995 do decembra 2000 sa jej účasť týkala len eskalátorov (odôvodnenie č. 213 a článok 1 ods. 2 napadnutého rozhodnutia). Schindler sa teda podieľala len na časti porušenia konštatovaného v článku 1 ods. 2 napadnutého rozhodnutia týkajúcej sa eskalátorov. Naproti tomu Otis sa podieľala na obidvoch častiach porušenia, konkrétne na časti týkajúcej sa eskalátorov od augusta 1995 do decembra 2003 a na časti týkajúcej sa výťahov od decembra 2000 do decembra 2003 (odôvodnenia č. 212 a 213 a článok 1 ods. 2 napadnutého rozhodnutia). Použitie rozdielneho zaobchádzania má však slúžiť práve na zohľadnenie rozdielov medzi podnikmi z hľadiska ich schopnosti spôsobiť významnú ujmu hospodárskej súťaži, ktorá bola v prípade spoločnosti Schindler nevyhnutne menšia, keďže táto spoločnosť sa nepodieľala na časti kartelu týkajúcej sa výťahov.

221 Za týchto okolností žalobkyne vo veci T-145/07 nemôžu oprávnene namietať diskriminačné zaobchádzanie vyplývajúce z toho, že v prípade spoločnosti Schindler bol na účely stanovenia konkrétnej východiskovej sumy pokuty zohľadnený iba obrat dosiahnutý na trhu s eskalátormi. Naopak Komisia v súlade so zásadou rovnosti zaobchádzania najmä na základe zohľadnenia rozdielov medzi postavením spoločnosti Schindler na jednej strane a postavením ostatných účastníkov kartelu na druhej strane vzala v prípade týchto dvoch kategórií dotknutých podnikov do úvahy rozdielne obraty.

222 Z vyššie uvedených úvah vyplýva, že všetky výhrady týkajúce sa konkrétnych východiskových súm pokút sa musia zamietnuť.

223 Tento žalobný dôvod sa teda musí v celom rozsahu zamietnuť.

O žalobnom dôvode založenom na porušení usmernení z roku 1998 a zásady proporcionality pri stanovení sadzby zvýšenia východiskovej sumy pokuty v závislosti od dĺžky trvania porušenia v Nemecku

224 Žalobkyne vo veci T-145/07 tvrdia, že zvýšenie východiskovej sumy pokuty o 10 % za rok z dôvodu dĺžky trvania porušenia v Nemecku je neprimerané. Po prvé sa totiž diskusie počas viac ako polovice dĺžky trvania dohôd týkali len eskalátorov, a teda mohli mať vplyv len trh, na ktorom predaj v roku 2003 dosiahol 70 miliónov eur (odôvodnenie č. 82 napadnutého rozhodnutia). Po druhé Otis počas viac ako polovice dĺžky trvania dohôd mala údajne len obmedzený podiel na trhu a slabšie postavenie ako Kone a ThyssenKrupp na trhu s eskalátormi. Komisia mala teda v jej prípade určiť podiel

eskalátorov na východiskovej sume na základe váženia a zohľadniť relatívne postavenie každej zo spoločností, ktoré sa podieľali na dohodách týkajúcich sa eskalátorov, ako to údajne urobila v prípade spoločnosti Schindler (odôvodnenie č. 676 napadnutého rozhodnutia).

225 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že v súlade s článkom 23 ods. 2 nariadenia č. 1/2003 predstavuje dĺžka trvania porušenia jedno z kritérií, ktoré sa musia zohľadniť pri určení výšky pokuty, ktorá sa má uložiť podnikom zodpovedným za porušenia pravidiel hospodárskej súťaže.

226 Pokiaľ ide o dĺžku trvania porušenia, usmernenia z roku 1998 rozlišujú krátkodobé porušenia (vo všeobecnosti v dĺžke trvania kratšej ako jeden rok), pre ktoré sa východisková suma stanovená podľa závažnosti nemôže zvyšovať, strednodobé porušenia (vo všeobecnosti v dĺžke trvania od jedného do piatich rokov), pre ktoré sa táto suma môže zvýšiť o 50 %, a dlhodobé porušenia (vo všeobecnosti v dĺžke trvania viac ako päť rokov), pre ktoré táto suma môže byť zvýšená o 10 % za každý rok (bod 1 B prvý odsek prvá až tretia zarážka usmernení z roku 1998).

227 Je nesporné, že Otis sa podieľala na karteli v Nemecku od 1. augusta 1995 do 5. decembra 2003, čiže počas obdobia porušenia, ktoré trvalo osem rokov a štyri mesiace, čo predstavuje dlhodobé porušenie.

228 Komisia teda na základe pravidiel, ktoré si sama stanovila v usmerneniach z roku 1998, zvýšila východiskovú sumu pokuty na základe dĺžky trvania porušenia v Nemecku o 80 %, čiže o 10 % za každý rok.

229 Toto zvýšenie o 80 % navyše nemožno považovať za zjavne neprimerané vzhľadom na dlhé trvanie porušenia (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdu prvého stupňa z 8. októbra 2008, SGL Carbon/Komisia, T-68/04, Zb. s. II-2511, bod 113).

230 Argumentácia žalobkýň v podstate vedie k zmiešaniu kritérií závažnosti a dĺžky trvania stanovených článkom 23 ods. 3 nariadenia č. 1/2003. Žalobkyne totiž svojou argumentáciou spochybňujú zvýšenie východiskovej sumy pokuty o 10 % ročne na základe okolností, ktoré súvisia s posúdením závažnosti porušenia. Poukazujú na skutočnosť, že po prvé kartel v Nemecku sa počas prvých piatich rokov protiprávnych dohôd týkal údajne len eskalátorov a po druhé žalobkyne údajne mali počas viac ako polovice dĺžky trvania kartelu nízky podiel na relevantnom trhu najmä z dôvodu svojho slabého postavenia na trhu s eskalátormi.

231 Aj za predpokladu, že úvahy týkajúce sa závažnosti porušenia možno zohľadniť pri určovaní percentuálneho zvýšenia východiskovej sumy pokuty na základe dĺžky trvania, tvrdenia žalobkýň v každom prípade nemožno prijať.

232 Po prvé je nesporné, že komplexné kartelové dohody týkajúce sa eskalátorov a výťahov v Nemecku predstavovali jediné a pokračujúce porušenie (odôvodnenie č. 569 napadnutého rozhodnutia), keďže účastníci porušenia počas celého jeho trvania sledovali spoločný cieľ, ktorý bol zameraný najmä na rozdelenie projektov medzi účastníkov a obmedzenie ich individuálneho obchodného správania pri predkladaní ponúk. Keďže žalobkyne vo veci T-145/07 nespochybňujú kvalifikáciu porušenia ako jediného a pokračujúceho porušenia, nemôžu vytýkať Komisii, že použila kombinovanú východiskovú sumu pre dohody týkajúce sa eskalátorov a výťahov. Vzhľadom na povahu porušenia a jeho geografický rozsah ho Komisia kvalifikovala ako „veľmi závažné“ (odôvodnenie č. 671 napadnutého rozhodnutia), a to bez ohľadu na to, či došlo k zmene príslušných výrobkov (výťahy a/alebo eskalátory). Keďže porušenie bolo „veľmi závažné“ počas celého sporného obdobia, Komisia bola oprávnená uplatniť tú istú sadzbu zvýšenia pre celé obdobie porušenia (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdu prvého stupňa z 12. septembra 2007, Prym a Prym Consumer/Komisia, T-30/05, neuverejnený v Zbierke, bod 196).

233 Po druhé treba pripomenúť, že situácia spoločnosti Otis nie je porovnateľná so situáciou spoločnosti Schindler (pozri body 220 a 221 vyššie). Keďže Otis nespochybňuje, že sa podieľala na protiprávnych dohodách týkajúcich sa tak eskalátorov, ako aj výťahov; že tieto protiprávne dohody predstavujú jediné a pokračujúce porušenie a napokon že Komisia na účely uplatnenia rozdielneho zaobchádzania na podniky použila ich obraty týkajúce sa výrobkov, ktoré boli predmetom kartelu, s cieľom zohľadniť ich skutočnú hospodársku schopnosť spôsobiť ujmu hospodárskej súťaži, Komisia pri určení konkrétnej východiskovej sumy pokuty oprávnene zohľadnila trhový podiel spoločnosti Otis v roku 2003, ktorý bol posledným rokom činnosti kartelu, na celom trhu s eskalátormi a výťahmi. Celkový obrat dosiahnutý spoločnosťou Otis na tomto trhu v roku 2003 bol podobný obratom spoločností Kone a ThyssenKrupp (odôvodnenie č. 677 napadnutého rozhodnutia). Zaradenie spoločnosti Otis do tej istej kategórie ako spoločností Kone a ThyssenKrupp na účely určenia konkrétnej východiskovej sumy pokút sa teda zdá byť koherentné a objektívne odôvodnené. Vzhľadom na úvahy uvedené v bode 232 vyššie žalobkyne vo veci T-145/07 nemôžu spochybňovať ani uplatnenie tej istej sadzby zvýšenia uvedenej sumy z dôvodu dĺžky trvania porušenia na všetky podniky patriace do tejto kategórie.

234 Preto sa tento žalobný dôvod musí zamietnuť.

O žalobnom dôvode založenom na porušení usmernení z roku 1998 a zásady proporcionality pri uplatnení skupinového násobného koeficientu na účely zohľadnenia cieľa odstrašenia pri stanovení východiskovej sumy pokút

235 V napadnutom rozhodnutí Komisia poukazuje na potrebu stanoviť pokuty „na úrovni, ktorá im zabezpečí dostatočný odstrašujúci účinok, s prihliadnutím na veľkosť každého podniku“ (odôvodnenie č. 686 napadnutého rozhodnutia). Komisia po tom, čo konštatovala, že „ThyssenKrupp a UTC/Otis sú so svojím celosvetovým obratom vo výške 47 100 000 000 eur a 34 300 000 000 eur oveľa významnejšími podnikmi ako ostatné podniky, ktorým je rozhodnutie určené,“ konštatovala, že „je potrebné zvýšiť východiskovú sumu [pokuty] s cieľom zohľadniť veľkosť a celkové zdroje“ týchto podnikov a že „je opodstatnené uplatnenie násobného koeficientu 2 (zvýšenie o 100 %) na východiskovú sumu pokuty, ktorá mala byť uložená spoločnosti ThyssenKrupp, a násobného koeficientu 1,7 (zvýšenie o 70 %) na východiskovú sumu pokuty, ktorá mala byť uložená spoločnosti UTC/Otis“ (odôvodnenie č. 690 napadnutého rozhodnutia).

236 Žalobkyne vo veciach T-145/07 a T-146/07 tvrdia, že Komisia porušila usmernenia z roku 1998 a zásadu proporcionality tým, že uplatnila násobný koeficient 1,7 na východiskové sumy pokút uložených spoločnostiam skupiny Otis v štyroch dotknutých členských štátoch s cieľom zabezpečiť dostatočný odstrašujúci účinok uvedených pokút.

237 V prvom rade žalobkyne napádajú zohľadnenie obratu spoločnosti UTC na účely určenia odstrašujúceho koeficientu.

238 V tejto súvislosti je potrebné v prvom rade pripomenúť, že Komisia správne konštatovala, že žalobkyne vo veciach T-141/07, T-142/07, T-145/07 a T-146/07 tvoria hospodársku jednotku (pozri body 67 až 90 a 106 až 120 vyššie).

239 Ďalej je potrebné zdôrazniť, že potreba zabezpečiť dostatočný odstrašujúci účinok pokuty, pokiaľ neodôvodňuje zvýšenie všeobecnej úrovne pokút v rámci uplatňovania politiky hospodárskej súťaže, vyžaduje, aby bola výška pokuty prispôsobená sledovanému dopadu na podnik, ktorému sa pokuta ukladá, a to tak, aby sa najmä s ohľadom na finančnú spôsobilosť dotknutého podniku nestala zanedbateľnou alebo naopak neprimeranou, v súlade s požiadavkami vychádzajúcimi na jednej strane z nutnosti zabezpečiť účinnosť pokuty a na druhej strane z dodržiavania zásady proporcionality (rozsudok Súdu prvého stupňa z 8. júla 2008, Lafarge/Komisia, T-54/03, neuverejnený v Zbierke, bod 670).

240 Je pravda, že na účely zohľadnenia cieľa odstrašenia Komisia nedefinovala v usmerneniach z roku 1998 individualizovanú metódu alebo kritériá, ktorých osobitné uvedenie by mohlo byť záväzné. Bod 1 A štvrtý odsek usmernení v kontexte posúdenia závažnosti porušenia sa zmieňuje len o nevyhnutnosti stanoviť pokutu na úroveň, ktorá zabezpečí, aby mala pokuta dostatočne odstrašujúci účinok (rozsudok Schunk a Schunk Kohlenstoff-Technik/Komisia, už citovaný v bode 83 vyššie, bod 193).

241 Z judikatúry však vyplýva, že Komisia je oprávnená použiť celkový obrat každého podniku, ktorý je účastníkom kartelu, ako relevantné kritérium na stanovenie odstrašujúceho násobného koeficientu (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora z 29. júna 2006, Showa Denko/Komisia, C-289/04 P, Zb. s. I-5859, body 17 a 18). Veľkosť a celkové zdroje podniku sú teda relevantné kritériá vzhľadom na sledovaný cieľ, ktorým je zaručiť účinnosť pokuty prispôsobením jej výšky s prihliadnutím na celkové zdroje podniku a jeho schopnosť získať prostriedky potrebné na zaplatenie tejto pokuty. Cieľom stanovenia sadzby zvýšenia východiskovej sumy na zabezpečenie dostatočne odstrašujúceho účinku pokuty je totiž skôr zaručiť účinnosť pokuty ako zohľadniť škodlivosť porušenia pre riadne fungovanie hospodárskej súťaže, a teda závažnosť uvedeného porušenia (rozsudok Lafarge/Komisia, už citovaný v bode 239 vyššie, bod 672).

242 Preto Komisia neporušila usmernenia z roku 1998 ani zásadu proporcionality, keď vychádzala z celkového obratu skupiny Otis na účely uplatnenia odstrašujúceho koeficientu.

243 V druhom rade žalobkyne vo veciach T-145/07 a T-146/07 tvrdia, že Komisia mala skúmať, či bolo odstrašenie nevyhnutné, pokiaľ ide o spoločnosť Otis, na základe pravdepodobnosti opakovaného porušenia a že mala náležite zohľadniť úsilie, ktoré žalobkyne vynaložili s cieľom zabrániť porušeniam pravidiel hospodárskej súťaže, keďže žalobkyne údajne urobili všetko, čo bolo primerane možné, aby zabránili porušeniam konštatovaným v napadnutom rozhodnutí. V tejto súvislosti poukazujú na program na dosiahnutie súladu s pravidlami hospodárskej súťaže, ktorý existoval v rámci skupiny Otis, na svoju spoluprácu počas správneho konania a na vypovedanie zmlúv so zamestnancami zodpovednými za porušenie, ktorí navyše údajne vynaložili veľké úsilie s cieľom utajiť svoje správanie pred svojimi nadriadenými.

244 V prejednávanej veci je nesporné, že Komisia pri uplatnení násobného koeficientu na spoločnosť Otis s cieľom posilniť odstrašujúci účinok pokút nevykonala posúdenie pravdepodobnosti opakovania porušenia. Ako totiž vyplýva z odôvodnení č. 688 až 690 napadnutého rozhodnutia, Komisia vzala do úvahy len veľkosť a celkové zdroje tejto spoločnosti, najmä jej celosvetový obrat.

245 Neexistencia posúdenia pravdepodobnosti opakovania porušenia zo strany spoločnosti Otis však nemá nijaký vplyv na zákonnosť násobného koeficientu (pozri v tomto zmysle rozsudky Súdu prvého stupňa BASF/Komisia, už citovaný v bode 167 vyššie, bod 229, a z 12. decembra 2007, BASF a UCB/Komisia, T-101/05 a T-111/05, Zb. s. II-4949, bod 47 a tam citovanú judikatúru). Nemožno totiž spochybňovať vzťah medzi na jednej strane veľkosťou a celkovými zdrojmi podnikov a na druhej strane potrebou zabezpečiť odstrašujúci účinok pokuty. V tejto súvislosti je potrebné vychádzať z toho, že veľký podnik, ktorý disponuje značnými finančnými zdrojmi v porovnaní so zdrojmi iných členov kartelu, môže ľahšie zhromaždiť prostriedky nevyhnutné na zaplatenie svojej pokuty, čo v záujme jej dostatočne odstrašujúceho účinku odôvodňuje, aby mu najmä pomocou použitia násobiteľa bola uložená pokuta, ktorá je proporcionálne vyššia než pokuta uložená za rovnaké porušenie, ktorého sa dopustil podnik, ktorý takýmito zdrojmi nedisponuje (pozri rozsudok BASF/Komisia, už citovaný v bode 167 vyššie, bod 235 a tam citovanú judikatúru).

246 Výhrada založená na neexistencii posúdenia pravdepodobnosti opakovania porušenia sa teda musí zamietnuť.

247 Pokiaľ ide o program na dosiahnutie súladu s pravidlami hospodárskej súťaže, ktorý existoval v rámci spoločnosti Otis, a skutočnosť, že táto spoločnosť vypovedala zmluvy so zamestnancami, ktorí boli zodpovední za porušenia, je potrebné poukázať na to, že ako Komisia správne zdôrazňuje

v odôvodnení č. 688 napadnutého rozhodnutia, takéto opatrenia nemajú nijaký vplyv na existenciu spáchaných porušení. Vzhľadom na to, že cieľom zvýšenia východiskovej sumy na zabezpečenie dostatočne odstrašujúceho účinku pokuty je najmä zabezpečiť účinnosť pokuty vzhľadom na finančnú schopnosť podniku, Komisia nie je povinná zohľadniť takéto opatrenia pri určovaní uplatniteľného násobného koeficientu (pozri v tomto zmysle rozsudok BASF a UCB/Komisia, už citovaný v bode 245 vyššie, bod 52).

248 Z tých istých dôvodov sa musí zamietnuť tvrdenie založené na spolupráci spoločnosti Otis počas správneho konania. Je potrebné dodať, že Komisia uznala existenciu spolupráce spoločnosti Otis a odmenila ju v rámci oznámenia o spolupráci z roku 2002, ako aj nad rámec tohto oznámenia (pozri kapitolu 13.8 napadnutého rozhodnutia). Posúdenie tejto spolupráce Komisiou je predmetom bodov 252 až 379 nižšie.

249 Po tretie žalobkyňa vo veci T-146/07 poznamenáva, že Komisia uplatnením odstrašujúceho koeficientu na základe obratu skupiny môže obísť maximálnu hranicu vo výške 10 % obratu stanovenú článkom 23 ods. 2 nariadenia č. 1/2003.

250 Toto tvrdenie sa tiež musí zamietnuť. Žalobkyňa vo veci T-146/07 totiž nevysvetlila, ako zvýšenie pokuty na základe obratu skupiny môže porušiť maximálnu hranicu vo výške 10 % uvedenú v článku 23 ods. 2 nariadenia č. 1/2003, ktorá sa vzťahuje na celkový obrat dotknutého podniku. Žalobkyňa vo veci T-146/07 v každom prípade netvrdí, že v prejednávanej veci bola prekročená hranica vo výške 10 %.

251 Zo všetkých vyššie uvedených úvah vyplýva, že tento žalobný dôvod sa musí zamietnuť.

O žalobnom dôvode založenom na porušení oznámenia o spolupráci z roku 2002 a článku 253 ES a na porušení zásad ochrany legitímnej dôvery, proporcionality, spravodlivosti, rovnosti zaobchádzania a práva na obhajobu

252 Žalobkyne vo veciach T-141/07 a T-145/07 pripomínajú, že podali žiadosti o oslobodenie od pokút alebo o ich zníženie podľa oznámenia o spolupráci z roku 2002. Komisia však údajne pri posudzovaní kvality a užitočnosti ich spolupráce porušila ustanovenia uvedeného oznámenia, článok 253 ES, zásady ochrany legitímnej dôvery, proporcionality, spravodlivosti a rovnosti zaobchádzania, ako aj ich právo na obhajobu.

O oznámení o spolupráci z roku 2002

253 Je potrebné poukázať na to, že Komisia v oznámení o spolupráci z roku 2002 definovala podmienky, za ktorých môžu byť podniky, ktoré s ňou spolupracujú pri preukazovaní kartelu, oslobodené od pokuty alebo môžu dosiahnuť zníženie pokuty, ktorú by inak museli zaplatiť.

254 Po prvé oznámenie o spolupráci z roku 2002 v oddiele A bode 8 stanovuje:

„Komisia udelí podniku oslobodenie od akejkoľvek pokuty, ktorá by bola inak uložená, ak:

a) podnik je prvý, ktorý predkladá dôkaz, ktorý podľa názoru Komisie jej umožní prijať rozhodnutie na vykonanie vyšetrovania v zmysle článku 14 ods. 3 nariadenia č. 17 v súvislosti s údajným kartelovým vplyvom na spoločenstvo [v súvislosti s údajným kartelom ovplyvňujúcim Spoločenstvo – *neoficiálny preklad*], alebo

b) podnik je prvý, ktorý predloží dôkaz, ktorý podľa názoru Komisie jej umožní zistiť porušovanie článku 81 [ES] v súvislosti s údajným kartelovým vplyvom na spoločenstvo [v súvislosti s údajným kartelom ovplyvňujúcim Spoločenstvo – *neoficiálny preklad*].“

255 Oznámenie o spolupráci z roku 2002 v oddiele B bode 20 ďalej stanovuje, že „podniky, ktoré nespĺňajú podmienky [oslobodenia od pokuty] podľa oddielu A, môžu byť oprávnené pre využitie zníženia akejkoľvek pokuty, ktorá by bola inak uložená,“ a v bode 21 stanovuje, že „s cieľom oprávnenia podnik musí poskytnúť Komisii dôkaz o porušovaní, pre ktoré existuje podozrenie, ktorý predstavuje značnú pridanú hodnotu, pokiaľ ide o dôkaz, ktorý už má Komisia, a musí ukončiť svoje zapojenie sa do porušovania, pre ktoré existuje podozrenie, najneskôr k dátumu, keď predkladá dôkaz [na splnenie podmienok na zníženie pokuty musí podnik poskytnúť Komisii dôkaz o údajnom porušení, ktorý predstavuje významnú pridanú hodnotu vo vzťahu k dôkazom, ktoré Komisia už má k dispozícii, a musí ukončiť svoju účasť na údajnom porušení najneskôr v čase, keď predloží tento dôkaz – *neoficiálny preklad*].“

256 Pokiaľ ide o pojem pridaná hodnota, tento pojem je vysvetlený v bode 22 oznámenia o spolupráci z roku 2002:

„Pojem ‚pridaná hodnota‘ sa týka rozsahu, do ktorého poskytnutý dôkaz posilňuje, svojou povahou a/alebo úrovňou podrobnosti [rozsahu, v akom poskytnutý dôkaz svojou povahou a/alebo úrovňou podrobnosti posilňuje – *neoficiálny preklad*] schopnosť Komisie preukázať dané skutočnosti. Pri tomto hodnotení Komisia obvykle považuje písomný dôkaz pochádzajúci z časového obdobia, ku ktorému sa vzťahujú skutočnosti, za dôkaz väčšej hodnoty ako je následne stanovený dôkaz [pochádzajúci z obdobia súvisiaceho s predmetnými skutočnosťami za dôkaz väčšej hodnoty ako dôkaz získaný následne – *neoficiálny preklad*]. Podobne, dôkaz priamo sa vzťahujúci k daným skutočnostiam sa spravidla považuje za dôkaz s väčšou hodnotou ako iba nepriama dôležitosť [Podobne dôkaz priamo súvisiaci s predmetnými skutočnosťami sa vo všeobecnosti považuje za dôkaz vyššej hodnoty ako dôkaz, ktorý s nimi súvisí len nepriamo – *neoficiálny preklad*].“

257 Bod 23 písm. b) prvý odsek oznámenia o spolupráci z roku 2002 stanovuje rozdelenie znížení pokút do troch kategórií:

„– prvý podnik spĺňajúci bod 21: zníženie o 30 – 50 %,

– druhý podnik spĺňajúci bod 21: zníženie o 20 – 30 %,

– ďalšie podniky, ktoré spĺňajú bod 21: zníženie až do 20 %.“

258 Oznámenie o spolupráci z roku 2002 v bode 23 písm. b) druhom odseku stanovuje:

„s cieľom určiť úroveň zníženia v rámci každého z týchto pásiem Komisia zohľadní čas, kedy bol predložený dôkaz spĺňajúci podmienku v bode 21, a rozsah, do ktorého predstavuje pridanú hodnotu [rozsah, v akom predstavuje pridanú hodnotu – *neoficiálny preklad*]. Môže tiež zohľadniť rozsah a kontinuitu akejkoľvek spolupráce poskytovanej podnikom po dátume jeho predloženia.“

259 Napokon bod 23 písm. b) posledný odsek oznámenia o spolupráci z roku 2002 stanovuje:

„… ak podnik poskytne dôkaz týkajúci sa skutočností, ktoré boli predtým Komisii neznáme a ktoré majú priamy vplyv na závažnosť alebo obdobie trvania kartelu, pre ktorý existuje podozrenie, Komisia nezohľadní tieto prvky pri stanovovaní akejkoľvek pokuty, ktorá má byť uložená podniku, ktorý poskytol tento dôkaz.“

O miere voľnej úvahy Komisie a o preskúmaní súdmi Únie

260 Je potrebné pripomenúť, že článok 23 ods. 2 nariadenia č. 1/2003, ktorý predstavuje právny základ pre ukladanie pokút v prípade porušenia pravidiel súťažného práva Únie, priznáva Komisii určitú mieru voľnej úvahy pri určovaní pokút (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdu prvého stupňa z 21. októbra 1997, Deutsche Bahn/Komisia, T-229/94, Zb. s. II-1689, bod 127), ktorá závisí najmä od jej všeobecnej politiky v oblasti hospodárskej súťaže (rozsudok Musique Diffusion française a i./Komisia, už citovaný v bode 210 vyššie, body 105 a 109). Práve v tomto rámci Komisia na zabezpečenie transparentnosti a objektívnosti svojich rozhodnutí v oblasti pokút prijala a zverejnila oznámenie o spolupráci z roku 2002. Ide o nástroj, ktorého účelom je určiť v súlade s predpismi vyššej právnej sily kritériá, ktoré Komisia zamýšľa uplatňovať v rámci výkonu svojej diskrečnej právomoci. Z toho vyplýva samoobmedzenie tejto právomoci (pozri analogicky rozsudok Súdu prvého stupňa z 30. apríla 1998, Vlaams Gewest/Komisia, T-214/95, Zb. s. II-717, bod 89), keďže Komisia musí dodržiavať usmernenia, ktoré si stanovila (pozri analogicky rozsudok Súdu prvého stupňa z 12. decembra 1996, AIUFFASS a AKT/Komisia, T-380/94, Zb. s. II-2169, bod 57).

261 Samoobmedzenie diskrečnej právomoci Komisie, ktoré vyplýva z prijatia oznámenia o spolupráci z roku 2002, však nie je nezlučiteľné so zachovaním značnej miery voľnej úvahy Komisie (pozri analogicky rozsudok Raiffeisen Zentralbank Österreich a i./Komisia, už citovaný v bode 164 vyššie, bod 224).

262 Oznámenie o spolupráci z roku 2002 totiž obsahuje rôzne flexibilné prvky, ktoré umožňujú Komisii vykonávať jej diskrečnú právomoc v súlade s ustanoveniami článku 23 nariadenia č. 1/2003, ako ich vyložil Súdny dvor (pozri analogicky rozsudok Raiffeisen Zentralbank Österreich a i./Komisia, už citovaný v bode 164 vyššie, bod 224).

263 Je teda potrebné poukázať na to, že Komisia disponuje širokou mierou voľnej úvahy pri posudzovaní otázky, či majú dôkazy predložené podnikom, ktorý požiadal o uplatnenie oznámenia o spolupráci z roku 2002, významnú pridanú hodnotu v zmysle bodu 21 uvedeného oznámenia (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora z 10. mája 2007, SGL Carbon/Komisia, C-328/05 P, Zb. s. I-3921, bod 88, a rozsudok Súdu prvého stupňa z 18. júna 2008, Hoechst/Komisia, T-410/03, Zb. s. II-881, bod 555). Pokiaľ ide o bod 8 písm. a) a b) oznámenia o spolupráci z roku 2002, je potrebné konštatovať, že táto značná miera voľnej úvahy vyplýva zo samotného znenia tohto ustanovenia, v ktorom sa výslovne spomína predloženie dôkazov, ktoré „podľa názoru Komisie“ umožnia Komisii prijať rozhodnutie na vykonanie vyšetrovania alebo umožnia Komisii konštatovať porušenie. Posúdenie kvality a užitočnosti spolupráce poskytnutej podnikom si totiž vyžaduje zložité skutkové posúdenie (pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. mája 2007, SGL Carbon/Komisia, už citovaný, bod 81, a rozsudok Carbone-Lorraine/Komisia, už citovaný v bode 137 vyššie, bod 271).

264 Rovnako po konštatovaní, že dôkazy predstavujú významnú pridanú hodnotu v zmysle bodu 21 oznámenia o spolupráci z roku 2002, Komisia disponuje určitou mierou voľnej úvahy, keď má stanoviť presnú úroveň zníženia pokuty, ktoré sa má priznať dotknutému podniku. Bod 23 písm. b) prvý odsek uvedeného oznámenia totiž stanovuje pásma na zníženie pokuty pre rôzne kategórie dotknutých podnikov, zatiaľ čo druhý odsek uvedeného bodu stanovuje kritériá, ktoré má Komisia zohľadniť pri stanovení úrovne zníženia v rámci týchto pásiem.

265 Vzhľadom na mieru voľnej úvahy, ktorou Komisia disponuje pri hodnotení spolupráce podniku podľa oznámenia o spolupráci z roku 2002, jej Všeobecný súd môže vytknúť iba zjavné prekročenie tejto miery voľnej úvahy (pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. mája 2007, SGL Carbon/Komisia, už citovaný v bode 263 vyššie, body 81, 88 a 89, a rozsudok z 18. júna 2008, Hoechst/Komisia, už citovaný v bode 263 vyššie, bod 555).

O spolupráci spoločnosti Otis pri preukázaní porušenia v Belgicku

266 Komisia v odôvodnení č. 767 napadnutého rozhodnutia rozhodla „priznať spoločnosti Otis zníženie pokuty o 40 % v pásme stanovenom v bode 23 [prvom odseku] [písm.] b) prvej [zarážke] oznámenia o spolupráci [z roku 2002].“

267 V odôvodnení č. 763 napadnutého rozhodnutia Komisia uvádza, že „Otis ako druhý podnik poskytla informácie týkajúce sa Belgicka krátko po druhej sérii inšpekcií vykonaných v Belgicku“ a že „žiadosť spoločnosti Otis [podľa oznámenia o spolupráci z roku 2002] sa skladá v podstate z ústnych vyhlásení podniku a obmedzených dôkazov z relevantného obdobia.“

268 Pokiaľ ide o hodnotu spolupráce spoločnosti Otis, Komisia v odôvodnení č. 766 napadnutého rozhodnutia uvádza, že táto spolupráca bola nepretržitá a že „posilnila schopnosť Komisie preukázať porušenie, najmä vďaka listinným dôkazom z relevantného obdobia, ktoré teda predstavovali významnú pridanú hodnotu.“ Komisia v uvedenom odôvodnení dodáva, že „predložené dôkazy však poskytujú len obmedzené informácie o skutočnostiach, o ktorých Komisia predtým nevedela.“

269 Podľa žalobkýň vo veci T-145/07 malo byť spoločnosti Otis priznané zníženie pokuty o 50 %, keďže údajne v skorom štádiu konania poskytla rozsiahle dôkazy týkajúce sa kartelov v Belgicku, vrátane dôkazov z relevantného obdobia, ako sú zoznamy projektov. V tejto súvislosti poukazujú na svoju odpoveď na oznámenie o výhradách. Podľa spoločnosti Otis rozsah a dôkazná hodnota predložených dôkazov zďaleka prekročili informácie poskytnuté spoločnosťou Kone v súvislosti s porušením v Nemecku, za ktoré Komisia priznala zníženie o 50 %.

270 V tejto súvislosti je potrebné konštatovať, že žalobkyne vo veci T-145/07 nespochybňujú skutočnosť, že spolupráca spoločnosti Otis spadá do bodu 23 písm. b) prvého odseku prvej zarážky oznámenia o spolupráci z roku 2002 a že z tohto dôvodu mala táto spoločnosť nárok na zníženie pokuty v rozsahu od 30 % do 50 %. Zníženie pokuty o 40 % priznané spoločnosti Otis z dôvodu jej spolupráce (odôvodnenie č. 767 napadnutého rozhodnutia) sa teda nachádza v pásme stanovenom na tento účel uvedeným oznámením.

271 Bez toho, aby bolo potrebné rozhodnúť o prípustnosti argumentácie žalobkýň, ktorá v podstate odkazuje na pripomienky uvedené v dokumente pripojenom k žalobe, je potrebné konštatovať, že žalobkyne v prejednávanej veci nepreukázali, že Komisia zjavne prekročila svoju mieru voľnej úvahy, keď stanovila zníženie pokuty pre spoločnosť Otis na základe jej spolupráce pri preukázaní porušenia v Belgicku na 40 %.

272 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že oznámenie o spolupráci z roku 2002 v bode 23 písm. b) druhom odseku stanovuje, že s cieľom určiť úroveň zníženia pokuty v rámci pásma Komisia súčasne zohľadní „čas, kedy bol predložený dôkaz spĺňajúci podmienku v bode 21, a rozsah, v akom predstavuje pridanú hodnotu.“

273 Z nespochybnených konštatovaní uvedených v napadnutom rozhodnutí (odôvodnenia č. 95, 96 a 766 napadnutého rozhodnutia) pritom vyplýva, že aj keď Otis splnila podmienky bodu 21 oznámenia o spolupráci z roku 2002 pomerne krátko po začatí konania, dôkazy týkajúce sa kartelu v Belgicku predložené spoločnosťou Otis, ktoré viedli k zníženiu pokuty, boli poskytnuté Komisii až po tom, čo dostala žiadosť spoločnosti Kone podľa uvedeného oznámenia, ktorá jej umožnila konštatovať porušenie v Belgicku (odôvodnenie č. 760 napadnutého rozhodnutia). Okrem toho Komisia už skôr zorganizovala dve série inšpekcií v Belgicku, najmä v priestoroch spoločnosti Otis Belgicko.

274 Bez ohľadu na kvalitu a užitočnosť dôkazov poskytnutých spoločnosťou Otis Komisia vzhľadom na dátum poskytnutia dôkazov zjavne neprekročila svoju mieru voľnej úvahy, keď spoločnosti Otis na základe jej spolupráce pri preukázaní kartelu v Belgicku priznala zníženie pokuty o 40 %.

275 Na tomto závere nič nemení tvrdenie založené na znížení pokuty o 50 %, ktoré bolo priznané spoločnosti Kone v rámci kartelu v Nemecku. Je totiž potrebné konštatovať, že posúdenie toho, čo predstavuje významnú pridanú hodnotu, si prirodzene vyžaduje špecifickú analýzu vzhľadom na kontext všetkých dôkazov, ktoré má Komisia k dispozícii v súvislosti s daným porušením, takže informácie súvisiace so samostatnými porušeniami, konkrétne s porušeniami v Belgicku a v Nemecku, nie sú porovnateľné. Vzhľadom na to, že situácie jednotlivých podnikov nie sú porovnateľné, Komisia priznala spoločnosti Otis, pokiaľ ide o jej spoluprácu pri preukázaní kartelu v Belgicku, zníženie o 40 %, zatiaľ čo spoločnosti Kone priznala za jej spoluprácu v rámci preukázania porušenia v Nemecku zníženie o 50 %, bez toho, aby porušila zásadu rovnosti zaobchádzania.

276 V každom prípade žalobkyne vo veci T-145/07 po prvé nepodložili svoje tvrdenie, že rozsah a dôkazná hodnota dôkazov predložených spoločnosťou Otis týkajúcich sa kartelu v Belgicku zďaleka prekračovala informácie poskytnuté spoločnosťou Kone v súvislosti s Nemeckom.

277 Po druhé je nesporné, že Kone poskytla Komisii dôkazy s významnou pridanou hodnotou týkajúce sa kartelu v Nemecku 12. a 18. februára 2004, čiže v mesiaci nasledujúcom po prvej inšpekcii Komisie z 28. januára 2004 (odôvodnenia č. 104 až 106 a 792 napadnutého rozhodnutia), zatiaľ čo spolupráca spoločnosti Otis týkajúca sa kartelu v Belgicku sa začala [*dôverné*], čiže po uskutočnení druhej série inšpekcií v tomto členskom štáte 9. marca 2004 (odôvodnenia č. 95 a 96 napadnutého rozhodnutia).

278 Po tretie v čase, keď Otis, ktorej spolupráca spadala do bodu 23 písm. b) prvého odseku prvej zarážky oznámenia o spolupráci z roku 2002, poskytla Komisii dôkazy týkajúce sa kartelu v Belgicku, Komisia už mala k dispozícii dostatok dôkazov na konštatovanie porušenia, ktoré boli obsiahnuté v skoršej žiadosti spoločnosti Kone, za ktorú bolo tejto spoločnosti priznané úplné oslobodenie od pokút (odôvodnenia č. 760 a 761 napadnutého rozhodnutia). Naproti tomu, pokiaľ ide o porušenie v Nemecku, žiadnemu podniku nebolo priznané oslobodenie od pokút, čo znamená, že v čase, keď Kone podala svoju žiadosť podľa tohto oznámenia, Komisia nemala k dispozícii dostatok dôkazov na konštatovanie porušenia v Nemecku.

279 Zo všetkého, čo bolo uvedené vyššie, vyplýva, že všetky výhrady spoločnosti Otis týkajúce sa uplatnenia oznámenia o spolupráci z roku 2002 na jej spoluprácu pri preukázaní porušenia v Belgicku sa musia zamietnuť.

O spolupráci spoločnosti Otis pri preukázaní porušenia v Nemecku

280 Otis, ktorá ako druhý podnik podala žiadosť podľa oznámenia o spolupráci z roku 2002 týkajúcu sa kartelu v Nemecku [*dôverné*] (odôvodnenie č. 107 napadnutého rozhodnutia), získala zníženie pokuty o 25 % podľa bodu 23 písm. b) tohto oznámenia za svoju spoluprácu pri preukázaní kartelu v Nemecku (odôvodnenie č. 800 napadnutého rozhodnutia). Komisia v tejto súvislosti v odôvodneniach č. 796 a 799 napadnutého rozhodnutia uvádza:

„796 Vzhľadom na ich význam, ako aj kvalitu a časový kontext vyjadrenia spoločnosti Otis poskytnuté dôkazy skutočne predstavujú významnú pridanú hodnotu, ktorá posilňuje schopnosť Komisie preukázať predmetné skutočnosti. Ide však o štandardný predpoklad priznania zníženia pokút podľa bodov 21 a 22 oznámenia o spolupráci [z roku 2002]. Otis nepreukázala, akým spôsobom jej spolupráca predstavovala výnimočné okolnosti. Okrem toho oznámenie o spolupráci [z roku 2002] nepripúšťa priznanie zníženia mimo pásma od 20 % do 30 % druhému podniku, ktorý predložil dôkazy.

…

799 Zníženie pokuty v stanovenom pásme zohľadňuje čas predloženia dôkazov, mieru ich pridanej hodnoty, ako aj mieru a kontinuitu spolupráce podniku po predložení vyjadrení. Otis úplne splnila podmienku bodu 21 až po doplnení z [*dôverné*]. Vyhlásenia spoločnosti Otis napriek tomu predstavovali významnú pridanú hodnotu, ktorá podstatne posilnila schopnosť Komisie preukázať porušenie. [*dôverné*]. Predložené dôkazy však neobsahujú dôkazy z relevantného obdobia."

281 V prvom rade žalobkyne vo veci T-145/07 tvrdia, že Komisia porušila oznámenie o spolupráci z roku 2002, keďže Otis údajne splnila podmienky na získanie oslobodenia od pokút podľa bodu 8 písm. b) uvedeného oznámenia. Komisia totiž údajne informovala spoločnosť Otis, [*dôverné*], že ešte stále môže získať oslobodenie na základe uvedeného oznámenia, pokiaľ ide o Nemecko, a že jej môže byť priznané podmienečné oslobodenie od pokút. Žiadosť o oslobodenie od pokút však bola zamietnutá [*dôverné*]. Na rozdiel od toho, čo tvrdí Komisia, dôkazy, vysvetlenia a informácie, ktoré jej poskytla Otis pred [*dôverné*], Komisii údajne umožnili konštatovať porušenie článku 81 ES v súlade s bodom 8 písm. b) tohto oznámenia.

282 Je potrebné pripomenúť, že vzhľadom na mieru voľnej úvahy, ktorou Komisia disponuje pri hodnotení spolupráce podniku podľa oznámenia o spolupráci z roku 2002, jej Všeobecný súd môže vytknúť iba zjavné prekročenie tejto miery voľnej úvahy (pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. mája 2007, SGL Carbon/Komisia, už citovaný v bode 263 vyššie, body 81, 88 a 89, a rozsudok z 18. júna 2008, Hoechst/Komisia, už citovaný v bode 263 vyššie, bod 555).

283 Je tiež potrebné pripomenúť, že jednou z podmienok na priznanie oslobodenia na základe bodu 8 písm. b) oznámenia o spolupráci z roku 2002 je, že podnik ako prvý predloží dôkazy, ktoré Komisii podľa jej názoru umožnia konštatovať porušenie článku 81 ES v súvislosti s údajným kartelom ovplyvňujúcim Spoločenstvo.

284 Je potrebné konštatovať, že v čase, keď Otis podala svoju žiadosť podľa uvedeného oznámenia týkajúcu sa porušenia v Nemecku, [*dôverné*], Komisia už uskutočnila dve série inšpekcií v tomto štáte, a to 28. januára a 9. marca 2004 (odôvodnenia č. 104 a 106 napadnutého rozhodnutia). Okrem toho Komisia už skôr dostala informácie od informátora počas leta 2003 (odôvodnenie č. 91 napadnutého rozhodnutia) a 12. februára 2004 dostala žiadosť spoločnosti Kone podľa tohto oznámenia (odôvodnenie č. 105 napadnutého rozhodnutia).

285 Podľa žalobkýň vo veci T-145/07 však z listu Komisie adresovaného spoločnosti Otis [*dôverné*] vyplýva, že skôr, než Komisia mala k dispozícii informácie poskytnuté spoločnosťou Otis, nebola schopná preukázať porušenie v Nemecku.

286 Komisia v tomto liste po tom, ako pripomenula, že [*dôverné*], informovala spoločnosť Otis, že práve prijala rozhodnutie týkajúce sa prvej žiadosti podľa oznámenia o spolupráci z roku 2002 a [*dôverné*]. Komisia dodala, že overí [*dôverné*]. Komisia však zdôraznila skutočnosť, že [*dôverné*] za jej účasť na karteli v Nemecku.

287 Je potrebné poukázať na to, že list [*dôverné*] treba vykladať z hľadiska bodu 18 oznámenia o spolupráci z roku 2002, podľa ktorého „Komisia nebude zvažovať ďalšie žiadosti o oslobodenie od pokút pred prijatím stanoviska k existujúcej žiadosti, pokiaľ ide o to isté porušenie, pre ktoré existuje podozrenie." Jediným cieľom tohto listu teda bolo informovať spoločnosť Otis o tom, že Komisia po prijatí stanoviska k žiadosti iného podniku, konkrétne spoločnosti Kone, o oslobodenie od pokút už mohla zvážiť žiadosť spoločnosti Otis o oslobodenie od pokút. Tento list však neobsahuje nijaké posúdenie kvality spolupráce spoločnosti Otis. Naopak v tomto liste je výslovne uvedené, že Komisia ešte musí preskúmať, či dôkazy predložené spoločnosťou Otis spĺňajú podmienky bodu 8 písm. b) uvedeného oznámenia.

288 Pokiaľ ide o kvalitu spolupráce spoločnosti Otis týkajúcej sa kartelu v Nemecku, treba konštatovať, že ako vyplýva zo spisu, táto spolupráca pozostávala v podstate z jednostranných vyhlásení.

289 Jednostranné – hoci aj podrobné – vyhlásenia podniku však nemôžu postačovať na konštatovanie porušenia, ak nie sú podložené presnými a zhodujúcimi sa listinnými dôkazmi. Komisia je totiž na účely odôvodnenia pevného presvedčenia, že k porušeniu došlo, povinná uviesť vo svojom rozhodnutí presné a zhodujúce sa dôkazy (pozri rozsudok Súdu prvého stupňa zo 6. júla 2000, Volkswagen/Komisia, T-62/98, Zb. s. II-2707, bod 43 a tam citovanú judikatúru).

290 Je pravda, že Otis v rámci svojej žiadosti podľa oznámenia o spolupráci z roku 2002 predložila určité listinné dôkazy. [*dôverné*]

291 Dôkazná hodnota týchto dôkazov je však obmedzená. Tieto dôkazy ako také totiž neobsahujú nijaký náznak protisúťažného správania konštatovaného v napadnutom rozhodnutí. [*dôverné*]

292 Za týchto okolností, hoci dôkazy predložené spoločnosťou Otis obsahovali niekoľko dokumentov z relevantného obdobia (konkrétne vyúčtovanie výdavkov dvoch zamestnancov spoločnosti Otis), Komisia bez toho, aby zjavne prekročila svoju mieru voľnej úvahy, rozhodla, že vyjadrenia spoločnosti Otis nepostačovali na konštatovanie porušenia článku 81 ES v Nemecku. Komisia teda oprávnene odmietla priznať spoločnosti Otis oslobodenie od pokút podľa bodu 8 písm. b) oznámenia o spolupráci z roku 2002.

293 Na tomto závere nič nemení skutočnosť, že napadnuté rozhodnutie obsahuje mnohé odkazy na vyjadrenia spoločnosti Otis. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že skôr, než Komisia dostala žiadosť spoločnosti Otis podľa oznámenia o spolupráci z roku 2002, dostala žiadosť spoločnosti Kone podľa toho istého oznámenia a že žiadosť spoločnosti Kone – rovnako ako žiadosť spoločnosti Otis – pozostávala v podstate z jednostranných vyhlásení a nebola podložená nijakým iným dôkazom ako jej vlastnými písomnými vyhláseniami založenými na spomienkach (odôvodnenie č. 788 napadnutého rozhodnutia). Vzhľadom na to, že Komisia nemohla konštatovať porušenie v Nemecku len na základe jednostranných vyhlásení spoločnosti Kone alebo spoločnosti Otis, musela v napadnutom rozhodnutí (odôvodnenia č. 209 až 288 napadnutého rozhodnutia) odkázať na súbor ďalších potvrdzujúcich dôkazov, medzi ktoré patrili dôkazy predložené spoločnosťou Otis, ale ktoré samy osebe nepostačovali na konštatovanie porušenia (pozri bod 289 vyššie).

294 V druhom rade žalobkyne vo veci T-145/07 zastávajú názor, že v čase, keď Komisia zamietla žiadosť spoločnosti Otis o oslobodenie od pokút, [*dôverné*], nemala úplne zanalyzované informácie poskytnuté touto spoločnosťou, najmä dokumenty [*dôverné*]. Na základe správnej analýzy týchto dokumentov by pritom Komisia priznala spoločnosti Otis oslobodenie od pokút.

295 Toto tvrdenie sa musí zamietnuť, keďže z analýzy uvedenej v bodoch 282 až 293 vyššie vyplýva, že dôkazy, ktoré Otis poskytla Komisii, ako celok, a teda aj dokumenty [*dôverné*] nespĺňali podmienky bodu 8 písm. b) oznámenia o spolupráci z roku 2002. Jednostranné vyhlásenia spoločnosti Otis, ktoré neboli podložené presnými a zhodujúcimi sa listinnými dôkazmi, totiž samy osebe nemohli umožniť Komisii konštatovať porušenie v Nemecku.

296 V každom prípade tvrdenie žalobkýň vo veci T-145/07, že Komisia neanalyzovala dokumenty [*dôverné*], je nesprávne. Je totiž potrebné poukázať na to, že list Komisie adresovaný spoločnosti Otis [*dôverné*], ktorým Komisia informuje túto spoločnosť o tom, že preskúma, či Otis spĺňa podmienky bodu 8 písm. b) oznámenia o spolupráci z roku 2002, výslovne odkazuje na vyhlásenie z [*dôverné*] a na dokument doručený [*dôverné*]. Komisia navyše využila jednak informácie poskytnuté spoločnosťou Otis [*dôverné*] (pozri body 108, 228, 253, 255, 257, 265, 266, 268 a 270 oznámenia o výhradách a odôvodnenia č. 213, 240, 242, 244, 251 až 254, 257 a 260 napadnutého rozhodnutia) a [*dôverné*] (pozri body 255, 275 a 282 oznámenia o výhradách a odôvodnenia č. 242 a 272 napadnutého

rozhodnutia). Pokiaľ ide o e-mail spoločnosti Otis zaslaný Komisii [*dôverné*], stačí uviesť, že tento e-mail obsahuje len návrh spoločnosti Otis, že dá Komisii k dispozícii svojich zamestnancov a – pokiaľ to bude možné – aj svojich bývalých zamestnancov.

297 V treťom rade žalobkyne vo veci T-145/07 tvrdia, že Komisia mala neúplný záznam o dokumentoch predložených spoločnosťou Otis a že v dôsledku toho je skutkový základ jej posúdenia spolupráce tejto spoločnosti neúplný, a teda nesprávny. V napadnutom rozhodnutí tak údajne nie je zohľadnené podanie [*dôverné*], ktoré obsahovalo súhrnnú tabuľku ciest uskutočnených v Nemecku, podanie [*dôverné*], ktoré zahŕňalo vyčíslenie cestovných výdavkov, ako aj dva CD-ROMy, ktoré obsahovali e-maily, podanie [*dôverné*], ktoré zahŕňalo súhrn opatrení prijatých spoločnosťou Otis s cieľom pomôcť Komisii, a podanie [*dôverné*], ktoré zahŕňalo návrh na poskytnutie bývalých zamestnancov spoločnosti Otis k dispozícii Komisie. V napadnutom rozhodnutí sa navyše údajne nespomína spolupráca, ktorú Otis poskytla Komisii tým, že odpovedala na jej neformálne žiadosti o informácie týkajúce sa Nemecka.

298 Táto výhrada sa musí zamietnuť z dôvodov uvedených v bode 295 vyššie. V každom prípade je potrebné konštatovať, že na rozdiel od toho, čo tvrdia žalobkyne vo veci T-145/07, podania spoločnosti Otis [*dôverné*] sú súčasťou spisu Komisie, boli riadne spomenuté v bode 108 oznámenia o výhradách a v odôvodnení č. 107 napadnutého rozhodnutia a Komisia ich navyše využila, čo vyplýva z bodov 231, 232 a 258 oznámenia o výhradách a z odôvodnení č. 216, 217, 245 a 247 napadnutého rozhodnutia. Pokiaľ ide o dva CD-ROMy, ktoré údajne boli doručené Komisii, a neboli založené v jej spise, stačí uviesť, že ako uvádzajú žalobkyne vo veci T-145/07, sú súčasťou podania spoločnosti Otis [*dôverné*], ktoré je riadne spomenuté v odôvodnení č. 107 napadnutého rozhodnutia. Neexistencia konkrétnych odkazov na uvedené CD-ROMy v oznámení o výhradách a v napadnutom rozhodnutí je odôvodnená tým, že neobsahovali informácie užitočné pre vyšetrovanie Komisie, čo vyplýva najmä z analýzy niektorých dokumentov, ktoré sa nachádzali na týchto CD-ROMoch, ktoré predložila Otis v nadväznosti na písomnú otázku Všeobecného súdu. Pokiaľ ide o podanie [*dôverné*], ktoré zahŕňalo súhrn opatrení prijatých spoločnosťou Otis s cieľom pomôcť Komisii, a podanie [*dôverné*], ktoré predstavovalo návrh na poskytnutie bývalých zamestnancov spoločnosti Otis k dispozícii Komisie, je potrebné konštatovať, že tieto podania nepredstavujú informácie týkajúce sa kartelu v Nemecku. Napokon, ako správne uvádza Komisia, e-maily, ktoré údajne nie sú založené v jej spise, sa v podstate týkajú len čisto praktických aspektov spolupráce spoločnosti Otis (ako je organizácia stretnutí alebo neprítomnosť niektorých spolupracovníkov). Výhradu žalobkýň vo veci T-145/07 založenú na chybách v posúdení spolupráce spoločnosti Otis teda nemožno prijať.

299 V štvrtom rade žalobkyne vo veci T-145/07 poznamenávajú, že Komisia v napadnutom rozhodnutí nevysvetlila dôvody, pre ktoré zamietla žiadosť spoločnosti Otis o oslobodenie od pokút. Komisia tým údajne porušila článok 253 ES, oznámenie o spolupráci z roku 2002, zásadu ochrany legitímnej dôvery, ako aj právo spoločnosti Otis na obhajobu, takže pokuta uložená spoločnosti Otis za kartel v Nemecku by sa mala zrušiť.

300 Z bodu 31 oznámenia o spolupráci z roku 2002, na ktorý žalobkyne výslovne odkazujú, vyplýva, že „skutočnosť, že podnik spolupracoval s Komisiou počas správneho postupu [počas správneho konania – *neoficiálny preklad*], [sa] uvedie v akomkoľvek rozhodnutí tak, aby sa vysvetlil dôvod pre oslobodenie od pokuty alebo zníženie pokuty.“

301 Okrem toho podľa ustálenej judikatúry otázku, či odôvodnenie rozhodnutia spĺňa požiadavky článku 253 ES, treba posúdiť nielen so zreteľom na jeho znenie, ale aj na jeho kontext, ako aj všetky právne pravidlá upravujúce príslušnú oblasť (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdu prvého stupňa z 25. júna 1998, British Airways a i./Komisia, T-371/94 a T-394/94, Zb. s. II-2405, bod 94 a tam citovanú judikatúru).

302 Súdny dvor už navyše konštatoval, že odôvodnenie môže byť implicitné pod podmienkou, že umožní dotknutým osobám oboznámiť sa s dôvodmi, ktoré viedli k prijatiu predmetných opatrení, a Všeobecnému súdu poskytne dostatok informácií potrebných na uskutočnenie preskúmania (pozri v tomto zmysle rozsudky Súdneho dvora Aalborg Portland a i./Komisia, už citovaný v bode 123 vyššie, bod 372, a z 8. februára 2007, Groupe Danone/Komisia, C-3/06 P, Zb. s. I-1331, bod 46).

303 V prejednávanej veci je potrebné konštatovať, že Komisia v odôvodnení č. 795 napadnutého rozhodnutia poukazuje na to, že „Otis požiadala o oslobodenie od pokút na základe bodu 8 písm. b) oznámenia o spolupráci [z roku 2002], pričom tvrdila, že ako prvý podnik poskytla doplňujúce informácie, bez ktorých by Komisia nebola schopná preukázať existenciu kartelu v Nemecku.“

304 Hoci Komisia neodpovedala na toto tvrdenie výslovne, odpovedala naň implicitne tým, že v odôvodneniach č. 796 až 800 napadnutého rozhodnutia vysvetlila, že dôkazy poskytnuté spoločnosťou Otis jej priznávajú nárok na zníženie pokuty o 25 % podľa bodov 21 až 23 oznámenia o spolupráci z roku 2002.

305 Vzhľadom na právny rámec skúmania spolupráce spoločnosti Otis sa však jej žiadosť o oslobodenie od pokút musela zamietnuť na základe toho, že neboli splnené podmienky bodu 8 písm. b) oznámenia o spolupráci z roku 2002 alebo, inak povedané, že dôkazy poskytnuté spoločnosťou Otis neumožňovali Komisii konštatovať porušenie v Nemecku.

306 Napadnuté rozhodnutie teda umožňuje spoločnosti Otis oboznámiť sa s dôvodmi, pre ktoré jej Komisia odmietla priznať oslobodenie od pokút za jej spoluprácu v rámci oznámenia o spolupráci z roku 2002, a Všeobecnému súdu vykonať jeho kontrolu zákonnosti. Výhrady založené na porušení článku 253 ES a oznámenia o spolupráci z roku 2002 sa teda musia zamietnuť. Vzhľadom na to, že výhrada žalobkýň vo veci T-145/07 týkajúca sa porušenia ich práva na obhajobu je založená len na údajnej neexistencii odôvodnenia napadnutého rozhodnutia, pokiaľ ide o zamietnutie žiadosti spoločnosti Otis o oslobodenie od pokút, musí sa tiež zamietnuť. To isté platí pre výhradu založenú na porušení zásady ochrany legitímnej dôvery, podľa ktorej Komisia bola povinná poskytnúť vysvetlenia týkajúce sa svojho rozhodnutia nepriznať spoločnosti Otis oslobodenie od pokút.

307 V piatom rade žalobkyne vo veci T-145/07 tvrdia, že ak by Všeobecný súd dospel k záveru, že spoločnosti Otis nemožno priznať oslobodenie od pokút, Komisia napriek tomu porušila oznámenie o spolupráci z roku 2002 tým, že jej odmietla priznať „čiastočné oslobodenie od pokút“ týkajúce sa niektorých aspektov protiprávnych dohôd, ktoré údajne oznámila ako prvá, v súlade s bodom 23 písm. b) posledným odsekom tohto oznámenia. Komisia teda údajne nemala uložiť spoločnosti Otis pokutu za kartel týkajúci sa výťahov za obdobie od decembra 2000 do júna 2002 a za kartel týkajúci sa eskalátorov za obdobie od augusta 1995 do júna 2002.

308 Bod 23 písm. b) posledný odsek oznámenia o spolupráci stanovuje, že „ak podnik poskytne dôkaz týkajúci sa skutočností, ktoré boli predtým Komisii neznáme a ktoré majú priamy vplyv na závažnosť alebo obdobie trvania kartelu, pre ktorý existuje podozrenie, Komisia nezohľadní tieto prvky pri stanovovaní akejkoľvek pokuty, ktorá má byť uložená podniku, ktorý poskytol tento dôkaz.“

309 Aj keď spolupráca poskytnutá spoločnosťou Otis predstavovala významnú pridanú hodnotu vo vzťahu k dôkazom, ktoré Komisia už mala k dispozícii, na základe čoho jej Komisia priznala zníženie pokuty o 25 % podľa bodu 23 písm. b) prvého odseku druhej zarážky oznámenia o spolupráci z roku 2002 (odôvodnenia č. 796 až 800 napadnutého rozhodnutia), Komisia bola oprávnená konštatovať, že tento podnik nemá nárok na dodatočné zníženie pokuty podľa bodu 23 písm. b) posledného odseku uvedeného oznámenia.

310 V tejto súvislosti je potrebné po prvé pripomenúť, že Komisia skôr, než jej Otis zaslala svoju žiadosť, [*dôverné*], už (12. februára 2004) dostala žiadosť spoločnosti Kone týkajúcu sa toho istého porušenia a tiež dostala informácie od informátora. Okrem toho Komisia už skôr zorganizovala dve série

inšpekcií v Nemecku v odvetví výťahov a v odvetví eskalátorov. Kone vo svojej žiadosti z 12. februára 2004 už informovala Komisiu, [*dôverné*]. Žalobkyne vo veci T-145/07 navyše nespochybňujú konštatovanie jediného a pokračujúceho porušenia týkajúceho sa odvetvia výťahov a eskalátorov zo strany Komisie, takže tvrdenia, podľa ktorých spoločnosti Otis nemala byť uložená pokuta za „kartel týkajúci sa výťahov“ za obdobie od decembra 2000 do júna 2002 a za „kartel týkajúci sa eskalátorov“ za obdobie od augusta 1995 do júna 2002, nemôžu uspieť.

311 V tejto súvislosti na rozdiel od toho, čo tvrdia žalobkyne vo veci T-145/07, skutočnosť, že Komisia nevedela o konkrétnych podrobnostiach týkajúcich sa dátumov a miest stretnutí medzi súťažiteľmi, nie je relevantná, keďže na účely posúdenia skutočností z hľadiska článku 81 ES nie je nevyhnutné, aby Komisia preukázala dátum stretnutí medzi súťažiteľmi, a teda ani ich miesto (rozsudok Súdu prvého stupňa z 20. apríla 1999, Limburgse Vinyl Maatschappij a i./Komisia, T-305/94 až T-307/94, T-313/94 až T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 a T-335/94, Zb. s. II-931, bod 675; pozri tiež v tomto zmysle rozsudok Súdu prvého stupňa z 15. marca 2000, Cimenteries CBR a i./Komisia, T-25/95, T-26/95, T-30/95 až T-32/95, T-34/95 až T-39/95, T-42/95 až T-46/95, T-48/95, T-50/95 až T-65/95, T-68/95 až T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 a T-104/95, Zb. s. II-491, bod 2354). Z toho, čo bolo uvedené vyššie, vyplýva že na rozdiel od toho, čo tvrdia žalobkyne, Komisia v čase podania ich žiadosti podľa oznámenia o spolupráci z roku 2002 už vedela o existencii kartelu od augusta 1995.

312 Po druhé, ako už bolo uvedené v bode 295 vyššie, žiadosť spoločnosti Otis sa skladala z jednostranných vyhlásení, ku ktorým nebol pripojený nijaký presný a zhodujúci sa listinný dôkaz o porušení. Za týchto okolností žiadosť spoločnosti Otis týkajúca sa Nemecka neobsahovala dôkazy, ktoré by mali priamy vplyv na určiteľné faktory závažnosti alebo dĺžky trvania porušenia. Vyjadrenia spoločnosti Otis totiž mohli mať len nepriamy vplyv na preukázanie dĺžky trvania a závažnosti porušenia, keďže každý prvok jej vyjadrení musel byť potvrdený inými dôkazmi, ktoré Komisia zhromaždila počas svojho vyšetrovania.

313 Výhrada založená na neuplatnení bodu 23 písm. b) posledného odseku oznámenia o spolupráci z roku 2002 sa teda musí zamietnuť.

314 Žalobkyne vo veci T-145/07 tiež namietajú porušenie článku 253 ES, keďže Komisia údajne neuviedla, z akého dôvodu sa spoločnosti Otis nemohlo priznať „čiastočné oslobodenie od pokút“ podľa bodu 23 písm. b) posledného odseku oznámenia o spolupráci z roku 2002.

315 Je však potrebné konštatovať, že bod 23 písm. b) posledný odsek, ktorý je navyše zaradený v časti B oznámenia o spolupráci z roku 2002 s názvom „Zníženie pokuty“, je súčasťou určovania úrovne zníženia pokuty, ktoré možno priznať podniku, ktorý Komisii poskytol dôkazy s významnou pridanou hodnotou. Vzhľadom na to, že Komisia v rámci posúdenia spolupráce spoločnosti Otis podľa oznámenia o spolupráci z roku 2002 (odôvodnenia č. 795 až 800 napadnutého rozhodnutia) priznala tejto spoločnosti zníženie pokuty o 25 % na základe bodu 23 písm. b) prvého odseku druhej zarážky uvedeného oznámenia, implicitne, ale nevyhnutne zamietla žiadosť spoločnosti Otis o uplatnenie bodu 23 písm. b) posledného odseku tohto oznámenia.

316 Vzhľadom na právny rámec skúmania spolupráce spoločnosti Otis a vzhľadom na to, že Komisia v odôvodneniach č. 795 až 800 napadnutého rozhodnutia konštatovala, že spoločnosti Otis možno priznať zníženie jej pokuty len o 25 %, jej žiadosť o uplatnenie posledného odseku bodu 23 písm. b) oznámenia o spolupráci z roku 2002 bola nevyhnutne zamietnutá z dôvodu, že neboli splnené podmienky tohto ustanovenia alebo, inak povedané, že dôkazy, ktoré predložila v súvislosti so skutočnosťami, o ktorých Komisia predtým nevedela, nemali priamy vplyv na závažnosť alebo dĺžku trvania predpokladaného kartelu.

317 Napadnuté rozhodnutie teda umožňuje spoločnosti Otis oboznámiť sa s dôvodmi, pre ktoré Komisia odmietla uplatniť bod 23 písm. b) posledný odsek oznámenia o spolupráci z roku 2002 pri stanovení zníženia jej pokuty, a Všeobecnému súdu vykonať jeho preskúmanie zákonnosti. Výhrada založená na porušení článku 253 ES sa teda musí zamietnuť.

318 V šiestom rade žalobkyne vo veci T-145/07 tvrdia, že ak by Všeobecný súd konštatoval, že spoločnosti Kone malo byť priznané oslobodenie od pokút v súvislosti s Nemeckom, spolupráca spoločnosti Otis by sa mala analyzovať v rámci prvého pásma zníženia stanoveného bodom 23 písm. b) oznámenia o spolupráci z roku 2002 a viesť k zníženiu jej pokuty, pokiaľ ide o Nemecko, o 50 % a v každom prípade k zníženiu o oveľa viac ako 25 %. Túto výhradu nemožno prijať. Je totiž založená len na domnienke, že spoločnosti Kone sa malo priznať oslobodenie od pokút v súvislosti s Nemeckom, ktorá v každom prípade nie je podložená.

319 V siedmom rade, pokiaľ ide o zníženie pokuty o 25 %, ktoré bolo priznané spoločnosti Otis na základe jej spolupráce v rámci oznámenia o spolupráci z roku 2002, žalobkyne vo veci T-145/07 po prvé tvrdia, že toto zníženie nie je dostatočne odôvodnené, čo údajne odporuje článku 253 ES.

320 Túto výhradu treba zamietnuť. Komisia v odôvodneniach č. 796 až 800 napadnutého rozhodnutia uviedla dôvody, pre ktoré priznala spoločnosti Otis zníženie pokuty o 25 % na základe jej spolupráce v rámci oznámenia o spolupráci z roku 2002. Napadnuté rozhodnutie teda umožňuje spoločnosti Otis oboznámiť sa s dôvodmi uvedeného zníženia a Všeobecnému súdu vykonať jeho preskúmanie zákonnosti.

321 Po druhé žalobkyne vo veci T-145/07 tvrdia, že Komisia mala v súlade s bodmi 21 a 22 oznámenia o spolupráci z roku 2002 priznať spoločnosti Otis zníženie pokuty o 50 % a v každom prípade zníženie o oveľa viac ako 25 %, keďže spolupráca spoločnosti Otis údajne predstavovala významnú pridanú hodnotu, ktorá umožnila Komisii preukázať porušenie.

322 V tejto súvislosti je potrebné v prvom rade uviesť, že prvé podanie spoločnosti Otis v rámci jej žiadosti podľa oznámenia o spolupráci z roku 2002 týkajúcej sa porušenia v Nemecku, [*dôverné*], bolo predložené po žiadosti spoločnosti Kone týkajúcej sa toho istého porušenia, ktorá bola podaná 12. februára 2004 a doplnená 18. februára 2004. Kone teda ako prvý podnik splnila podmienku stanovenú v bode 21 uvedeného oznámenia.

323 Uplatnenie pásma zníženia pokuty stanoveného v prvej zarážke bodu 23 písm. b) prvom odseku oznámenia o spolupráci z roku 2002 na spoluprácu spoločnosti Otis bolo vylúčené vzhľadom na to, že toto pásmo je vyhradené pre prvý podnik, ktorý splnil podmienky bodu 21 uvedeného oznámenia.

324 Spolupráca spoločnosti Otis ako druhého podniku, ktorý splnil podmienku stanovenú v bode 21 oznámenia o spolupráci z roku 2002, teda nevyhnutne patrí do druhej zarážky bodu 23 písm. b) prvého odseku tohto oznámenia. Z tohto dôvodu mala uvedená spoločnosť nárok na zníženie pokuty v rozpätí od 20 % do 30 %. Zníženie o 25 %, ktoré bolo priznané spoločnosti Otis na základe jej spolupráce pri preukázaní porušenia v Nemecku (odôvodnenie č. 800 napadnutého rozhodnutia), sa teda nachádza v pásme, ktoré uvedené oznámenie stanovuje na tento účel.

325 Keďže Otis nebola prvým podnikom, ktorý podal žiadosť podľa oznámenia o spolupráci z roku 2002 týkajúcu sa Nemecka, nebolo možné priznať jej zníženie jej pokuty o 50 %. Jej tvrdenie, že na rozdiel od toho, čo je uvedené v odôvodnení č. 799 napadnutého rozhodnutia, splnila podmienky stanovené bodom 21 tohto oznámenia pred [*dôverné*], je v tejto súvislosti irelevantné.

326 Ďalej je potrebné pripomenúť, že Komisia disponuje určitou mierou voľnej úvahy pri stanovovaní presnej výšky zníženia pokuty, ktoré sa má priznať v rámci pásiem stanovených v bode 23 písm. b) prvom odseku oznámenia o spolupráci z roku 2002, a že Všeobecný súd jej môže vytknúť iba zjavné

prekročenie tejto miery voľnej úvahy (pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. mája 2007, SGL Carbon/Komisia, už citovaný v bode 263 vyššie, body 81, 88 a 89, a rozsudok z 18. júna 2008, Hoechst/Komisia, už citovaný v bode 263 vyššie, bod 555).

327 Je teda potrebné skúmať, či žalobkyne vo veci T-145/07 preukázali, že Komisia zjavne prekročila svoju mieru voľnej úvahy, keď pre spoločnosť Otis stanovila zníženie pokuty na základe jej spolupráce pri preukázaní porušenia v Nemecku na 25 %. V tejto súvislosti žalobkyne vo veci T-145/07 tvrdia, že dôkazy, ktoré Komisia mala k dispozícii pred predložením dokumentov spoločnosťou Otis, boli nejednoznačné a týkali sa len rokov 2002 a 2003, že Otis ďalej spolupracovala aj po zamietnutí svojej žiadosti o oslobodenie od pokút a že závery napadnutého rozhodnutia sú založené na informáciách poskytnutých spoločnosťou Otis, čo údajne preukazuje ich významnú pridanú hodnotu.

328 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že oznámenie o spolupráci z roku 2002 v bode 23 písm. b) druhom odseku stanovuje, že s cieľom určiť úroveň zníženia pokuty v rámci príslušného pásma, v tomto prípade pásma od 20 % do 30 %, Komisia zohľadní tak „čas, kedy bol predložený dôkaz spĺňajúci podmienku v bode 21, a rozsah, v akom predstavuje pridanú hodnotu.“

329 Po prvé aj za predpokladu, že ako tvrdia žalobkyne vo veci T-145/07, Otis splnila podmienky bodu 21 oznámenia o spolupráci z roku 2002 už pred [*dôverné*], táto spoločnosť v každom prípade nemohla splniť uvedené podmienky pred [*dôverné*], keď Otis podala svoju žiadosť týkajúcu sa Nemecka (odôvodnenie č. 107 napadnutého rozhodnutia). Komisia však už v tom čase mala k dispozícii vyhlásenia informátora (odôvodnenie č. 91 napadnutého rozhodnutia) a už skôr zorganizovala dve série inšpekcií v Nemecku (odôvodnenia č. 104, 106 a 107 napadnutého rozhodnutia) a dostala žiadosť spoločnosti Kone, v ktorej boli opísané ciele, organizácia, účastníci, predmet a dĺžka trvania kartelu.

330 Po druhé, pokiaľ ide o mieru pridanej hodnoty spolupráce spoločnosti Otis, treba pripomenúť, že táto spoločnosť v rámci svojej žiadosti podľa oznámenia o spolupráci z roku 2002 týkajúcej sa jej účasti na porušení v Nemecku v podstate poskytla Komisii jednostranné vyhlásenia týkajúce sa uvedeného porušenia. Je pravda, že ako Komisia zdôrazňuje v odôvodnení č. 799 napadnutého rozhodnutia, „vyhlásenia spoločnosti Otis predstavovali významnú pridanú hodnotu, ktorá podstatne posilnila schopnosť Komisie preukázať porušenie.“ Dôkazy predložené podnikom na účely žiadosti podľa uvedeného oznámenia však majú nižšiu hodnotu ako písomné dôkazy pochádzajúce z obdobia, ktorého sa týkajú skutkové okolnosti (pozri bod 22 oznámenia o spolupráci z roku 2002).

331 Okrem toho, pokiaľ ide o dokumenty z obdobia porušenia, ktoré Otis predložila Komisii, je potrebné pripomenúť, že mali len obmedzenú dôkaznú hodnotu, keďže neobsahovali nijaký nepriamy dôkaz protisúťažného správania konštatovaného v napadnutom rozhodnutí (pozri bod 291 vyššie).

332 Vzhľadom na vyššie uvedené Komisia zjavne neprekročila svoju mieru voľnej úvahy, keď spoločnosti Otis na základe jej spolupráce pri preukázaní kartelu v Nemecku priznala zníženie pokuty, ktoré sa nachádza v strede pásma uplatniteľného na základe druhej zarážky bodu 23 písm. b) prvého odseku oznámenia o spolupráci z roku 2002.

333 Po tretie aj za predpokladu, že ako tvrdia žalobkyne vo veci T-145/07, vyjadrenia spoločnosti Otis mali vyššiu hodnotu ako vyjadrenia spoločnosti Kone, takéto konštatovanie by neumožnilo konštatovať, že Komisia zjavne porušila zásady proporcionality a spravodlivosti, keď spoločnosti Otis priznala zníženie pokuty o 25 % a spoločnosti Kone priznala zníženie pokuty o 50 %. Je totiž nesporné, že spolupráca spoločnosti Kone predchádzala spolupráci spoločnosti Otis a že spolupráca spoločnosti Kone mala dostatočnú hodnotu na to, aby bolo možné konštatovať, že poskytla významnú pridanú hodnotu dôkazom, ktoré už Komisia mala k dispozícii. Keďže čo najrýchlejšie zistenie a ukončenie tajných kartelových dohôd je v záujme Spoločenstva, je v súlade so zásadou proporcionality a spravodlivosti, ak Komisia viac zvýhodní prvý podnik, ktorý svojou spoluprácou významne posilnil schopnosť Komisie preukázať predmetné porušenie.

334 Po štvrté, pokiaľ ide o výhradu žalobkýň vo veci T-145/07 založenú na skutočnosti, že rozdielne zaobchádzanie so spoločnosťami Otis a Kone porušuje zásadu rovnosti zaobchádzania, treba pripomenúť, že spolupráca spoločnosti Kone predchádzala spolupráci spoločnosti Otis a že spolupráca spoločnosti Kone sa začala krátko po prvej sérii inšpekcií v Nemecku, zatiaľ čo spolupráca spoločnosti Otis sa začala až po druhej sérii inšpekcií (odôvodnenia č. 104 až 107 napadnutého rozhodnutia). Aj za predpokladu, že vlastná hodnota vyjadrení spoločnosti Otis bola vyššia ako vlastná hodnota vyjadrení spoločnosti Kone, je potrebné poukázať na to, že pridaná hodnota žiadosti podľa oznámenia o spolupráci z roku 2002 sa posudzuje v závislosti od dôkazov, ktoré Komisia už mala k dispozícii. Komisia pritom mala k dispozícii oveľa viac dôkazov v čase, keď Otis podala svoju žiadosť, ako v čase podania žiadosti spoločnosti Kone.

335 Vzhľadom na to, že situácie jednotlivých podnikov nie sú porovnateľné, Komisia priznala zníženie pokuty spoločnosti Kone o 50 % na základe prvej zarážky bodu 23 písm. b) oznámenia o spolupráci z roku 2002 a spoločnosti Otis zníženie pokuty o 25 % na základe druhej zarážky uvedeného ustanovenia bez toho, aby porušila zásadu rovnosti zaobchádzania.

336 Po piate tvrdenie žalobkýň vo veci T-145/07, uvedené v poznámke pod čiarou repliky, založené na porušení ich práva na obhajobu, keďže údajne nemali prístup k informáciám poskytnutým informátorom počas správneho konania, tiež nemožno prijať, keďže uvedené žalobkyne neuvádzajú, v akom smere by napadnuté rozhodnutie mohlo mať odlišný obsah, ak by mali prístup k týmto dokumentom (pozri rozsudok Thyssen Stahl/Komisia, už citovaný v bode 159 vyššie, bod 31 a tam citovanú judikatúru).

337 Po ôsme žalobkyne vo veci T-145/07 subsidiárne tvrdia, že ak by Všeobecný súd konštatoval, že spoločnosti Otis nemožno priznať zníženie o 50 % podľa oznámenia o spolupráci z roku 2002, mal by považovať jej spoluprácu za poľahčujúcu okolnosť v rámci usmernení z roku 1998.

338 Táto výhrada, ktorá bola uvedená v poznámke pod čiarou žaloby a ktorú žalobkyne vôbec nerozvinuli, nespĺňa podmienky článku 44 bodu 1 písm. c) rokovacieho poriadku, a preto je neprípustná.

339 Zo všetkého, čo bolo uvedené vyššie, vyplýva, že všetky výhrady spoločnosti Otis týkajúce sa uplatnenia oznámenia o spolupráci z roku 2002 na jej spoluprácu pri preukázaní porušenia v Nemecku sa musia zamietnuť.

O spolupráci spoločnosti Otis pri preukázaní porušenia v Luxembursku

340 Komisia v odôvodnení č. 823 napadnutého rozhodnutia rozhodla „priznať spoločnosti Otis zníženie pokuty o 40 % v pásme stanovenom v bode 23 [prvom odseku] [písm.] b) prvej [zarážke] oznámenia o spolupráci [z roku 2002].“

341 V odôvodnení č. 818 napadnutého rozhodnutia Komisia uvádza, že „Otis bola druhým podnikom, ktorý predložil žiadosť [podľa oznámenia o spolupráci z roku 2002] a poskytol informácie týkajúce sa kartelu v Luxembursku.“ Komisia v odôvodnení č. 819 napadnutého rozhodnutia uviedla, že Otis poskytla [*dôverné*]. Komisia v odôvodnení č. 820 napadnutého rozhodnutia dodáva [*dôverné*].

342 Pokiaľ ide o hodnotu spolupráce spoločnosti Otis, Komisia v odôvodneniach č. 821 a 822 napadnutého rozhodnutia tiež uvádza:

„821 Komisia dospela k záveru, že vyhlásenia týkajúce sa [*dôverné*] v spojení s dôkazmi z relevantného obdobia [*dôverné*] poskytnutými spoločnosťou Otis predstavujú významnú pridanú hodnotu. [*dôverné*]

822 … Otis v celom rozsahu splnila podmienku bodu 21 po svojom doplnení z [*dôverné*], ktoré malo pridanú hodnotu, ktorá podstatne posilnila schopnosť Komisie preukázať porušenie, a výslovne potvrdilo dátumy začiatku a ukončenia kartelu. Nové informácie obsiahnuté vo vyjadrení však boli obmedzené [*dôverné*].“

343 Žalobkyne vo veciach T-141/07 a T-145/07 tvrdia, že spolupráca spoločnosti Otis podľa oznámenia o spolupráci z roku 2002 na základe kritérií vymedzených v bode 23 písm. b) prvom odseku prvej zarážke uvedeného oznámenia odôvodňuje maximálne zníženie pokuty, čiže zníženie o 50 %, vzhľadom na dátum poskytnutia dôkazov spoločnosťou Otis Komisii, ich pridanú hodnotu, pokiaľ ide tak o chápanie porušenia Komisiou, ako aj listinné dôkazy takto poskytnuté Komisii, a jej nepretržitú a úplnú spoluprácu počas celého vyšetrovania. Žalobkyňa vo veci T-141/07 v tejto súvislosti uvádza, že dôkazy poskytnuté spoločnosťou GTO najmä umožnili presne určiť dĺžku trvania kartelu, odhaliť existenciu nápravného mechanizmu, ktorý nekompenzoval straty zákaziek v prospech súťažiteľov, ktorí neboli členmi kartelu, a opísať mechanizmus sledovania cien účastníkmi kartelu. Žalobkyne vo veci T-145/07 tiež uvádzajú, že rozsah dôkazov predložených spoločnosťou Otis, pokiaľ ide o kartel v Luxembursku, ďaleko prekračuje rozsah dokumentov predložených spoločnosťou Kone v súvislosti s Nemeckom, za ktoré Komisia priznala zníženie o 50 %.

344 V tejto súvislosti je v prvom rade potrebné konštatovať, že žalobkyne vo veciach T-141/07 a T-145/07 nespochybňujú skutočnosť, že spolupráca spoločnosti Otis spadá do bodu 23 písm. b) prvého odseku prvej zarážky oznámenia o spolupráci z roku 2002 a že z tohto dôvodu mala táto spoločnosť nárok na zníženie pokuty v rozsahu od 30 % do 50 %. Zníženie pokuty o 40 % priznané spoločnosti Otis z dôvodu jej spolupráce (odôvodnenie č. 823 napadnutého rozhodnutia) sa teda nachádza v pásme stanovenom na tento účel uvedeným oznámením.

345 Ďalej je potrebné pripomenúť, že Komisia disponuje určitou mierou voľnej úvahy pri stanovovaní presnej výšky zníženia pokuty, ktoré sa má priznať v rámci pásiem stanovených v bode 23 písm. b) prvom odseku oznámenia o spolupráci z roku 2002 a že Všeobecný súd jej môže vytknúť iba zjavné prekročenie tejto miery voľnej úvahy (pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. mája 2007, SGL Carbon/Komisia, už citovaný v bode 263 vyššie, body 81, 88 a 89, a rozsudok z 18. júna 2008, Hoechst/Komisia, už citovaný v bode 263 vyššie, bod 555).

346 Oznámenie o spolupráci z roku 2002 v bode 23 písm. b) druhom odseku stanovuje, že s cieľom určiť úroveň zníženia v rámci pásma Komisia súčasne zohľadní „čas, kedy bol predložený dôkaz spĺňajúci podmienku v bode 21, a rozsah, v akom predstavuje pridanú hodnotu.“ Okrem toho podľa toho istého ustanovenia Komisia „môže tiež zohľadniť rozsah a kontinuitu akejkoľvek spolupráce poskytovanej podnikom po dátume jeho predloženia.“

347 Po prvé z nespochybnených konštatovaní uvedených v napadnutom rozhodnutí pritom jednoznačne vyplýva, že hoci spolupráca spoločnosti Otis spĺňala podmienky bodu 21 oznámenia o spolupráci z roku 2002, dôkazy týkajúce sa kartelu v Luxembursku, ktoré poskytla Otis a na základe ktorých jej bolo priznané zníženie pokuty, boli poskytnuté Komisii až v čase, keď Komisia jednak už získala od spoločnosti Kone informácie týkajúce sa uvedeného kartelu, ktoré jej umožnili konštatovať porušenie a za ktoré táto spoločnosť získala oslobodenie od pokút podľa bodu 8 písm. b) uvedeného oznámenia (odôvodnenie č. 816 napadnutého rozhodnutia), a jednak vykonala inšpekciu v priestoroch predpokladaných účastníkov kartelu v Luxembursku (odôvodnenie č. 116 napadnutého rozhodnutia).

348 Po druhé, pokiaľ ide o mieru pridanej hodnoty dôkazov spoločnosti Otis vo vzťahu k dôkazom, ktoré Komisia už mala k dispozícii, v prejednávanej veci je potrebné konštatovať, že rovnako ako uvádza Komisia, vzhľadom na to, že Kone už poskytla Komisii dôkazy, ktoré jej umožnili konštatovať porušenie v Luxembursku, pridaná hodnota spolupráce spoločnosti Otis, ktorá poskytla Komisii určité informácie, ktoré Komisii ešte neboli známe, ako aj určité nové listinné dôkazy, konkrétne zoznamy projektov, bola nevyhnutne obmedzená.

349 Za týchto okolností Komisia – bez ohľadu na rozsah a kontinuitu spolupráce spoločnosti Otis – zjavne neprekročila svoju mieru voľnej úvahy, keď spoločnosti Otis priznala na základe jej spolupráce pri preukázaní kartelu v Luxembursku zníženie pokuty o 40 %.

350 Na tento záver nemá vplyv tvrdenie žalobkýň vo veci T-145/07 založené na znížení pokuty o 50 % priznanom spoločnosti Kone v rámci kartelu v Nemecku.

351 Ako totiž bolo uvedené v bode 275 vyššie, je potrebné konštatovať, že posúdenie toho, čo predstavuje významnú pridanú hodnotu, si prirodzene vyžaduje špecifickú analýzu vzhľadom na kontext všetkých dôkazov, ktoré má Komisia k dispozícii v súvislosti s daným porušením, takže informácie súvisiace so samostatnými porušeniami, v prejednávanej veci s porušením v Luxembursku a porušením v Nemecku, nie sú porovnateľné. Vzhľadom na to, že situácie jednotlivých podnikov nie sú porovnateľné, Komisia bez toho, aby porušila zásadu rovnosti zaobchádzania, priznala spoločnosti Otis zníženie o 40 % v súvislosti s jej spoluprácou pri preukázaní kartelu v Luxembursku, zatiaľ čo spoločnosti Kone priznala za jej spoluprácu v rámci preukázania porušenia v Nemecku zníženie o 50 %.

352 V každom prípade žalobkyne vo veci T-145/07 po prvé nepodložili svoje tvrdenie, že rozsah a dôkazná hodnota dôkazov predložených spoločnosťou Otis týkajúcich sa kartelu v Luxembursku „zďaleka“ prekračovala informácie poskytnuté spoločnosťou Kone týkajúce sa Nemecka.

353 Po druhé v čase, keď Otis, ktorej spolupráca spadala do bodu 23 písm. b) prvého odseku prvej zarážky oznámenia o spolupráci z roku 2002, poskytla Komisii dôkazy týkajúce sa kartelu v Luxembursku, Komisia už mala k dispozícii dostatok dôkazov na konštatovanie porušenia, ktoré boli obsiahnuté v skoršej žiadosti spoločnosti Kone, za ktorú bolo tejto spoločnosti priznané úplné oslobodenie od pokút (odôvodnenie č. 816 napadnutého rozhodnutia). Naproti tomu, pokiaľ ide o porušenie v Nemecku, žiadnemu podniku nebolo priznané oslobodenie od pokuty. Komisia teda v čase, keď Kone podala svoju žiadosť podľa uvedeného oznámenia, nemala k dispozícii dostatok dôkazov na konštatovanie porušenia v Nemecku. Aj za predpokladu, že ako tvrdia žalobkyne vo veci T-145/07, dôkazy týkajúce sa porušenia v Nemecku poskytnuté spoločnosťou Kone, ktorej spolupráca tiež spadala do bodu 23 písm. b) prvého odseku prvej zarážky tohto oznámenia, boli menej podrobné ako dôkazy poskytnuté spoločnosťou Otis týkajúce sa kartelu v Luxembursku, Komisia zjavne neprekročila svoju mieru voľnej úvahy, keď priznala spoločnosti Otis zníženie pokuty o 40 % a spoločnosti Kone zníženie pokuty o 50 % za ich spoluprácu týkajúcu sa kartelov v Luxembursku a v Nemecku, keďže pridaná hodnota dôkazov sa podľa bodu 21 uvedeného oznámenia posudzuje v závislosti od dôkazov, ktoré Komisia už mala k dispozícii.

354 Zo všetkého, čo bolo uvedené vyššie, vyplýva, že všetky výhrady spoločnosti Otis týkajúce sa uplatnenia oznámenia o spolupráci z roku 2002 na jej spoluprácu pri preukázaní porušenia v Luxembursku sa musia zamietnuť.

O žalobnom dôvode založenom na porušení zásad ochrany legitímnej dôvery a proporcionality pri určovaní zníženia pokút priznaného za spoluprácu nad rámec oznámenia o spolupráci z roku 2002

355 V bode 614 oznámenia o výhradách Komisia uviedla, že „zamýšľa priznať zníženie [pokút] za spoluprácu nad rámec oznámenia o spolupráci [z roku 2002], a to najmä vtedy, keď spoločnosť nespochybní skutočnosti konštatované Komisiou, alebo keď poskytne doplňujúcu pomoc, ktorá umožní objasniť alebo doplniť tieto skutočnosti.“

356 V odôvodnení č. 758 napadnutého rozhodnutia Komisia uviedla, že „vzhľadom na to, že bod 614 oznámenia o výhradách vyvolal v predmetnej veci očakávania, [rozhodla sa] vykladať tento bod v prospech podnikov, ktoré na základe neho prispeli k preukázaniu skutkových okolností porušenia uvedeného v [napadnutom] rozhodnutí tým, že nespochybnili skutkový stav alebo poskytli ďalšie informácie alebo doplňujúce vysvetlenia.“

357 Komisia teda priznala všetkým účastníkom štyroch porušení s výnimkou jednak podnikov, ktorým bolo priznané oslobodenie od pokút (odôvodnenia č. 762, 817 a 839 napadnutého rozhodnutia), a jednak spoločnosti Kone v rámci kartelu v Holandsku (odôvodnenie č. 851 napadnutého rozhodnutia) zníženie pokuty o 1 % za ich spoluprácu nad rámec oznámenia o spolupráci z roku 2002 z dôvodu nespochybnenia skutkového stavu uvedeného v oznámení o výhradách (odôvodnenia č. 768, 774, 777, 794, 801, 806, 813, 824, 829, 835, 845, 854, 855 a 856 napadnutého rozhodnutia).

358 V prvom rade žalobkyne vo veciach T-141/07 a T-145/07 sa domnievajú, že sa môžu oprávnene domáhať zníženia pokút uložených spoločnosti Otis za porušenia v Belgicku, v Nemecku a v Luxembursku aspoň o 10 % z dôvodu nespochybnenia skutkových okolností uvedených v oznámení o výhradách. Takéto legitímne očakávania podľa uvedených žalobkýň vyplývajú z bodu 614 oznámenia o výhradách a z rozhodovacej praxe Komisie, podľa ktorej podnik, ktorý nespochybní vecnú správnosť skutočností, ktoré sa mu vytýkajú v oznámení o výhradách, má nárok na zníženie pokuty o 10 %. Zamestnanci Komisie údajne navyše poskytli uistenia v tomto zmysle právnemu zástupcovi spoločnosti Otis 7. marca 2006.

359 Po prvé je potrebné pripomenúť, že právo domáhať sa ochrany legitímnej dôvery sa vzťahuje na každého jednotlivca, ktorý sa nachádza v situácii, z ktorej vyplýva, že správny orgán Únie tým, že mu poskytol presné uistenia, vyvolal u neho dôvodné očakávania [rozsudky Súdneho dvora zo 14. októbra 1999, Atlanta/Európske spoločenstvo, C-104/97 P, Zb. s. I-6983, bod 52, a z 15. júla 2004, Di Lenardo a Dilexport, C-37/02 a C-38/02, Zb. s. I-6911, bod 70; rozsudky Súdu prvého stupňa zo 17. decembra 1998, Embassy Limousines & Services/Parlament, T-203/96, Zb. s. II-4239, bod 74, a z 15. novembra 2007, Enercon/ÚHVT (Konvertor veternej energie), T-71/06, neuverejnený v Zbierke, bod 36].

360 Nikto sa však nemôže odvolávať na porušenie zásady ochrany legitímnej dôvery, pokiaľ neexistujú presné uistenia, ktoré mu mal poskytnúť správny orgán (rozsudky Súdu prvého stupňa zo 14. septembra 1995, Lefebvre a i./Komisia, T-571/93, Zb. s. II-2379, bod 72, a z 29. januára 1998, Dubois et Fils/Rada a Komisia, T-113/96, Zb. s. II-125, bod 68). Bez ohľadu na formu ich oznámenia sú takýmito uisteniami informácie, ktoré sú presné a zhodujúce sa, neviažu sa na splnenie nijakej podmienky a pochádzajú z oprávnených a dôveryhodných zdrojov (rozsudok Súdu prvého stupňa z 21. júla 1998, Mellett/Súdny dvor, T-66/96 a T-221/97, Zb. VS s. I-A-449 a II-1305, body 104 a 107).

361 Je pravda, že oznámenie o spolupráci z roku 2002 na rozdiel od oznámenia o oslobodení od pokút a znížení pokút v prípadoch kartelov [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES C 207, 1996, s. 4) (ďalej len „oznámenie o spolupráci z roku 1996“) nestanovuje nijaké zníženie pokút v prospech podnikov, ktoré nespochybňujú vecnú správnosť skutkových okolností, na ktorých Komisia zakladá svoje obvinenia v oznámení o výhradách. Komisia však v odôvodnení č. 758 napadnutého rozhodnutia uznala, že bod 614 oznámenia o výhradách vyvolal u podnikov legitímne očakávanie, že nespochybnenie skutkového stavu bude viesť k zníženiu pokuty nad rámec oznámenia o spolupráci z roku 2002.

362 V bode 614 oznámenia o výhradách Komisia uviedla, že „zamýšľa priznať zníženie [pokút] za spoluprácu nad rámec oznámenia o spolupráci [z roku 2002], a to najmä vtedy, keď spoločnosť nespochybní skutočnosti konštatované Komisiou, alebo keď poskytne doplňujúcu pomoc, ktorá umožní objasniť alebo doplniť tieto skutočnosti.“ Takéto tvrdenie nemožno považovať za presné uistenie, ktoré mohlo u žalobkýň vyvolať dôvodné očakávania, že im bude priznané zníženie pokút o viac ako 1 %. V bode 614 oznámenia o výhradách totiž nie je uvedený rozsah alebo sadzba zníženia, ktoré sa prípadne prizná dotknutým podnikom, takže tento bod nemohol v tejto súvislosti v žiadnom

prípade vyvolať akúkoľvek legitímnu dôveru. V tejto súvislosti tvrdenie žalobkýň – ktoré Komisia spochybňuje –, že Komisia právnemu zástupcovi spoločnosti Otis na stretnutí [*dôverné*] oznámila, že bod 614 oznámenia o výhradách sa uplatní rovnako ako v rámci oznámenia o spolupráci z roku 1996, nie je podložené nijakým dôkazom a musí sa zamietnuť.

363 Po druhé je potrebné zamietnuť tvrdenie žalobkýň, že Komisia sa odklonila od svojej predchádzajúcej praxe, podľa ktorej podnik, ktorý nespochybní vecnú správnosť skutočností, ktoré sa mu vytýkajú v oznámení o výhradách, má nárok na zníženie pokuty, ktorá by mu bola uložená, o 10 %, keďže ako bolo uvedené v bode 163 vyššie, rozhodovacia prax Komisie podľa ustálenej judikatúry nemôže slúžiť ako právny rámec pre pokuty v oblasti hospodárskej súťaže.

364 Žalobkyne navyše nespochybňujú, že na ich žiadosť sa vzťahuje iba oznámenie o spolupráci z roku 2002, pričom táto žiadosť bola navyše podaná výslovne na základe tohto oznámenia. Rozhodovacia prax Komisie alebo judikatúra týkajúca sa uplatňovania bodu D ods. 2 druhej zarážky oznámenia o spolupráci z roku 1996 teda v každom prípade nemôže vyvolať legitímnu dôveru žalobkýň, pokiaľ ide o úroveň zníženia pokút priznaného z dôvodu nespochybnenia skutkového stavu týkajúceho sa kartelov v Belgicku, v Nemecku a v Luxembursku, založenú na bode 614 oznámenia o výhradách.

365 V druhom rade žalobkyne vo veci T-145/07 tvrdia, že Komisia porušila zásadu proporcionality tým, že im nepriznala zníženie z dôvodu nespochybnenia skutkového stavu o 10 %.

366 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že podľa zásady proporcionality akty inštitúcií Únie nesmú prekračovať hranice toho, čo je vhodné a nevyhnutné na dosiahnutie legitímnych cieľov sledovaných danou právnou úpravou, čo znamená, že v prípade, ak existuje voľba medzi viacerými vhodnými opatreniami, je potrebné použiť opatrenie, ktoré je najmenej obmedzujúce, a že spôsobené ťažkosti nesmú byť neprimerané vo vzťahu k sledovaným cieľom (rozsudok Súdneho dvora z 5. mája 1998, Spojené kráľovstvo/Komisia, C-180/96, Zb. s. I-2265, bod 96, a rozsudok z 12. septembra 2007, Prym a Prym Consumer/Komisia, už citovaný v bode 232 vyššie, bod 223).

367 Pokiaľ ide o sadzbu prípadného zníženia pokuty z dôvodu nespochybnenia skutkových okolností, je potrebné poukázať na to, že z judikatúry vyplýva, že v prípade podniku, ktorý výslovne vyhlási, že nespochybňuje skutkové tvrdenia, na ktorých Komisia zakladá svoje výhrady, možno konštatovať, že prispel k uľahčeniu úlohy Komisie spočívajúcej v objasňovaní a stíhaní porušení pravidiel Únie v oblasti hospodárskej súťaže (rozsudky Súdu prvého stupňa zo 14. mája 1998, Mo och Domsjö/Komisia, T-352/94, Zb. s. II-1989, bod 395, a SCA Holding/Komisia, T-327/94, Zb. s. II-1373, bod 157).

368 V odôvodnení č. 758 napadnutého rozhodnutia Komisia však uviedla, že „v rámci rozsahu zníženia sa musí zohľadniť skutočnosť, že spolupráca poskytnutá po zaslaní oznámenia o výhradách, keď Komisia už preukázala všetky zložky porušenia a keď podnik už vedel o všetkých výsledkoch prešetrovania a mal prístup k vyšetrovaciemu spisu, môže Komisii pomôcť pri prešetrovaní nanajvýš vo veľmi obmedzenej miere.“ Komisia ďalej uviedla, že „uznanie skutkového stavu je za týchto okolností vo všeobecnosti nanajvýš dôkazom, ktorý potvrdzuje skutkový stav, ktorý je podľa názoru Komisie spravidla dostatočne preukázaný inými dôkazmi založenými v spise.“

369 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že podľa oznámenia o spolupráci z roku 2002 sa vyžaduje vysoký stupeň spolupráce s Komisiou, pričom sa má navyše dosiahnuť „väčšie zosúladenie medzi úrovňou zníženia pokút a hodnotou príspevku spoločnosti k stanoveniu porušenia [a významom prínosu spoločnosti k preukázaniu porušenia – *neoficiálny preklad*]“ (bod 5 oznámenia o spolupráci z roku 2002). Na jednej strane teda na rozdiel od oznámenia o spolupráci z roku 1996 oznámenie o spolupráci z roku 2002 nestanovuje zníženie pokút z dôvodu nespochybnenia skutkového stavu a na druhej strane, pokiaľ ide o žiadosti predložené Komisii podľa oznámenia o spolupráci z roku 2002,

maximálne zníženie, ktoré môže dosiahnuť podnik, ktorý nie je ani prvým ani druhým podnikom, ktorý splní podmienku stanovenú v bode 21 tohto oznámenia, ale ktorý predložil dôkazy s významnou pridanou hodnotou vo vzťahu k dôkazom, ktoré Komisia už mala k dispozícii, predstavuje 20 %.

370 Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy a vzhľadom na skutočnosť, že zníženia priznané v prejednávanej veci za nespochybnenie skutkového stavu boli priznané nad rámec znížení pokút, ktoré už boli priznané v rámci oznámenia o spolupráci z roku 2002, ako aj vzhľadom na nízku hodnotu spolupráce poskytnutej po oznámení o výhradách (odôvodnenie č. 758 napadnutého rozhodnutia) Komisia bez toho, aby porušila zásadu proporcionality, nepriznala spoločnosti Otis zníženie pokút o 10 % z dôvodu nespochybnenia skutkového stavu týkajúceho sa kartelov v Belgicku, v Nemecku a v Luxembursku.

371 V treťom rade žalobkyne vo veci T-145/07 poukazujú na to, že Komisia nepriznala nijaké zníženie pokuty spoločnosti Otis za jej spoluprácu a jej doplňujúce vysvetlenia alebo za doplňujúce informácie, ktoré uviedla vo svojej odpovedi na oznámenie o výhradách, ako aj po predložení tejto odpovede, čím porušila legitímne očakávania, ktoré údajne vyplynuli z bodu 614 oznámenia o výhradách. Otis má teda údajne nárok na dodatočné zníženie.

372 Po prvé, pokiaľ ide o porušenie v Nemecku, Otis údajne poskytla doplňujúce vysvetlenia a doplňujúce informácie týkajúce sa najmä protiprávnych stretnutí. Komisia teda skôr, než jej bola doručená odpoveď spoločnosti Otis na oznámenie o výhradách, údajne nemala dostatočné dôkazy na preukázanie uskutočnenia stretnutí [*dôverné*]. Tieto stretnutia sú údajne spomenuté v poznámke pod čiarou 333 napadnutého rozhodnutia.

373 V tejto súvislosti treba na úvod pripomenúť, že na účely posúdenia skutočností z hľadiska článku 81 ES nie je nevyhnutné, aby Komisia preukázala dátum stretnutí medzi súťažiteľmi, a teda ani ich miesto (pozri bod 311 vyššie).

374 Okrem toho zo spisu a najmä z pripomienok spoločností Kone z 18. februára 2004 vyplýva, že Komisia pred „doplňujúcou pomocou“ spoločnosti Otis vedela o stretnutiach [*dôverné*], pričom toto posledné stretnutie navyše už bolo spomenuté v bode 260 oznámenia o výhradách.

375 Za týchto okolností, a aj keď Otis skutočne informovala Komisiu po prijatí oznámenia o výhradách o konaní stretnutia [*dôverné*], o ktorom Komisia nevedela, Komisia bez toho, aby zjavne prekročila svoju mieru voľnej úvahy, nepriznala zníženie pokuty za doplňujúce informácie poskytnuté spoločnosťou Otis v jej odpovedi na oznámenie o výhradách týkajúce sa konania štyroch protiprávnych stretnutí v rámci porušenia v Nemecku.

376 Po druhé Otis vo svojej odpovedi na oznámenie o výhradách a po jej predložení údajne poskytla doplňujúce informácie, ktoré Komisia údajne vôbec nevzala do úvahy. Otis údajne v [*dôverné*] k svojej odpovedi na oznámenie o výhradách uviedla opravy niektorých konštatovaní Komisie. V [*dôverné*] k svojej odpovedi na oznámenie o výhradách Otis údajne tiež poskytla informácie o prepustených zamestnancoch a v [*dôverné*] k svojej odpovedi na oznámenie o výhradách pripojila tlačenú verziu elektronického zoznamu, v ktorej boli odhalené skryté riadky obsahujúce doplňujúce informácie. Otis navyše údajne predložila ekonomické dôkazy o pôsobnosti dohôd o výťahoch uplatňovaných v Nemecku. Okrem toho [*dôverné*] zástupcovia spoločnosti Otis sa údajne stretli so zamestnancami Komisie, ktorým bola vec pridelená, s cieľom odpovedať na akékoľvek otázky a prediskutovať ďalšie možnosti pokračovania spolupráce spoločnosti Otis vo vyšetrovaní. Napokon Otis údajne vysvetlila najnovší vývoj judikatúry s cieľom pomôcť Komisii určiť správneho adresáta rozhodnutia v Luxembursku.

377 Je však potrebné konštatovať, že ani jedna zo skutočností spomenutých v predchádzajúcom bode neposkytla spresnenia alebo užitočné informácie, o ktorých by Komisia ešte nevedela. V [*dôverné*] k svojej odpovedi na oznámenie o výhradách tak Otis iba navrhla niekoľko opráv týkajúcich sa „vedľajších“ alebo nepodstatných konštatovaní v uvedenom oznámení. Otis v podstate navrhla, aby

v údajoch týkajúcich sa jej zamestnancov bolo uvedené, že títo zamestnanci boli prípadne prepustení. V [*dôverné*] k svojej odpovedi na oznámenie o výhradách Otis poskytla údaje o prepustených zamestnancoch. Takáto informácia však nemôže uľahčiť úlohu Komisie spočívajúcu v konštatovaní a ukončení porušenia (rozsudok BASF/Komisia, už citovaný v bode 167 vyššie, bod 589). Okrem toho výtlačok elektronického zoznamu, ktorý bol pripojený k odpovedi na oznámenie o výhradách, nemá nijakú doplňujúcu pridanú hodnotu, keďže Otis už poskytla Komisii elektronickú verziu tohto zoznamu [*dôverné*]. Žalobkyne navyše nevysvetlili prípadný význam údajne skrytých informácií v elektronickej verzii tohto zoznamu. Pokiaľ ide o údajné ekonomické dôkazy týkajúce sa pôsobnosti kartelu v Nemecku, tieto dôkazy neuľahčili konštatovanie porušenia, keďže Komisia navyše neprijala tvrdenia spoločnosti Otis, podľa ktorých trh s výťahmi a trh s vysokorýchlostnými výťahmi predstavovali dva samostatné trhy. Otis tiež nepreukázala, ako stretnutia s Komisiou v [*dôverné*] poskytli Komisii nové informácie, ktoré by uľahčili konštatovanie a ukončenie porušenia. Napokon skutočnosť, že Otis poskytla Komisii právne argumenty týkajúce sa domnienky zodpovednosti materských spoločností vo vzťahu k ich dcérskym spoločnostiam v snahe minimalizovať výšku pokút a v rozpore so stanoviskom Komisie, tiež neuľahčila konštatovanie a ukončenie porušení.

378 Zo všetkého, čo bolo uvedené vyššie, vyplýva, že výhrady spoločnosti Otis týkajúce sa skutočnosti, že Komisia jej odmietla priznať zníženie pokuty za poskytnutie vysvetlení a doplňujúcich informácií, tiež nemožno prijať.

379 Zo všetkého, čo bolo uvedené vyššie, vyplýva, že tento žalobný dôvod sa musí v celom rozsahu zamietnuť.

O žalobnom dôvode založenom na porušení článku 23 ods. 2 nariadenia č. 1/2003

380 Žalobkyne vo veciach T-141/07 a T-145/07 tvrdia, že výška pokút uložených spoločnosti GTO musí byť obmedzená na 10 % jej obratu v súlade s článkom 23 ods. 2 nariadenia č. 1/2003.

381 Vzhľadom na skutočnosť, že uvedené žalobkyne netvrdia, že pokuta uložená spoločnosti GTO v napadnutom rozhodnutí prekračuje maximálnu hranicu vo výške 10 % obratu dosiahnutého všetkými podnikmi tvoriacimi hospodársku jednotku, ktorá sa dopustila porušení, v priebehu predchádzajúceho účtovného roka, je potrebné konštatovať, že táto výhrada sa zhoduje s výhradami preskúmanými v bodoch 63 až 90 a 106 až 120 vyššie týkajúcimi sa pripísania správania spoločnosti GTO spoločnostiam UTC, OEC a Otis Belgicko. Z úvah týkajúcich sa týchto výhrad pritom vyplýva, že Komisia oprávnene pričítala týmto spoločnostiam správanie ich dcérskej spoločnosti, s ktorou tieto spoločnosti tvoria jednu hospodársku jednotku. Tento žalobný dôvod sa teda musí zamietnuť.

O žalobnom dôvode založenom na porušení zásady proporcionality pri výpočte konečnej sumy pokút

382 Žalobkyňa vo veci T-141/07 tvrdí, že konečná suma pokuty, ktorá jej bola uložená, je neprimeraná.

383 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že ako bolo uvedené v bode 366 vyššie, podľa zásady proporcionality akty inštitúcií Únie nesmú prekračovať hranice toho, čo je vhodné a nevyhnutné na dosiahnutie legitímnych cieľov sledovaných predmetnou právnou úpravou, pričom v prípade, ak si možno vybrať z viacerých vhodných opatrení, je potrebné použiť opatrenie, ktoré je najmenej obmedzujúce, a spôsobené ťažkosti nesmú byť neprimerané vo vzťahu k sledovaným cieľom.

384 Z toho vyplýva, že pokuty nesmú byť neprimerané vo vzťahu k sledovaným cieľom, čiže vo vzťahu k dodržiavaniu pravidiel hospodárskej súťaže, a že výška pokuty uloženej podniku z dôvodu porušenia pravidiel hospodárskej súťaže musí byť primeraná vo vzťahu k porušeniu posudzovanému ako celku, a to najmä s prihliadnutím na závažnosť porušenia (rozsudok z 12. septembra 2007, Prym a Prym

Consumer/Komisia, už citovaný v bode 232 vyššie, bod 224). Okrem toho Komisia je oprávnená pri stanovení výšky pokút vziať do úvahy potrebu zaručiť dostatočne odstrašujúci účinok pokút (pozri v tomto zmysle rozsudok Musique Diffusion française a i./Komisia, už citovaný v bode 210 vyššie, bod 108, a rozsudok Súdu prvého stupňa zo 14. mája 1998, Europa Carton/Komisia, T-304/94, Zb. s. II-869, bod 89).

385 S cieľom preukázať porušenie zásady proporcionality žalobkyňa vo veci T-141/07 po prvé poukazuje na vnútroštátny rozmer predmetných praktík v Luxembursku, ktorých dopad na trh bol údajne obmedzený. Na tento účel sa opiera výlučne o tvrdenia, ktoré uviedla v rámci žalobných dôvodov týkajúcich sa údajne nesprávnej kvalifikácie porušenia a údajne neprimeranej povahy východiskovej sumy pokuty uloženej za porušenie v Luxembursku. Po druhé uvedená žalobkyňa poukazuje na obmedzenú veľkosť spoločnosti GTO a na skutočnosť, že táto spoločnosť bola údajne riadená úplne samostatne, a v tejto súvislosti sa odvoláva výlučne na tvrdenia, ktoré uviedla v rámci svojho žalobného dôvodu týkajúceho sa uplatnenia skupinového násobného koeficientu na účely zohľadnenia cieľa odstrašenia pri stanovení východiskovej sumy jej pokuty. Po tretie uvedená žalobkyňa tvrdí, že v relevantnom období v Luxembursku neexistovala právna úprava týkajúca sa dodržiavania pravidiel hospodárskej súťaže ani vnútroštátny orgán hospodárskej súťaže. Po štvrté uvedená žalobkyňa na základe skutočností uvedených v rámci svojho žalobného dôvodu týkajúceho sa spolupráce v priebehu správneho konania tvrdí, že úzko a vo veľkej miere spolupracovala s Komisiou.

386 V nadväznosti na otázku v tejto súvislosti položenú na pojednávaní žalobkyňa vo veci T-141/07 potvrdila, že tento žalobný dôvod nemá samostatný význam v porovnaní s ostatnými žalobnými dôvodmi, v ktorých uviedla rovnaké tvrdenia. Pokiaľ teda ide o tvrdenia týkajúce sa obmedzenej veľkosti trhu, údajne obmedzeného dopadu porušenia, údajne obmedzenej veľkosti spoločnosti GTO a jej spolupráce počas správneho konania, vzhľadom na to, že žalobkyňa neuvádza iné skutočnosti ako tie, ktoré uviedla v rámci ostatných žalobných dôvodov uvedených na podporu svojej žaloby, je potrebné ich zamietnuť z dôvodov uvedených v bodoch 148 až 165, 167 až 172, 238 až 242, 344 až 354 a 359 až 364 vyššie.

387 Pokiaľ ide o tvrdenie založené na tom, že v Luxembursku neexistovala právna úprava týkajúca sa dodržiavania pravidiel hospodárskej súťaže a orgán hospodárskej súťaže, je potrebné zdôrazniť, že hoci je pravda, že Luxembursko počas trvania porušenia nemalo nijakú vnútroštátnu právnu úpravu týkajúcu sa dodržiavania pravidiel hospodárskej súťaže ani vnútroštátny orgán hospodárskej súťaže, nariadenie č. 17 bolo podľa jeho článku 24 počas celého trvania porušenia uplatniteľné vo všetkých členských štátoch. Tento žalobný dôvod sa teda musí zamietnuť.

388 Z toho vyplýva, že žaloby sa musia zamietnuť v celom rozsahu.

O trovách

389 Podľa článku 87 ods. 2 rokovacieho poriadku účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté.

390 Keďže žalobkyne vo veciach T-141/07, T-142/07, T-145/07 a T-146/07 nemali vo veci úspech, je opodstatnené uložiť im povinnosť nahradiť trovy konania v súlade s návrhmi Komisie.

Z týchto dôvodov

VŠEOBECNÝ SÚD (ôsma komora)

rozhodol a vyhlásil:

1. **Veci T-141/07, T-142/07, T-145/07 a T-146/07 sa spájajú na účely vyhlásenia tohto rozsudku.**

2. **Žaloby sa zamietajú.**

3. **Vo veci T-141/07 je General Technic-Otis Sàrl povinná nahradiť trovy konania.**

4. **Vo veci T-142/07 je General Technic Sàrl povinná nahradiť trovy konania.**

5. **Vo veci T-145/07 sú Otis SA, Otis GmbH & Co. OHG, Otis BV a Otis Elevator Company povinné nahradiť trovy konania.**

6. **Vo veci T-146/07 je United Technologies Corporation povinná nahradiť trovy konania.**

Martins Ribeiro Wahl Dittrich

Rozsudok bol vyhlásený na verejnom pojednávaní v Luxemburgu 13. júla 2011.

Podpisy

Obsah

Správne konanie 3

Vyšetrovanie Komisie 3

Belgicko 3

Nemecko 3

Luxembursko 4

Holandsko 4

Oznámenie o výhradách 4

Napadnuté rozhodnutie 5

Konanie a návrhy účastníkov konania 9

Právny stav 11

O žalobnom dôvode založenom na porušení zásad upravujúcich pripísanie zodpovednosti za porušenia článku 81 ES, prezumpcie neviny, individuálnosti trestov a rovnosti zaobchádzania a na porušení práva na obhajobu a článku 253 ES pri pripísaní porušení, ktorých sa dopustili dcérske spoločnosti, ich materským spoločnostiam 12

Úvodné poznámky 12

O pripísaní porušení, ktorých sa dopustili dcérske spoločnosti skupiny Otis, spoločnostiam UTC a OEC 14

O pripísaní porušenia, ktorého sa dopustila GTO, spoločnostiam GT, Otis Belgicko, OEC a UTC 18

– Napadnuté rozhodnutie 18

– O pripísaní porušenia, ktorého sa dopustila GTO, spoločnosti GT 19

– O pripísaní porušenia, ktorého sa dopustila GTO, spoločnostiam Otis Belgicko, OEC a UTC ... 20

– O porušení práva na obhajobu 23

– O porušení zásady rovnosti zaobchádzania 24

O žalobnom dôvode založenom na porušení usmernení z roku 1998, zásad proporcionality a rovnosti zaobchádzania, práva na obhajobu a článku 253 ES pri stanovení východiskovej sumy pokút v závislosti od závažnosti porušení 25

Úvodné poznámky 25

Napadnuté rozhodnutie 26

O kvalifikácii porušenia v Luxembursku ako „veľmi závažného“ 27

O údajnej protiprávnosti východiskových súm pokút 30

– O všeobecných východiskových sumách pokút 30

– O konkrétnych východiskových sumách pokút 36

O žalobnom dôvode založenom na porušení usmernení z roku 1998 a zásady proporcionality pri stanovení sadzby zvýšenia východiskovej sumy pokuty v závislosti od dĺžky trvania porušenia v Nemecku 38

O žalobnom dôvode založenom na porušení usmernení z roku 1998 a zásady proporcionality pri uplatnení skupinového násobného koeficientu na účely zohľadnenia cieľa odstrašenia pri stanovení východiskovej sumy pokút 40

O žalobnom dôvode založenom na porušení oznámenia o spolupráci z roku 2002 a článku 253 ES a na porušení zásad ochrany legitímnej dôvery, proporcionality, spravodlivosti, rovnosti zaobchádzania a práva na obhajobu 42

O oznámení o spolupráci z roku 2002 42

O miere voľnej úvahy Komisie a o preskúmaní súdmi Únie 44

O spolupráci spoločnosti Otis pri preukázaní porušenia v Belgicku 45

O spolupráci spoločnosti Otis pri preukázaní porušenia v Nemecku 46

O spolupráci spoločnosti Otis pri preukázaní porušenia v Luxembursku 54

O žalobnom dôvode založenom na porušení zásad ochrany legitímnej dôvery a proporcionality pri určovaní zníženia pokút priznaného za spoluprácu nad rámec oznámenia o spolupráci z roku 2002 56

O žalobnom dôvode založenom na porušení článku 23 ods. 2 nariadenia č. 1/2003 60

O žalobnom dôvode založenom na porušení zásady proporcionality pri výpočte konečnej sumy pokút .. 60

O trovách 61